

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
BUDDHIST INTEGRATION FOR ENHANCING PUBLIC PARTICIPATION
IN COMMUNITY DEVELOPMENT AT LATPHRAO
CANAL-SIDE OF BANGKOK

นางสาวกัญจน์ณัฐ พฤตยากร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Buddhist Integration for Enhancing Public Participation in
Community Development at Latphrao Canal-side of Bangkok

Miss Kanchanat Bridhyankura

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Political Science
Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2024

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม)

กรรมการ

(รศ. ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัญจิตกาล)

กรรมการ

(ผศ. ดร.สุมาลี บุญเรือง)

กรรมการ

(รศ. ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

(รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม)

กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

รศ. ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ประธานกรรมการ

รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พุฒยางกูร)

ชื่อสารนิพนธ์ : พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย : นางสาวกัญจน์ภัฏฐ์ พุฒยงกูร
ปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

: รศ. ดร.เติมศักดิ์ ทองอินทร์ พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา)
M.A. (Politics) Ph.D. (Political Science)
: รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม พธ.บ. (สังคมวิทยา)
M.A. (Politics) Ph.D. (Political Science) ปร.ด. (สื่อสารการเมือง)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง หลักอุปถัมภ์ธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร และ ๓. แนวทางพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยวิธีวิธี แบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๓๖ คน โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๓๙ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ด้านหลักอุปถัมภ์ธรรม ๗ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านไม่ลู่แก่อำนาจให้เกียรติสตรี อยู่ในระดับมาก ด้านเคารพสถานที่สำคัญ อยู่ในระดับมาก ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส อยู่ในระดับมาก ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ลบล้างสิ่งบัญญัติ อยู่ในระดับมาก ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ พบว่า ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ด้านด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยการดำเนินงานที่ดีควรเป็นไปตามแผนการดำเนินงาน มีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการทำงาน มีการจัดตั้งคณะทำงานแบ่งหน้าที่และบทบาทให้ชัดเจน สามารถตรวจสอบความโปร่งใสและขั้นตอนการดำเนินงาน

ได้ ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การประเมินผลจะช่วยชี้วัดว่าการจัดกิจกรรม หรือนโยบายที่ดำเนินการไปแล้ว เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีการแบ่งสรรผลประโยชน์ทั้งในแง่บวกและลบอย่างทั่วถึงในชุมชน ทุกคนในชุมชนได้รับผลประโยชน์โดยเท่าเทียมกันทุกครัวเรือน ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ การตัดสินใจควรเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นร่วมกันของคนในชุมชน ทั้งด้านปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลโดยตรงต่อแนวทางการพัฒนาชุมชน

๒. ความสัมพันธ์ระหว่าง หลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๗๔๐^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ กล่าวคือ เมื่อชุมชนริมคลองลาดพร้าวนำหลักธรรมบริหารนิยธรรม ๗ ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น

๓. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗ ว่า ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ๒) ประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน การทำกิจกรรมโดยพร้อมเพรียงกัน ช่วยสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน ๓) ไม่บัญญัติข้อบัญญัติใหม่หรือล้มล้างข้อบัญญัติเดิม มีวัตถุประสงค์เพื่อความสงบสุขและเสมอภาคกันของคนในชุมชน ช่วยลดความขัดแย้ง ลดการเกิดปัญหาขึ้นภายในชุมชน ๔) เคารพผู้อาวุโสในชุมชน การเคารพ ให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็น ผู้อาวุโสมักจะมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ๕) การไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี การให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ให้อยู่ดี ไม่ให้ถูกล่วงเกิน ช่มเหรงรังแก ยอมรับความคิดเห็นของสตรี มุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ๖) เคารพสถานที่สำคัญ การให้การเคารพสักการะ นบถื้อ บูชา ปกป้อง สถานที่สำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบัน ๗) คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม การจัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่ผู้บริสุทธิ์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนได้

Research Paper Title : Buddhist Integration for Enhancing Public Participation in Community Development at Latphrao Canal-side of Bangkok

Researcher : Miss Kanchanat Bridhyankura

Degree: : Master of Political Science (Political Science)

Research Paper Supervisory Committee:

: Assoc. Prof. Dr.Termsak Thongin B.A. (Socail Studies)
M.A. (Politics) Ph.D. (Political Science)

: Assoc. Prof. Dr.Surapon Suyaprom M.A. (Politics)
Ph.D. (Political Science) Ph.D. (Political Communication)

Graduation Date : May 21, 2025

Abstract

The objectives of this research paper were 1. To study the level of people's participation in the development of communities along the Lat Phrao Canal, Bangkok Metropolis, 2. To study the relationship between the principle of Aparihaniyadhamma 7 and the people's participation in the development of communities along the Lat Phrao Canal, Bangkok Metropolis, and 3. To present the Buddhist integration for promoting the people's participation in the development of communities along the Lat Phrao Canal in Bangkok Metropolitan Administration, conducted by the mixed research methods. The quantitative research and collected data from a sample of 336 people using a questionnaire with a total reliability value of 0.939. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson coefficient statistical analysis. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 10 key informants and analyzed by descriptive content interpretation.

The research findings were as follows:

1. The level of people's participation of Community Development at Latphrao Canel-side of Bangkok was found that the principle of the Aparihaniyadhamma 7, by overall, was at the high level. When considered by each aspect, consisting of 1) the aspect of not to abuse power but empowering women to respect women, 2) the aspect of respecting important places, and 3) the aspect of protection. 4) Respect for elders, 5) Non-ordination of a new rules, non-abolition of the well established ones, 6) Simultaneous meetings, 7) Regular meetings, respectively, and could explain the people's participation in community development as follows: 1) Decision-making, which led to the formulation of policies, division of duties, and work guidelines of the people in the community, 2) Operation, which was caused by the joint decision of the people in the community through consultation meetings, which must be comprehensively considered how it will benefit the community and the people, 3) Receiving benefits,

distributing various benefits, both positive and negative, to the people in the community equally and thoroughly, 4) Evaluation. Survey of satisfaction with operations and benefits arising in the community as a guide for further community development in the future.

2. Relationship between Principle of Aparihaniyadhamma 7 and the people's participation in the development of communities along the Lat Phrao Canal, Bangkok Metropolis, by overall, was at moderate correlation ($R = .790^{**}$) with statistically significant level of 0.01. That was, when the community along the Lat Phrao Canal applied Buddhist integration to help promote the people's participation in community development, accepted the set hypothesis.

3. Buddhist Integration for Enhancing Public Participation in Community Development at Latphrao Canal-side of Bangkok. According to the principle of the Dharma were found that: 1) Regular meetings; Regular meetings were an important tool to provide opportunities for the people to participate in decision-making and plan operations together, 2) Meeting in unison was doing activities together, to build good relationships among people in the community in spending time together. It provided an opportunity for the public to participate in decision-making and plan together in unison. 3) Not to enact new ordinances or repeal old ordinances. The purpose was to promote peace and equality among people in the community. When people in the community respected the rules set, it reduced conflicts in the community and reduced the occurrence of problems later. 4) Elders respecting; referring to honoring, listening to the elders since they often have experience in life and a broad vision. 5) Not to yield to the desired power but to honor and protect women for their well-being, not to be violated by bullying, accepting women's comments focusing on gender equality in accordance with democratic principles. 6) Respect for important places; means to give respect, to worship, and by protecting the Important places both in the past and in the present. 7) Legitimate protection referred to defense to protect, to maintain, and protect to the innocents legitimately This could be applied to promoting community development

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” สำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ ก็เนื่องมาจากความเมตตาจากประธานและคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ที่ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจและมุ่งมั่นต่อสารนิพนธ์ฉบับนี้ อย่างละเอียดลึกซึ้ง

ทั้งนี้ มี รศ.ดร.อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่กรุณาติดตามสารนิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง เลขานุการบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ ที่สละเวลาติดตามสารนิพนธ์ฉบับนี้โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย อีกทั้ง คุณกิตติพัทธ์ คำสุข เจ้าหน้าที่สำนักงานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ ที่คอยประสานงานและอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูล และไม่ย่อท้อจนทำให้สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตลาดพร้าวและห้วยขวาง อีกทั้ง คุณจำรัส กลิ่นอุบล ผู้นำชุมชนริมคลองลาดพร้าว และประชาชนริมคลองลาดพร้าว ที่ให้ความเอื้อเฟื้อ สละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญแก่สารนิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ในการศึกษาเล่าเรียนระดับมหาบัณฑิตนี้ มีผู้ส่งเสริมสนับสนุนหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รศ.ดร.พรรษา พดุมยางกูร บิดาผู้ที่เป็นแรงบันดาลใจอย่างใหญ่หลวงในการศึกษาระดับมหาบัณฑิตในโอกาสนี้ และการศึกษาในระดับดุขภูมิตินลำดับต่อไป ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวผ่านปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างเข้มแข็งจนถึงทุกวันนี้

กัญจน์ณัฐ พดุมยางกูร

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ

บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย	๙
๒.๑ หลักอุปสรรคกรรม ๗	๙
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ	๒๘
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	๓๗
๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา	๔๙
๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๕๘
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๙
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๓
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๔
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๗๔
๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๔
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๕
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๘
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๙
๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๘๐
๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๘๐
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๐
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๑
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๑
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๒
๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๘๓
๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๑๒๒
๔.๓ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๑๒๗
๔.๔ องค์ความรู้	๑๔๒
๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๔๒
๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๔๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๔๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๔๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๕๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๕๓
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๕๓
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๕๓
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๕๘
บรรณานุกรม	๑๕๙
ภาคผนวก	๑๖๓
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ	๑๖๘
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC)	๑๖๙
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)	๑๗๖
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ	๑๗๙
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๘๔
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๙๔
ภาคผนวก ช ประมวลผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๙๙
ประวัติผู้วิจัย	๒๐๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ความหมายและความสำคัญของหลักอภิธานิยธรรม ๗	๑๙
๒.๒	แนวคิดของหลักอภิธานิยธรรม ๗	๒๗
๒.๓	ความหมายของการบูรณาการ	๓๐
๒.๔	แนวคิดของการบูรณาการ	๓๓
๒.๕	ลักษณะของการบูรณาการ	๓๖
๒.๖	ความหมายของการมีส่วนร่วม	๓๙
๒.๗	ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน	๔๑
๒.๘	ความสำคัญของการมีส่วนร่วม	๔๓
๒.๙	กระบวนการการมีส่วนร่วม	๔๗
๒.๑๐	ความหมายของการพัฒนา	๕๒
๒.๑๑	แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๕๗
๒.๑๒	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอภิธานิยธรรม ๗	๖๒
๒.๑๓	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๖๖
๒.๑๔	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการพัฒนาชุมชน	๖๙
๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๗๕
๔.๑	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๓
๔.๒	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม	๘๕
๔.๓	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านหมั่นประชุมกันเองนิตย	๘๖
๔.๔	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม	๘๗
๔.๕	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ	๘๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๖	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการพนันถือผู้อาวุโส	๘๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่ลู่แก่อำนาจให้เกียรติสตรี	๙๐
๔.๘	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการพลานที่สำคัญ	๙๑
๔.๙	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	๙๒
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม	๙๓
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ	๙๔
๔.๑๒	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินงาน	๙๕
๔.๑๓	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการรับผลประโยชน์	๙๖
๔.๑๔	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล	๙๗
๔.๑๕	ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๑๒๒
๔.๑๖	หลักหลักอภิธานิยธรรม ๗ มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	๑๒๗
๔.๑๗	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	๑๒๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๒
๔.๑ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ	๑๑๕
๔.๒ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินงาน	๑๑๗
๔.๓ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการได้รับผลประโยชน์	๑๑๙
๔.๔ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล	๑๒๑
๔.๕ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ	๑๒๙
๔.๖ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม	๑๓๑
๔.๗ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ	๑๓๓
๔.๘ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส	๑๓๕
๔.๙ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี	๑๓๗
๔.๑๐ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านเคารพสถานที่สำคัญ	๑๓๙
๔.๑๑ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	๑๔๑
๔.๑๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๔๒
๔.๑๓ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๔๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับ พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๖/๘๒-๘๓. หมายถึง ทีฆนิกาย มหาวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๐ ข้อ ๑๓๖ หน้า ๘๒ – ๘๓ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับ พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามลำดับดังนี้

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา ได้ระบุชื่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ม.อ. (ไทย) ๑๐/๑๓๔/๑๑๘ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมังคลวิสาลินี มหาวรรคอรรถกถา เล่ม ๑๐ ข้อ ๑๓๔ หน้า ๑๑๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. คำอธิบายชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ขุ.ชา. จตุกก. (ไทย)	= ขุททกนิกาย จตุกกบาตรชาดก	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	= ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.สตุตท. (ไทย)	= อังคุตรนิกาย สัตตกบาตร	(ภาษาไทย)

ข. คำย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถา

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม.อ. (ไทย)	= ทีฆนิกาย สุมังคลวิสาลินี มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและมหานครที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงิน การธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ จึงเป็นสาเหตุทำให้มีประชากรแฝง จำนวนมากที่เข้ามาอยู่อาศัย เพื่อศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ส่งผลให้เกิดชุมชนแออัด ในหลายพื้นที่รวมถึงการบุกรุก รุกป่า เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยริมคลองจำนวนมากโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเกิดเป็นปัญหาการทำผิดกฎหมายนับเป็นการรุกป่าพื้นที่สาธารณะและเป็นปัญหาหนึ่งในการบริหารจัดการผังเมือง เพราะแม่น้ำและลำคลองถือเป็นทางหลักในการระบายน้ำ เมื่อมีการรุกป่าพื้นที่ริมคลองส่งผลให้เกิดขวางทางหลักในการระบายน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดน้ำท่วมกรุงเทพมหานครตลอดหลายปีที่ผ่านมา

ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ กรุงเทพมหานคร เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ รัฐบาลจึงมีแผนงานการแก้ไขสิ่งปลูกสร้างที่บุกรุก รุกปล้ำลำคลองในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเห็นว่าเป็นอุปสรรคในการระบายน้ำลงสู่คลอง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน น้ำจากท่อระบายน้ำทั้งส่วนใหญ่จะไหลและถูกสูบลงคลอง แต่การระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ เพราะมีสิ่งปลูกสร้างกีดขวางทางเดินน้ำในลำคลอง จึงมีนโยบายสร้างเขื่อนคอนกรีตตลอดแนว โดยจะมีการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รุกปล้ำลำคลอง ขุดลอกคลองให้ลึกและกว้างกว่าเดิม^๑ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ คณะรัฐมนตรี สมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบข้อเสนอการบริหารจัดการสิ่งรุกปล้ำลำน้ำสาธารณะ แต่เนื่องด้วยปัจจัยหลายด้าน อาทิเช่น การต่อต้านจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าว จึงทำให้แผนนโยบายดำเนินการไปได้อย่างยากลำบากและล่าช้า ทำให้กว่าจะสามารถเริ่มดำเนินการได้ก็ล่วงเลยไปถึง ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สมัยรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยได้จัดตั้ง “คณะกรรมการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรุกปล้ำลำน้ำสาธารณะ” มีพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้มอบหมายให้หน่วยงานกรุงเทพมหานคร (กทม.) รับผิดชอบการสร้างเขื่อนระบายน้ำและให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ “พอช.” จัดทำแผนงานพัฒนาที่อยู่อาศัยรองรับชุมชนริมคลองที่ต้องรื้อย้ายออกจากแนวคลองและแนวเขื่อน โดยจะเริ่มต้นจากคลองลาดพร้าวเป็นคลองแรก

^๑ จุมพล หนีพาดิช, การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๒ ในส่วนของการที่รัฐจะต้องให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงถือเป็นหน้าที่หลักของรัฐในการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนโยบายของรัฐและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน ตามมาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนมีสิทธิเข้าชื่อร่วมกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ให้ดำเนินการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นไม่ดำเนินการสิ่งที่จะก่อผลเสียและหน่วยงานรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอ นั้นโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย มาตรา ๗๘ รัฐต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน^๓ มาตรา ๒๕๓ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เปิดเผยข้อมูลและรายงานผลให้ประชาชนทราบและมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย เป็นต้น

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

นโยบายโครงการการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานในพื้นที่ริมคลองให้กับหน่วยงานกรุงเทพมหานครสามารถสร้างเขื่อนระบายน้ำได้ และมีเป้าหมายสำคัญ คือ ให้ชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณริมคลองได้รับการพัฒนาให้มีความมั่นคงและถูกต้องตามกฎหมาย มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลด้านภาพลักษณ์ต่อนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงมีการบูรณาการของหน่วยงาน เพื่อช่วยเหลือดูแลผู้เดือดร้อนและยังเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ถือเป็นการทำงานร่วมกันในรูปแบบประชารัฐ^๔ ที่ทั้งชุมชนและหน่วยงานร่วมกันดำเนินการเพื่อให้ได้เป้าหมายร่วมกัน โดยโครงการการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (โครงการบ้านมั่นคง) มีแนวคิดที่จะประนีประนอมที่สุดใน การแก้ปัญหาการรุกรานพื้นที่ริมคลองและชุมชนแออัด^๕ มีนโยบายให้ประชาชนมีสิทธิในการอาศัยอยู่ บริเวณใกล้เคียงเดิมได้ ซึ่งในการดำเนินงานเป็นการปฏิบัติการร่วมกันของหลายหน่วยงาน ได้แก่ หน่วยงานกรุงเทพมหานคร กองทัพบก กรมธนารักษ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ การไฟฟ้า การประปานครหลวง สถาบันการศึกษา ฯลฯ

^๒ กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๑), หน้า ๓๒.

^๓ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, (๖ เมษายน ๒๕๖๐) : ๒๐.

^๔ ปราโมทย์ ยอดแก้ว, “ประชารัฐ : การตลาดตามวิถีพุทธ”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๔ ฉบับพิเศษ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๒๗ – ๓๘.

^๕ กองยุทธศาสตร์ และสารสนเทศที่อยู่อาศัย ฝ่ายวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยการเคหะแห่งชาติ, ข้อมูลชุมชนผู้มีรายได้น้อย (๒๕๖๐), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://housingkc.nha.co.th/files/article/attachments/90a0cc4aa77df344b52300cbd3a022c3.pdf> [๙ กันยายน ๒๕๖๖].

ขณะที่การพัฒนาที่อยู่อาศัย ทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้รับงบประมาณกว่า ๔,๐๖๑ ล้านบาท จากรัฐบาลในการนำร่องชุมชนคลองลาดพร้าวกว่า ๕๐ ชุมชน ๗,๐๖๙ ครัวเรือน และต่อเนื่องไปถึงบางชุมชนของคลองเปรมประชากร เริ่มก่อสร้างแล้วในปี ๒๕๕๙ โดยยึดตามรูปแบบ “บ้านมั่นคง” โดยมีแนวทางที่แตกต่างกันไป หากชุมชนใดสามารถอยู่ในที่ดินเดิมได้ (หลังจากสำรวจและวัดแนวเขตว่าพ้นจากแนวเขื่อน) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กำหนดให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันจัดตั้งสหกรณ์ หรือ กลุ่มออมทรัพย์และจะต้องทำสัญญาเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ระยะเวลาช่วงแรก ๓๐ ปี อัตราค่าเช่าประมาณ ๑.๒๕ – ๔ บาท/ตารางวา/เดือน ซึ่งชาวบ้านมีส่วนรับผิดชอบผ่อนชำระด้วยตัวเอง ทุกครอบครัวจะได้รับที่ดินเท่ากัน ขนาดบ้านประมาณ ๔ x ๖ – ๔ x ๘ ตารางเมตร มีทั้งบ้านชั้นเดียวและบ้าน ๒ ชั้น บางชุมชนอาจมีถึง ๓ ชั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของชาวบ้านและความสามารถในการผ่อนชำระสินเชื่อ (ประมาณเดือนละ ๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท) โดยโครงการบ้านมั่นคงของรัฐ มีการจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนให้ชาวบ้านเดือนละ ๓,๐๐๐ บาท ในระหว่างการก่อสร้างที่อยู่ใหม่ อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของประชาชนเดิมที่อาศัยอยู่ริมคลองชาวบ้านส่วนใหญ่ล้วนแต่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หาเช้ากินค่ำ มีรายได้ในแต่ละวันไม่แน่นอน

ดังนั้นการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว จึงไม่ใช่เรื่องที่ย่อยง่ายจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐและประชาชน ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน แะแนวทางให้ชุมชน มีการแบ่งงาน รู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองและร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่องานรวมในการบริหารจัดการ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน^๖ ไม่ว่าปัจเจกบุคคลหรือชุมชนนำไปสู่การกำหนดความต้องการในชุมชนของตน เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการ และบรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชนครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม อย่างไรก็ตามทางหน่วยงานรัฐเองจะต้องชี้แจงนโยบายสาธารณะ^๗ แนวทางปฏิบัติ กระบวนการ และกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นให้ประชาชนทราบอย่างชัดเจนและคววถ้วน เพื่อลดการเกิดปัญหา รวมถึงข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นภายหลังและดำเนินการร่วมกันได้โดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดร่วมกัน

คลองลาดพร้าว ไม่ใช่คลองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ถูกขุดขึ้นมาในสมัยใดไม่ปรากฏแน่ชัด แต่สันนิษฐานว่าน่าจะใกล้เคียงกับการขุดคลองแสนแสบ ซึ่งขุดเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๐ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นช่องทางเชื่อมการคมนาคมและระบายน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและไหลลงทะเลต่อไป (เหมือนคลองขุดอื่น ๆ) ต่อมา มีการสร้างถิ่นฐานบ้านเรือน รวมถึงการสร้างวัดต่าง ๆ เช่น วัดลาดพร้าว ในปี พ.ศ. ๒๔๑๐ และพบได้ว่าริมคลองลาดพร้าวตลอดทั้ง ๒ ฝั่ง จะมีวัดตลอดแนวคลอง ได้แก่ วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก วัดลาดพร้าว วัดใหม่เสนา และวัดบางบัว ซึ่งวัดถือเป็นศูนย์รวมจิตใจ จุดนัดพบและจุดศูนย์กลางของชุมชน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความเป็นไปได้ที่จะนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน โดยเราสามารถนำหลัก

^๖ เจมส์ แอล. เครย์ตัน, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ผศ.ดร.เมธิดา พงษ์ศักดิ์ศรี, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภักดิ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๕๑), หน้า ๓-๑๐.

^๗ พระครูปลัดประวิทย์ วรรณโม และคณะ, “การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย”, วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๖๔) : ๒๙-๔๓.

อภิธานิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง

หลักอภิธานิยธรรม ๗ มีด้วยกัน ๗ ประการ กล่าวคือ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส ๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกิดโรตติสตร ๖) เคารพสถานที่สำคัญ ๗) คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม จากหลักธรรมที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมและสอดคล้องที่จะประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร และเพื่อนำผลการศึกษาไปแนะนำให้กับประชาชนและผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้อยู่อาศัยในชุมชนดังกล่าว

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร
๓. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง หลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
๓. นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

วิจัยเรื่องพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ดังนี้

^๔ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด, (กรุงเทพมหานคร : ช่อระกา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑๑ – ๒๑๒.

๑) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- (๑) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้
- (๒) หลัก่อปหานิยธรรม ๗ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ลืมนึกถึงบัญญัติ ๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส ๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี ๖) เคารพสถานที่สำคัญ ๗) คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม^๙

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

- (๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (๓) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- (๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล^{๑๐}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒,๐๘๗ คน^{๑๑}

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๒ รูปหรือคน
- กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๒ คน
- กลุ่มที่ ๓ ข้าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒ คน
- กลุ่มที่ ๔ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน ๒ คน
- กลุ่มที่ ๕ ตัวแทนประชาชน จำนวน ๒ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ซึ่งใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนริมคลอง ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร มีชุมชนตั้งอยู่ใน ๘ เขต คือ เขตวังทองหลาง เขตห้วยขวาง เขตลาดพร้าว เขตจตุจักร เขตบางเขน เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง และเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ ถึง มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗ รวมเป็นระยะเวลา ๘ เดือน

^๙ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด, หน้า ๒๑๑-๒๑๒.

^{๑๐} Cohen, J.M., and Uphoff, N.T., Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity, (New York: World Developments, 1980), pp. 213-218.

^{๑๑} ชีรวัฒน์ รังแก้ว, “๒๑ ปี พอช. (๒) พลิกโฉมคลองลาดพร้าว – เปรมประชากรจากชุมชนแออัดสู่บ้านสวนริมคลองราคาหลักแสน – วิว หลักล้าน” [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://web.codi.or.th/20211011-27787/> [๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖].

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ หลักอปริหานิยธรรม ๗ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๒ หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๓ พร้อมเพรียงกันประชุม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๔ ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๕ เคารพนับถือผู้อาวุโส มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๖ ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๗ เคารพสถานที่สำคัญ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๘ ค้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ดังนี้

๑.๖.๑ **พุทธบูรณาการ** หมายถึง การนำหลักธรรมที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้หมายถึง หลักอปริหานิยธรรม ๗ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนกล่าว คือ ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก และหลักสังคัมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน อปริหานิยธรรม ๗ มีประกอบด้วย ๗ ประการ

๑) **หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ** หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ปัญหาในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้อง ที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันและหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

๒) **พร้อมเพรียงกันประชุม** หมายถึง หมายถึง เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน

๓) **ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ** หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางไว้

๔) **เคารพนับถือผู้อาวุโส** หมายถึง ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน

๕) **ไม่ผูกแก่อำนาจให้เกียรติสตรี** หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารี ทั้งหลายให้อยู่ดี

๖) **เคารพสถานที่สำคัญ** หมายถึง ให้การสักการะ เคารพนับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนีย สถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ

๗) **คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม** หมายถึง จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครองอันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรม บริสุทธ์

๑.๖.๒ **การมีส่วนร่วมของประชาชน** หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ประกอบด้วย

๑) **การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)** หมายถึง การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ การกำหนดนโยบาย การดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจ

๒) **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)** หมายถึง การดำเนินงานตามนโยบาย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงานการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

๓) **การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)** หมายถึง ความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว การกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มผลประโยชน์ รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้น

๔) **การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)** หมายถึง ความเห็นความชอบและความคาดหวังซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

๑.๖.๓ **ชุมชนริมคลอง** หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด บล็อกสร้างบ้านเรือนขนานริมคลอง

๑.๖.๔ **การพัฒนาชุมชน** หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ในทุกด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ให้แก่ชุมชน โดยสามารถดำเนินการและริเริ่มจากประชาชนในชุมชนเอง หรือหน่วยงานรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้

๑.๖.๕ **คลองลาดพร้าว** หมายถึง คลองสายหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่มีจุดเริ่มต้นแยกจากคลองแสนแสบ บริเวณอุโมงค์ระบายน้ำพระราม ๙ ไหลผ่านวัดลาดพร้าว วัดบางบัว ตลาดสะพานใหม่ จนถึงประตูระบายน้ำคลองสองสายใต้ มีความยาวประมาณ ๒๒ กิโลเมตร ความกว้างประมาณ ๒๐ – ๓๐ เมตร ความลึกของคลองในปัจจุบันประมาณ ๑.๕ เมตร คลองลาดพร้าวมีชุมชน ตั้งอยู่ใน ๘ เขต คือ เขตวังทองหลาง เขตห้วยขวาง เขตลาดพร้าว เขตจตุจักร เขตบางเขน เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง และเขตสายไหม รวม ๕๐ ชุมชน ประมาณ ๗,๐๖๙ ครัวเรือน หลังเหตุการณ์อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ รัฐบาลมีนโยบายจัดการสิ่งก่อสร้างรูก้ำลำนํ้าสาธารณะ โดยเริ่มที่คลองลาดพร้าวเป็นแห่งแรก มีการสร้างเขื่อนระบายน้ำคอนกรีตเพื่อป้องกันน้ำท่วมในคลองลาดพร้าว ความกว้างของแนวเขื่อน ๒๕ – ๓๘ เมตร และขุดลอกคลองให้ลึกกว่าเดิม ๔ เมตร

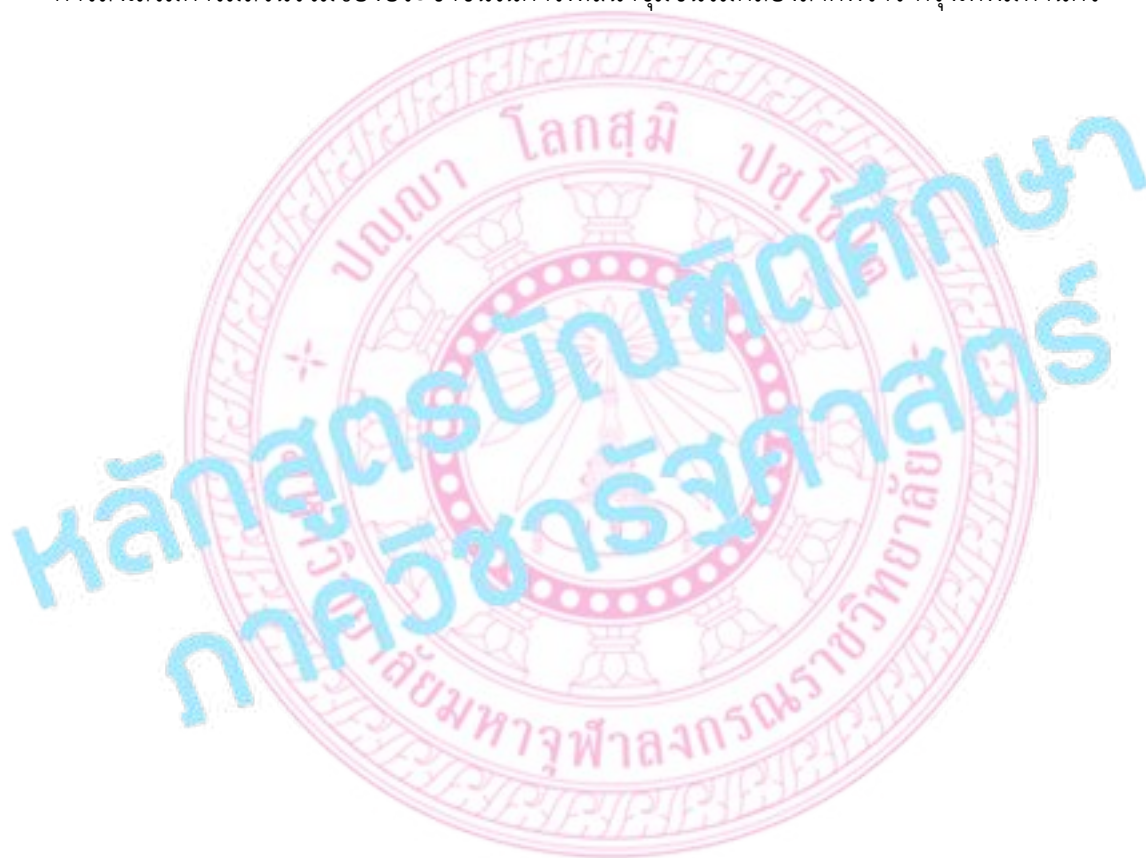
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ความรู้เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ได้ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอุปนิสัยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ได้ความรู้เกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๔ ผลวิจัยที่ได้สามารถนำไปเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๓) นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้มีการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

๒.๑ หลักการบริหารนิยธรรม ๗

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักการบริหารนิยธรรม ๗

หลักการบริหารนิยธรรม ได้รับการยอมรับกันอย่างเป็นวงกว้างว่าเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมากที่สุด เนื่องด้วยเป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก เข้มแข็ง สามัคคี และยั่งยืน มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วม โดยหลักการบริหารนิยธรรม ประกอบด้วย ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส ๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกิดริตติสตรี ๖) เคารพสถานที่สำคัญ ๗) คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม

๒.๑.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักการบริหารนิยธรรม ๗

หลักการบริหารนิยธรรม ๗ หลักธรรมสำหรับใช้ในการปกครอง “เพื่อเป็นธรรมเพื่อป้องกัน อันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว คือการถือธรรมเป็นใหญ่ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีเสื่อมเลย สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง”

“หลักการบริหารนิยธรรม” หลักธรรมอันเป็นรูปแบบที่พระพุทธเจ้าได้สอบถามกับพระอานนท์ ที่ทำให้สังคมของชาววัชชีหรือหลักการที่ร้อยรัดให้ชาววัชชี สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะหลักการนี้หมายถึง หลักการที่ทำให้องค์กรหรือสังคมไม่เผชิญหน้ากับความเสื่อมหากกลุ่มคนต่าง ๆ พวกกันประพฤติและปฏิบัติร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นหลักการที่จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมาน

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑๑.

สามัคคีปรองดองระหว่างกันและกัน^๒ สิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงสามัคคีธรรมในอปปริหานิยธรรม ในแง่มุมนี้ของ พระองค์มุ่งเน้นที่จะย้ำเตือนทั้งวิสสการพราหมณ์และประชาชนในแคว้นวัชชีให้ตระหนักถึงคุณค่า และ ความสำคัญของหลักอปปริหานิยธรรม ว่าเป็นหลักการที่จะนำไปสู่สันติสุขแก่มนุษย์และสังคมที่อาศัยอยู่ ร่วมกันได้อย่างไรแม้จักคิดบางท่านอาจจะตีความว่าการสื่อสารของพระพุทธเจ้าในลักษณะดังกล่าวได้เปิด ช่องทางให้วิสสการพราหมณ์ได้ มีโอกาส และเห็นช่องทางที่จะยึดเมืองวัชชีตามความต้องการของพระเจ้า อชาตศัตรูก็ตามแต่หากมอง ในอีกมุมหนึ่งจะพบว่าพระพุทธเจ้าพยายามจะสื่อสารให้เห็นถึงความสำคัญ ของสามัคคีธรรมตามแนว ของอปปริหานิยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระองค์ได้อาศัยตัวอย่างของชาววัชชีที่ ปฏิบัติตามครรลอง ของอปปริหานิยธรรมให้พระสงฆ์ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของพระองค์ได้ ปฏิบัติตน ตามแนวของอปปริหานิยธรรม เช่นเดียวกันอปปริหานิยธรรม จึงหมายถึงธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว^๓

“ราชอปปริหานิยธรรม” จากพระไตรปิฎก มีเนื้อหาตามพระไตรปิฎกดังต่อไปนี้

๑. “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ประชุมกันมากครั้ง”

๒. “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ พวกเจ้าวัชชีจะพึงทำ”

๓. “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้วถือปฏิบัติมันตามวัชชี ธรรมที่วางไว้เดิม”

๔. “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจ้าวัชชีผู้มีพระชนมายุมากของชาววัชชี และสำคัญ ถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งควรรับฟัง”

๕. “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังไม่บังคับขู่เข็ญ เมื่อสตรีไม่ยินยอม”

๖. “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ในแคว้นวัชชีของชาววัชชีทั้งในเมืองและนอกเมือง และ ไม่ละเลยการบูชาอันชอบธรรมที่เคยให้เคยกระทำต่อเจดีย์เหล่านั้นให้เสื่อมสูญไป”

๗. “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังจัดการรักษาคุ่มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรมด้วยตั้งใจว่าทำอะไร พระอรหันต์ที่ยังไม่มา พึงมาสู่แคว้นของเรา ท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุกในแคว้นแคว้น”

ลำดับนั้น “พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสรับสั่งกับวิสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์ แคว้นมคธ ว่า พราหมณ์ สมัยหนึ่ง เราอยู่ที่สารินทเจดีย์ เขตกรุงเวสาลี ได้แสดงอปปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ แก่พวกเจ้า วัชชี พวกเจ้าวัชชี พึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียวไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวก เจ้าวัชชี ยังมีอปปริหานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่ และใส่ใจอปปริหานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่ เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส

^๒ ปณฺญา ลีลาพุทธ, “พระพุทธศาสนากับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติของพลเมือง”, วารสารบัณฑิต ศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๙ ฉบับพิเศษ, (๒๕๔๖) : ๒๔๖-๒๕๙.

^๓ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๖/๘๒-๘๓.

อย่างนี้” วัสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์แคว้นมคธได้กราบทูล ดังนี้ว่า “ข้าแต่ท่านพระโคตม พวกเจ้าวัชชี มีอธิปไตยธรรมแม้เพียงข้อเดียวก็พึงหวังได้แต่ความเจริญ อย่างเดียวไม่มีความเสื่อมเลย ไม่จำเป็นต้องกล่าวว่ามีครบทั้ง ๗ ประการ ข้าแต่ท่านพระโคตม พระราชา แห่งแคว้นมคธพระนามว่าอชาตศัตรู เวเทหิบุตร ไม่ควรทำสงครามกับพวกเจ้าวัชชี นอกจากจะใช้วิธีปรองดองทางการทูต หรือไม่ก็ทำให้แตกสามัคคีกัน ข้าแต่ท่านพระโคตม ถ้าอย่างนั้นบัดนี้ ข้าพระองค์ขอทูลลากลับเพราะมีกิจมาก มีหน้าที่ที่จะต้องทำอีกมาก พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “พราหมณ์ ขอท่านจงกำหนดเวลาที่สมควร ณ บัดนี้เถิด” จากนั้นวัสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์แคว้นมคธ มีเจียนดีขึ้นชมพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคแล้ว ลุกจากที่นั่งจากไป^๔

อธิปไตยธรรม ๗ ของกษัตริย์วัชชี หรือ วัชชีอธิปไตยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง

๑) จัดประชุม และหารือกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เป็นนิตย

๒) การประชุมต้องให้หมู่คณะมีพร้อมเพรียงกัน รวมถึงการเลิกประชุม และการทำกิจอันสมควรให้พร้อมเพรียง ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย

๓) บัญญัติหรือมีมติในสิ่งในเรื่องใหม่ และข้อบัญญัติไม่ขัดหรือตัดรอนบัญญัติก่อน พร้อมยอมรับและศึกษาในธรรมะของชาววัชชีที่ได้บัญญัติก่อน ตามที่วางไว้เดิม

๔) ให้เคารพนับถือคำกล่าวของผู้อาวุโส ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับ ถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) ไม่ล่วงละเมิดทางใจ และกายในสตรีที่มีสามีหรือสตรีสาวในชาววัชชีทั้งหลาย ให้เกียรติสตรีให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง

๖) ให้ความเคารพและสักการะ รวมถึงการบูรณะเจดีย์ ปูนียสถานและปูนียวัตถุ ตลอดจนอนุสาวรีย์หรือพุทธสถานต่าง ๆ ที่ปลูกสร้างไว้ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายใน และภายนอก ไม่ปล่อยให้เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗) ให้การสงเคราะห์ และอุปการะแก่สงฆ์ทั้งหลาย จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (แปลความหมายแบบกว้าง ๆ หมายถึง บรรพชิตผู้ดำรงธรรม เป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แคว้นนี้ ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นนี้โดยผาสุก^๕

อธิปไตยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม (Republic) ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือแยกให้แตกสามัคคี^๖ หากจะวิเคราะห์ “อธิปไตยธรรม ๗” ซึ่งกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งรวมกันเรียกว่ากษัตริย์ ลิจจวี ใช้เป็น “ธรรมาภิบาล” ในการบริหาร

^๔ ที.ม.อ. (ไทย), ๑๐/๑๓๔/๑๑๘.

^๕ อัง.ส.ต.ต.ก. (ไทย) ๒๓/๒๐/๑๘.

^๖ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๖๘/๘๖.

องค์กรแล้ว พบว่า ธรรมะทั้ง ๗ ชั้น นั้นเป็นข้อปฏิบัติ ซึ่งจะเสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวกันอย่างมั่นคงในองค์กรใด ๆ ก็ตามที่ประพุดได้อย่างสม่ำเสมอและมั่นคง^๗

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอถึงหลักอปริหานิยธรรม ๗ โดยแยกออกเป็นข้อในแต่ละข้อ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ ถือเป็นธรรมที่ปฏิบัติแล้วจักไม่นำไปสู่ความเสื่อม จักไม่เกิดความหายนะแห่งองค์กร คือ จะมีแต่ความเจริญ ในหัวข้อเรื่องการประชุมในหนังสือการคณะสงฆ์และการพระศาสนา ซึ่งน่าจะได้นำมาเป็นความรู้และเพื่อสนับสนุน อปริหานิยธรรม ๗ ประการ ในข้อแรก หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ไว้ ดังนี้

๑.๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

ในกิจของสงฆ์ที่ต้องทำร่วมกันไม่ว่าเรื่องเล็กหรือใหญ่ เช่น การทำอุโบสถสังฆกรรม

ลักษณะที่ ๑ รูปแบบการประชุมนั้นแม้จะมีมากก็ตาม แต่พอสรุปโดยลักษณะเป็น ๖ ข้อ

๑) การประชุมปรึกษาหารือหรือพิจารณาหรือเพื่อรับทราบ

๒) ประชุมชี้แจง สั่งการ มอบงานหรือนโยบาย

๓) ประชุมอบรมหรือประชุมเชิงวิชาการ หรือเชิงปฏิบัติการ

๔) ประชุมสัมมนา

๕) ประชุมปฏิบัติการกิจ

๖) ประชุมสังสรรค์หรือสร้างสรรค์ความสามัคคี

ลักษณะที่ ๒ หมายถึง การประชุมที่จัดขึ้น

๑) เพื่อแนะนำชี้แจงเรื่องที่ต้องแนะนำชี้แจง

๒) เพื่อสั่งการในเรื่องที่ต้องสั่งการ

๓) เพื่อมอบงานใด ๆ ให้รับไปปฏิบัติ

๔) เพื่อให้รับทราบนโยบาย

ลักษณะที่ ๓ หมายถึง การประชุมผู้ได้บังคับบัญชาหรือกลุ่มชนอื่น

๑) เพื่ออบรมให้ได้รับความรู้ในเชิงวิชาการ

๒) เพื่อฝึกอบรมให้เกิดทักษะในการปฏิบัติการ

ลักษณะที่ ๔ หมายถึง การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งที่

อยู่ในวงงานรับผิดชอบหรือเรื่องโดยทั่วไปเพื่อหาข้อสรุป แต่ผลของการประชุมเป็นเพียงข้อเสนอแนะ ผู้เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้เพื่อให้รับทราบนโยบาย

ลักษณะที่ ๕ หมายถึง การประชุมที่ร่วมกันกระทำการณียกิจ ทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบทั้งในกรณียกิจทั่วไป

ลักษณะที่ ๖ หมายถึง การประชุมพบปะสังสรรค์เพื่อ

๑) เพื่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวกัน

^๗ วติน อินทสระ, หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒-๓๕.

๒) เพื่อให้เกิดพลังแห่งความสมัครสมานสามัคคี การประชุมทุกลักษณะย่อมมีวัตถุประสงค์เป็น ๖ คือ

- (๑) เพื่อยุติหรือชี้ขาดปัญหาใด ๆ
- (๒) เพื่อให้รับทราบนโยบาย คำชี้แจง คำสั่ง หรือแนวการปฏิบัติ
- (๓) เพื่อพัฒนาทางวิชาการและการปฏิบัติ
- (๔) เพื่อวิจัยข้อมูลและหาข้อสรุป
- (๕) เพื่อดำเนินการกิจในความรับผิดชอบ
- (๖) เพื่อสร้างสรรค์ความสามัคคี แต่เมื่อย่นให้สั้นลงคงได้ ๒ คือ

(๑) เพื่อป้องกันความเสื่อม

(๒) เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้า^๘

“อุปหานิยธรรม” คือป้องกันความเสื่อมและเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้า จึงนับว่าอุปหานิยธรรมนั้นควรค่าแก่การที่จะเป็นที่สนใจในการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติยึดเป็นธรรมาภิบาลในองค์กรที่ทรงคุณค่ายิ่ง

หลักการประชุมกันอย่างเป็นนิตย คือ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ คือ ธรรมข้อแรก ในหลักอุปหานิยธรรม ๗ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้และดูเหมือนคนทำงานในยุค สมัยนี้ก็นิยมการประชุมกันเป็นนิตย เพราะเป็นการได้พูดคุยกันบ่อย ๆ งานก็จะก้าวหน้าไปด้วยดี นอกจากนี้การประชุมกันเป็นประจำยังเป็นการสร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนความรู้ ระดมสติปัญญาในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือเพื่อหาทางแก้ไขปัญหายาก ๆ^๙

การประชุมรวมหมู่คณะเป็นนิตย ถือเป็นเรื่องสำคัญของการดำรงรักษาองค์กร ให้มีอุดมการณ์ร่วมกันในระยะยาว ทั้งนี้เพราะการรวมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา จะทำให้สมาชิกขององค์กรเกิดความรู้สึกที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

- ๑) รู้สึกว่าตนเป็นเจ้าขององค์กร
- ๒) รู้สึกว่าตนมีโอกาสในการสร้างสรรค์องค์กร
- ๓) รู้สึกว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบองค์กร^{๑๐}

องค์กรใดที่สมาชิกมีความรู้สึกที่ดีทั้ง ๓ ประการนี้ ย่อมจะนำไปสู่ความมีอุดมการณ์เป็นหนึ่งเดียวกัน และพร้อมที่จะพิทักษ์ปกป้องรักษาองค์กร อย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ แม้แต่ชีวิตก็อุทิศให้กับองค์กรได้ นี่คืออานาภาพของการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอของหมู่สงฆ์ ซึ่งทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงอยู่ในโลกนี้ ยาวนานกว่าสองพันห้าร้อยกว่าปีผ่านมาแล้ว

สรุปได้ว่า การหมั่นประชุมกันเป็นประจำก็เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิด

^๘ พระธรรมปิฎกโศภน (วรวิทย์), การคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาเถรสมาคม, ๒๕๔๘), หน้า ๒๓.

^๙ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์, การประชุมอย่างสร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พริ้นติ้ง, ๒๕๔๓), หน้า ๔๕.

^{๑๐} พระภิกษุวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว), ความรู้ประมาณฐานรากของพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : พีพีพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙.

ประโยชน์ต่อองค์กร และโดยเฉพาะการประชุมนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ไม่นำมาซึ่งความเบื่อหน่ายหรือรำคาญและเกิดความแตกแยกในองค์กร

๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

อธิปหานิยธรรมข้อที่ ๒ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและพร้อมเพรียงกันทำกิจที่จะพึงทำความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะทั้ง ๓ วาระนี้ คือการแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะหรือความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกันของสมาชิกทั้งหมู่คณะ ยินดีเต็มใจที่จะร่วมเป็นร่วมตายกันทั้งในยามทุกข์และในยามสุขเพื่อแบกรับภารกิจของหมู่คณะให้สำเร็จลุล่วงไป ได้ตามเป้าหมายและกำหนดเวลา ขณะเดียวกันหากในยามใดที่มีภัยอันตรายมากล่ำรายสมาชิก ทั้งหมดต่างก็พร้อมใจกันพิทักษ์รักษาองค์กรให้ผ่านพ้นอุปสรรคและวิกฤตอันตรายไปได้อย่างปลอดภัยและสง่างาม โดยไม่เห็นแก่ความเบื่อหน่ายและเหนื่อยยากลำบากใด ๆ ทั้งสิ้นนี้ คือ อานุภาพแห่งความเป็นเอกภาพของหมู่คณะ ซึ่งทำให้องค์กรมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยืนยาวและยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบัน การพร้อมกันประชุมและพร้อมกันเลิกประชุม เมื่อมีการประชุมก็ควรร่วมกันประชุมพร้อมกัน เลิกประชุมก็เลิกพร้อมกัน ไม่หนีประชุม รับเบี้ยประชุมก็อยู่จนเลิก ไม่ไ้รับเบี้ยประชุมเสร็จก็หายไป จะได้ว่าเขาประชุมกันเรื่องอะไรอบหมายภารกิจอะไร ให้ใครบ้าง จะได้ติดตามงานกันได้ถูกต้อง ชื่อนี้ทำได้ (แต่ยาก) องค์กรไหน ๆ ก็เข้มแข็ง

การประชุมพร้อมเพรียงกัน คือ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ มีความรับผิดชอบร่วมกัน ดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียงและเมื่อถึงตอนทำงานก็ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดีเสมอ^{๑๑}

สรุปได้ว่า การพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชมนั้นผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องเข้าให้ตรงเวลา อยู่ร่วมประชุมจนครบกำหนดเวลา ร่วมรับผิดชอบในหน้าที่ในการ ประชุมร่วมกัน ไม่หนีหายเอาความสบายใส่ตน

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้หรือไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม

การไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม หมายถึง สิกขาบททุกข้อที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว ใคร ๆ ไม่พึงถอน คือไม่ตัดออก ไม่ยกเลิก แม้บางข้ออาจไม่เหมาะสมแก่กาลสถานที่ ก็มีพระพุทธานุญาต พิเศษไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องถอนสิกขาบทใด ๆ ทั้งสิ้น เหมือนกฎหมายทางพระราชอาณาจักรใคร ๆ ไม่พึงถอน เพราะถ้าต่างคนต่างเลิกถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ ตามความต้องการของตน ๆ ผลสุดท้ายก็ไม่มีอะไรเหลือเป็นหลักไว้ควบคุมหมู่คณะ พระศาสนาย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ เหมือนกฎหมาย ถ้าต่างคนต่างถอนที่ละมาตรา ไม่ช้าก็หมดประเทศชาติบ้านเมืองไม่มีกฎหมาย ก็เหมือนบ้านเรือนไม่มีข้อ ไม่มีแป ก็มีแต่พินาศ^{๑๒}

การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติตามสิกขาบทที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ว่าสำหรับข้อนี้ถือเป็นความมั่นคงสูงสุดของพระพุทธศาสนา เปรียบเหมือนชาติจะมั่นคงสูงสุดก็ต้องมีบทบัญญัติเรียกว่ารัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายสูงสุดที่ทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตามนั้น ใครจะละเมิดมิได้จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามใจชอบมิได้ เพราะรัฐธรรมนูญคือโครงสร้างของระบอบการปกครองประเทศ การแก้ไขรัฐธรรมนูญตามใจชอบก็คือการทำลายโครงสร้างระบอบการปกครองของประเทศโดยตรง ซึ่งจะเป็นเหตุให้เกิดความสับสนวุ่นวายไร้ระเบียบวินัยขึ้นในสังคมและประเทศชาติ อัน

^{๑๑} พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต), อธิปหานิยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ห้างจำกัดดวงกมลปรีณ ตั้ง, ๒๕๕๐), หน้า ๖๘.

^{๑๒} พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก), อธิบายธรรมวิภาค, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาภูมิภววิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

จะนำพาบ้านเมืองไปสู่ความล่มสลายในที่สุด พระธรรมวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบไว้ให้เป็นศาสดาแทนพระองค์ก็เปรียบได้กับรัฐธรรมนูญของพระพุทธศาสนาการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระธรรมคำสอนตามใจชอบย่อมเป็นการทำลายโครงสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนาโดยตรงเป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติผิด ๆ ขึ้นในหมู่สงฆ์ซึ่งจะยังผลให้พุทธบริษัททั้งหลายสิ้นศรัทธาในพระพุทธศาสนาแล้วเกิดสิ่งเลวร้ายตามมาอีกมากมายจนกระทั่งทำให้พระพุทธศาสนาต้องสูญหายไปจากโลกนี้โดยปริยาย ดังนั้นหมู่สงฆ์ทั้งหมดจำเป็นต้องตั้งใจศึกษาตามพระธรรมวินัยให้ครบถ้วน ทั้ง ๓ ประการ คือ ปรีชา ปฏิบัติ และปฏิเวธ ชนิดอุทิศชีวิตเป็นเดิมพัน เพื่อให้ประจักษ์แจ้งในอริยมรรค อริยผล ระดับต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาด้วยตนเอง แม้เพียงระดับต้นก็ตามซึ่งย่อมจะสามารถค้ำจุนพระพุทธศาสนาให้ยืนยงมั่นคงต่อไปได้โดยไม่อันตรายหายไประหว่างนี้ คือ อานุภาพของการรักษาพระธรรมวินัยไว้ด้วยการศึกษาและปฏิบัติของหมู่สงฆ์พร้อมกันทั้งแผ่นดิน ซึ่งจะยังผลให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นการทำหน้าที่เผยแผ่อย่างบริสุทธิ์ บริบูรณ์ของหมู่สงฆ์^{๑๓}

สรุปได้ว่า การไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิมนั้น จะต้องมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้ทุกคนปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ผู้บริหารหรือผู้ที่มีอำนาจจะต้องไม่ทำการยกเลิก หรือตั้งบัญญัติอื่นให้ขัดต่อของเดิม แต่หากการตั้งกฎใหม่ขึ้นมาแล้วเอื้อต่อของเดิมก็สามารถกระทำได้

๔) มีความเคารพนับถือต่อผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชา

การให้ความเคารพนับถือต่อผู้ใหญ่ หมายถึง องค์การใดย่อมมีผู้นำหากเราให้เกียรติผู้นำ เชื่อฟังกัน ปฏิบัติตามความคิด (ที่ดีที่ถูกต้อง) ของผู้นำเดินไปในกรอบในทิศทางเดียวกัน ไม่หลบหลู่ ผู้นำความมั่นคงในองค์กรก็จะเกิดขึ้นและการให้ความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชาไว้ว่า อปฺริหานิยธรรม ข้อที่ ๔ ในมิติของสังคมสงฆ์นั้น คือ การให้ความเคารพภิกษุที่เป็นประธานสงฆ์ และรับฟังถ้อยคำของท่าน สำหรับข้อนี้ มุ่งใช้การเคารพนับถือซึ่งกันและกันเป็นหัวใจในการปกครองสงฆ์ กล่าวคือ ในพระภิกษุสงฆ์หมู่หนึ่ง ๆ ที่บวชกันมานาน จะประกอบด้วยสมาชิก ๔ ประเภท คือ

๑) พระเถระผู้บวชมานานและมีอายุมาก

๒) พระเถระผู้มีพรรษามาก

๓) พระอุปัชฌาย์ผู้เป็นสังฆบิดร

๔) สังฆปริณายกผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้า และมีอำนาจในการปกครองคณะสงฆ์ การที่สงฆ์ยังปกครองกันอยู่ได้ก็เพราะอาศัยความเคารพอยู่ ๒ สถานะ คือ ๑) ในด้านการปกครองก็อาศัยความเคารพนับถือเชื่อฟังตามฐานะของท่านผู้มีอำนาจที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น ๒) ในด้านความประพฤติก็อาศัยความเคารพเชื่อฟังท่านผู้มีอายุพรรษามากกว่าผู้สามารถเป็นต้นแบบความประพฤติให้กับเราได้

ดังนั้น การปฏิบัติด้วยความเคารพนับถือ และเชื่อฟังถ้อยคำของพระเถระผู้ใหญ่เช่นนี้ ย่อมทำให้การปกครองสงฆ์มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เพราะมีพระเถระผู้ประพฤติปฏิบัติชอบเป็นต้นแบบด้านความประพฤติเป็นผู้ชี้แนะและเป็นต้นแบบด้านการปฏิบัติธรรมเพื่อการบรรลุมรรคผล นิพพาน นี่คือการอานุภาพของการปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ย่อมทำให้ พระพุทธศาสนามีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น การให้ความเคารพต่อผู้บังคับบัญชายัง หมายถึง เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ทุกคนอยู่ได้อย่างไม่ลำบากและเป็นสุข ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเสียสละและทำ

^{๑๓} พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต), อปฺริหานิยธรรม, หน้า ๗๐.

ประโยชน์ให้หน่วยงานเพิ่มขึ้น ยกย่องผู้ได้บังคับบัญชาให้ปรากฏแก่ผู้อื่นเมื่อเขาทำดีแต่เมื่อมีสิ่งผิดพลาดเกิดขึ้นควรเชิญเข้าพบพูดคุยกันเป็นการส่วนตัวในบรรยากาศของความจริงใจ^{๑๔}

สรุปได้ว่า ดังนั้นการทำงานในหน่วยงานใด ๆ ก็ตามบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่เต็มศักยภาพ หากพบปัญหาใด ๆ ก็ยังมีบุคคลอื่น ๆ ภายในองค์กรที่มีความรู้ความสามารถความถนัดที่แตกต่างกันไป การวางตนให้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเองย่อมทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกัน การเคารพหรือยอมรับนับถือซึ่งกันและกันย่อมทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานที่ดีและมีประสิทธิภาพเป็นองค์กรที่ดีและมีความสุขในการทำงาน

๕) ความให้เกียรติกุลสตรี

การให้ความเคารพต่อเพศสตรี ชื่อนี้สำคัญมิใช่น้อยเพราะเตือนเพราะห้ามมิให้ล่วงเกินบุตรีภริยาของใคร เรื่องบุตรีภริยาของผู้ร่วมงาน ของคนอื่น ควรให้เกียรติกัน ไม่นินทาว่าร้าย หรือพูด ถึงกัน ในทางไม่ดี เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญในองค์กรใด ๆ ก็ตาม หากแค้น หากละ ปฏิบัติ เช่นนี้เสียได้ ย่อมมีแต่ความสงบ ย่อมมีแต่ความสามัคคี อย่าลืมนึกว่า ลูกเมีย มีอิทธิพลต่อจิตใจของทุกคน การให้ร้าย การนินทาว่ากล่าวมีผลกระทบต่อผู้นำและบุคลากรในองค์กร องค์กรใดมีเรื่องเช่นนี้มาก ๆ ย่อมขาดความมั่นคง ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความอยาก อันธรรมาปยุชนทุกคนยังมี กิเลสตัณหา คือความอยากจึงจำเป็นต้องระวังตน คอยข่มจิตตน อดทนต่อความอยาก ไม่ปล่อยจิตให้ ตกอยู่ภายใต้อำนาจความอยากนั้นเมื่อควบคุมจิตได้ก็ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิด ด้วยอำนาจความอยาก ก็ชื่อ ว่าไม่ลุ่มอำนาจแก่ความอยากก็มีแต่ความเจริญ^{๑๕}

สรุปได้ว่า ทุกคนที่อยู่ในองค์กรเดียวกันจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการให้เกียรติต่อสตรีเพศ โดยการไม่ทำร้าย ไม่ประทุพิตินในทางชั่วสาว ไม่กดขี่ทางเพศซึ่งจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อองค์กร

๖) ให้ความเคารพต่อเจดีย์หรือสถานที่

การให้ความเคารพต่อเจดีย์หรือสถานที่ที่สำคัญของหน่วยงาน คนไทยส่วนมากนับถือถึงความสำคัญของสถานที่ที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นบ้าน หรือที่ทำงาน หากใครไม่เชื่อถือ ใครดูถูกของที่คนอื่น ในองค์กรเขาเชื่อถือ หรือเช่นไหว้บูชากราบไหว้อยู่ก็ต้องเกิดอาการขัดใจกัน องค์กรก็อยู่ไม่ได้ข้อนี้ หมายรวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา ซึ่งคนในองค์กรก็ต้องให้เกียรติกัน ไม่หลบลู่ของ ๆ ใคร ถือ เป็นธรรมาภิบาลที่ต้องใช้จิตวิทยาเข้ามาช่วยเป็นอย่างยิ่ง

สรุปได้ว่า เคารพสักการะบูชาเจดีย์กล่าวคือ การเคารพบูชาสถาน และปูชนียวัตถุตลอด ถึงอนุสาวรีย์ต่าง ๆ หรือของสำคัญประจำชาติทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอกไม่ปล่อยให้การบูชา หรือธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมหายไป ในปัจจุบันนี้จะได้ขยายกว้างออกไปตามยุคตามสมัยที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ ในทุกสถานที่ที่มีประวัติเหตุการณ์เรื่องราวปรากฏ หรือมีสิ่งที่สำคัญและเป็นที่เคารพบูชาของคนในองค์กรนั้น ๆ ดังนั้นทุกคนจะต้องให้ความเคารพ ไม่ดูหมิ่น หรือหลบลู่

^{๑๔} นันทรัตน์ จำปาแดง, การเป็นลูกน้องที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : วังอักษร, ๒๕๔๘), หน้า ๒๗.

^{๑๕} พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก), อธิบายธรรมวิภาค, หน้า ๑๘๖.

๗) ให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อผู้ทรงศีลทรงธรรม

หลักแนวคิดดังกล่าวนี้ มีหลักการเพื่อจัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย ในที่นี้แปลความหมายแบบกว้าง ๆ หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็น หลักใจของประชาชนทั่ว ๆ ไปด้วย ทั้งยังหมายถึงภาวะความปรารถนาหรือตั้งใจให้พระอรหันต์ ทั้งหลายที่ยังมิได้มา พึงมาสู่ที่พักหรือสถานที่ของตน ที่มาแล้วพึงอยู่ในที่พักหรือสถานที่ของตนโดยผาสุก จากนั้นจะดังกล่าว เราสามารถขยายความไปถึงลักษณะหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิสังขาร หรือการต้อนรับขับสู้ หรือการเอาใจใส่ ต่อแขกหรือญาติมิตรผู้มาเยือน การให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือน ยังคงหมายถึงในองค์กรแต่ละ แห่งในบ้านเมืองในชาติ แต่ละชาติย่อมมีคนดี คนอาวุโส มีคนสำคัญซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่งต่อ องค์กรนั้น ๆ บุคคลเหล่านี้ ถือเป็นหลักขององค์กร ซึ่งเป็นขุมกำลังความคิด ขุมประสบการณ์เป็นสิ่งอัน ทรงคุณค่าขององค์กร ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคงขององค์กร ควรจัดสถานที่ให้ เหมาะสม ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้มาติดต่อ การเตรียมการล่วงหน้าสำหรับผู้มาติดต่อ ควรเตรียมเอกสารให้ พร้อมการต้อนรับผู้มาติดต่อที่นัดหมายไว้ล่วงหน้า ควรเอ่ยชื่อได้อย่างถูกต้อง การสนทนากับผู้มาติดต่อ ควรสนทนาในเรื่องทั่ว ๆ ไป การแนะนำ (Introductions) การขัดจังหวะ ควรใช้วิธีการขัดจังหวะที่ เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ การรักษาเวลานัดหมายไม่ให้ล่วงเลยเวลาจนเกินไป การขอเข้าพบของ พนักงานในหน่วยงานหาก ผู้บังคับบัญชาไม่ว่าง ควรบอกให้เขากลับไปยังแผนกของตนเองก่อน เมื่อ ผู้บังคับบัญชาว่างแล้วจึงโทรเรียก การต้อนรับผู้มาติดต่อที่มิได้นัดหมายไว้ล่วงหน้า ควรแสดงความเป็น มิตรเสมอการปฏิเสธการขอเข้าพบ โดยการปฏิเสธอย่างสุภาพ การปฏิบัติเมื่อผู้มาติดต่อกลับ ควรจัดทำ สมุดทะเบียนผู้มาติดต่อให้เรียบร้อย เพื่อเป็นหลักฐานประจำวัน

สรุปได้ว่า การให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือนนั้น จะต้องให้ความเคารพอย่างจริงใจ มี การปฏิสังขารพร้อมทั้งเชื่อฟังคำแนะนำจากท่านผู้รู้เหล่านั้น ที่ได้มาเยือนถึงองค์กรของเรา จากการศึกษา หลักอปริหานิยธรรม ทั้ง ๗ ข้อ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าหลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ ประการ เป็นธรรมที่ ป้องกันความเสื่อม และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการ ความเจริญก้าวหน้าให้กับองค์กร ผู้นำจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง นำเอาหลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ ประการ มาปรับใช้กับการบริหารงาน โดยจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้ได้ครบทั้ง ๗ ข้อ^{๑๖} ก็จะทำให้ชุมชน สังคมและประเทศชาติสงบสุขตลอดไป

หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ สามารถประยุกต์ใช้กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เหตุ เพราะหลักการทั้งหลายนั้นเน้นหนักไปในเรื่องความสามัคคีของหมู่คณะ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การอยู่ ภายใต้อาณัติเดียวกันและไม่พยายามบัญญัติสิ่งใหม่ที่เกิดความแตกแยก ทะเลาะเบาะแว้งกัน ให้ สิทธิและความเสมอภาคกันในสังคม ให้ความเคารพให้ผู้อื่นใหญ่ ผู้มีธรรม ให้ความอุปการะต่อคนดีในสังคม นั้น ๆ เพื่อให้คนเหล่านั้นเป็นตัวแทนในการช่วยเหลือให้สังคมอยู่ได้ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจะ ให้ ความสำคัญในเรื่องของจิตใจของแต่ละบุคคลอันเป็นองค์ประกอบที่คงที่และเป็นแก่นของแต่ละบุคคลแล้ว พระพุทธศาสนายังให้ความสำคัญกับการพัฒนา หรือจัดระเบียบหรือสภาพที่เอื้อต่อการที่จะพัฒนาจิตใจ ให้สูงขึ้น ตามหลักพระพุทธศาสนาจึงมองว่าเป้าหมายของมนุษย์กับเป้าหมายของสังคมนั้น ควรจะ ไป ด้วยกัน นั่นคือ การเข้าถึงธรรม ในส่วนของบุคคลซึ่งเป็นเขตแดนที่พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเป็น พิเศษนั้น ก็เพราะว่าธรรมชาติของ มนุษย์นั้นเป็นธรรมชาติที่คงตัว ที่ต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนาการ

^{๑๖} สมศรี มงคลชัย, การบริการที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วังอักษร, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒.

จัดการ การฝึกหัด และพัฒนาบุคคล จึงควรเป็นส่วนที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ ไม่ขึ้นกับกาลเทศะ นอกจากนี้บุคคลยังมีสถานภาพที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมในฐานะ พลเมืองหรือ สมาชิกของสังคม เมื่อบุคคลดีแล้วหรือพัฒนาแล้ว สังคมย่อมจะดีและพัฒนาตามไปด้วย ใน ส่วนของบุคคล พระพุทธเจ้าจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคลโดยการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นแก่น สำคัญ โดยมุ่งพัฒนาใน ๓ ด้านให้เชื่อมโยงประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๑๗} คือ

๑. ในด้านพฤติกรรมหรือในด้านศีล มุ่งพัฒนาให้มีความสัมพันธ์ที่ถูกต้องดีงามกับบุคคลและ สิ่งของภายนอก

๒. ในด้านจิตใจหรือในด้านสมาธิ มุ่งพัฒนาให้จิตใจมีความสุข มีสมรรถภาพและศักยภาพที่จะ คิดและพัฒนาได้

๓. ในสติปัญญาหรือในด้านปัญญา มุ่งพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติตามที่เป็นจริง ในการพัฒนาสังคมให้เกิดความยั่งยืนและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งงามนั้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสถาบัน พระพุทธศาสนายังมีคุณค่าต่อสังคมไทยอย่างมากมายมหาศาล

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาขึ้นมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะถึงที่สุดพระพุทธศาสนาในสังคมไทยก็เป็นทุนทางสังคมอันยิ่งใหญ่ ๗ ประการคือ

๑. ทุนทางปัญญา เป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากพระพุทธเจ้าและเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสั่งสม และเผยแพร่มานานกว่าสองพันปี สามารถที่จะใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาชีวิต สังคม และธรรมชาติ อย่างไม่มีภูมิปัญญาไหนจะเท่าเทียมได้

๒. ทุนทางศรัทธา เป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ที่สั่งสมมานานและต้องใช้เวลาในการสั่งสม และสร้างสรรค์ เมื่อมีศรัทธาแล้วย่อมก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ความดีงามต่าง ๆ ได้อย่างมีพลัง

๓. ทุนทางวัตถุ คือ บริเวณวัด อาคารสถานที่ต่าง ๆ มากมายซึ่งสามารถนำเอาไปใช้เป็น ศูนย์กลางในการทำประโยชน์ให้กับสังคมได้

๔. ทุนทางบุคลากร เฉพาะพระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นทุนทางบุคลากรที่ยิ่งใหญ่และมีคุณภาพ หรือแม้เพียงพระสงฆ์ ๑-๒ รูปที่มีคุณภาพ ก็สามารถสอนประชาชนให้นำเอาหลักพุทธธรรมมาใช้ในการ สร้างสรรค์สังคมได้อย่างที่คนทั่วไปไม่สามารถจะทำได้

๕. ทุนที่เป็นทรัพย์สิน ที่วัดเป็นสถานที่เคลื่อนย้ายเงินทองของชุมชนให้เป็นประโยชน์กับ ชุมชน หรือสังคม และเป็นสถานที่ใกล้เคียงและช่วยเหลือคนวัยนทรพยากรให้เป็นประโยชน์กับคนในชุมชน โดยผ่านแนวคิดเรื่องการทำบุญ

๖. ทุนทางจิตวิญญาณ เป็นทุนที่สร้างมิติทางด้านจิตวิญญาณ คือ คุณงามความดีหรือสภาพ ทางด้านจิตใจที่ดีงาม

๗. ทุนทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งกำเนิดวัฒนธรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมของชุมชน ให้สืบเนื่องมาตลอด นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดในวิถีชีวิตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพตลอดจนการเรียนรู้ทั้งหมดเข้าด้วยกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนา สังคมไทยไปสู่ความยั่งยืนด้วยหลักพุทธธรรม^{๑๘}

^{๑๗} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๑๘} ประเวศ วะสี, "วัดคือทุนทางสังคมอันยิ่งใหญ่", เสขิยธรรม, ฉบับที่ ๔๐, (๒๕๔๒) : ๒๑-๒๕

นอกจากนำหลักพุทธธรรมมาเป็นการบูรณาการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เข้มแข็งในสังคมไทยแล้ว แนวทางการพึ่งตนเองในการพัฒนาสังคม จะต้องมีความเชื่อมั่นว่าตนเองย่อมช่วยตนเองได้ก่อน โดยจะต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้^{๑๙}

- ๑) ความรู้สึกร่วมมีส่วนร่วมของการรวมกลุ่มเกิดจากความสนใจร่วมกัน
- ๒) ค่านิยมประชาธิปไตย โดยเน้นการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและใช้มติของที่ประชุมตัดสินใจโดยไม่ใช้อิทธิพลส่วนตัวของคนใดคนหนึ่ง
- ๓) การทำงานร่วมกันจะต้องมีการตกลงร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมร่วมและการกระทำร่วมกัน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบร่วมกัน
- ๔) การทำงานเป็นกลุ่ม ต้องให้ความสำคัญต่อความสนใจของกลุ่มและพยายามในการดำเนินการนั้นบรรลุผลของความสนใจนั้น
- ๕) การปลูกฝังให้มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ การริเริ่มการแสวงหาทรัพยากรใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสม และบริหารและการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพใหม่ ๆ
- ๖) การร่วมกันสร้างความเชื่อถือว่าตนเองสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยมีการรวบรวมทรัพยากรของกลุ่มหรือชุมชนทั้งกายภาพหรือทางวัตถุ ผนวกกับจิตใจ และมองการใช้ทรัพยากรจากภายนอกเป็นเพียงลำดับรองหรือตัวประกอบเท่านั้น

สรุปได้ว่า หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเท่าที่ได้ทำการค้นคว้างานวิจัยมา นำเสนอนั้นเป็นเพียงบางส่วนของหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง หรือสอดคล้องกับหลักธรรมต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สอนให้มีแต่ความสุภาพ อ่อนโยนให้เกียรติมนุษยทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการบังคับขู่เข็ญใคร ๆ และอ่อนน้อมใคร ๆ ให้มาเคารพนับถือ เป็นเพียงแต่เชื่อเชิญให้มาศึกษาเท่านั้น ต่อเมื่อได้ศึกษาและเกิดความศรัทธาและเกิดความเลื่อมใสแล้ว จึงสมัครใจเข้ามาเป็นพุทธศาสนิกชน แม้ภายหลังเกิดการเปลี่ยนใจหันไปนับถือสิ่งอื่นก็ไม่ได้ห้ามหรือดุร้ายไว้เพราะให้อิสระในการตัดสินใจเต็มที่ตามหลักสิทธิมนุษยชน หลักการของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่สำคัญก็คือการให้อภัยซึ่งกันและกันและเปิดโอกาสสำหรับมนุษยเสมอ

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักอปริหานิยธรรม ๗

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)	การถือธรรมเป็นใหญ่ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีเสื่อมเลย สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง
ปณฺชญา ลีลายุทธ	หลักการที่จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสมัคร สโมสร สามัคคีปรองดองระหว่างกันและกัน

^{๑๙} อนัญญา ภูษงคกุล, รัฐกับหมู่บ้านในไทยศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๒๘.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักอภิธานิธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๖/๘๒-๘๓.	มุ่งเน้นที่จะย้ำเตือนทั้งวิสัยการพราหมณ์และประชาชนในแคว้นวัชชีให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของอภิธานิธรรมว่าเป็นหลักการที่จะนำไปสู่สันติสุขแก่มนุษย์และสังคม
ที.ม.อ. ๑๐/๑๓๔/๑๑๘.	“ราชอภิธานิธรรม” มีเนื้อหาตามพระไตรปิฎกดังต่อไปนี้ “อานนท์ พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญ อย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ๑.ยังหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒.ยังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พวกเจ้าวัชชีจะพึงทำ” ๓.ยังไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่มีบัญญัติไว้ แล้วถือปฏิบัติมันตามวัชชีธรรมที่วางไว้เดิม” ๔.ยังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจ้าวัชชีผู้มีพระชนมายุมากของชาววัชชี ๕.ยังไม่บังคับบูชเชิญ เมื่อสตรีไม่ยินยอม” ๖.ยังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ในแคว้นวัชชีของชาววัชชีทั้งในเมืองและนอกเมือง ๗.ยังจัดการรักษาคุ้มครอง ป้องกันพระ อรหันต์ ทั้งหลายโดยชอบธรรมด้วยตั้งใจว่าทำให้การสงเคราะห์และอุปการะแก่สงฆ์ทั้งหลาย จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย
อง.สตตก. ๒๓/๒๐/๑๘.	ให้การสงเคราะห์และอุปการะแก่สงฆ์ทั้งหลาย จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย
ที.ม. ๑๐/๖๘/๘๖	อภิธานิธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม (Republic) ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียัง ปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะการใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแหยกให้แตกสามัคคี
วสิน อินทสระ	หากจะวิเคราะห์ “อภิธานิธรรม ๗” ซึ่งกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งรวมกันเรียกว่ากษัตริย์ ลิจฉวี ใช้เป็น “ธรรมาภิบาล” ในการบริหารองค์กรแล้วพบว่า ธรรมะทั้ง ๗ ชั้น นั้นเป็นข้อปฏิบัติซึ่งจะเสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวกันอย่างมั่นคง

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักอภิธานิธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมปิฎกโศภน	“อภิธานิธรรม” คือป้องกันความเสื่อม และเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้า จึงนับว่า อภิธานิธรรมนั้นควร ค่าแก่การที่จะเป็นที่สนใจ ในการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ยึดเป็นธรรมาภิบาลในองค์กรที่ทรงคุณค่ายิ่ง
ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์	การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ คือธรรมข้อแรกในหลักอภิธานิธรรม ๗ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ให้ไว้และดูเหมือนคนทำงานในยุคสมัยนี้ ก็นิยมการประชุมกันเป็นนิตย์ เพราะเป็นการได้พูดคุยกันบ่อย ๆ งาน ก็จะก้าวหน้าไปด้วยดี
พระภวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว)	การประชุมรวมหมู่คณะเป็นเนืองนิตย์ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงรักษาองค์กร ให้มีอุดมการณ์ร่วมกันในระยะยาว ทั้งนี้เพราะการรวมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา จะทำให้สมาชิกขององค์กรเกิดความรู้สึกที่ดีในการอยู่ร่วมกัน
พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต)	การประชุมพร้อมเพรียงกัน คือ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ มีความรับผิดชอบร่วมกันดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง และเมื่อถึงตอนทำงานก็ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดีเสมอ
พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก)	พระศาสนาย่อมตั้งอยู่ไม่ได้เหมือนกฎหมาย ถ้าต่างคนต่างถอนที่ละมาตรา ไม่เข้าก็หมดประเทศชาติ บ้านเมืองไม่มีกฎหมาย ก็เหมือนบ้านเรือนไม่มีชื่อไม่มีแป ก็มีแต่พินาศ
พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก)	อานุภาพของการรักษาพระธรรมวินัยไว้ด้วยการศึกษาและปฏิบัติของหมู่สงฆ์พร้อมกันทั้งแผ่นดิน ซึ่งจะยังผลให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น การทำหน้าที่เผยแผ่อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ของหมู่สงฆ์
พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต)	การปฏิบัติด้วยความเคารพนับถือและเชื่อฟังถ้อยคำของพระเถระผู้ใหญ่เช่นนี้ ย่อมทำให้การปกครองสงฆ์มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เพราะมีพระเถระผู้ประพฤดีดี ปฏิบัติชอบเป็นต้นแบบ

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักอภิธานิธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นันทรัตน์ จาปาแดง	การให้ความเคารพต่อเพศสตรี ข้อนี้น่าสำคัญมิใช่น้อย เพราะเตือนเพราะห้ามมิให้ล่วงเกินบุตตรภริยาของใคร เรื่องบุตตรภริยาของผู้ร่วมงานของคนอื่น ควรให้เกียรติกัน ไม่นินทาว่าร้าย หรือพูดถึงกันในทางไม่ดี เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญในองค์กรใด ๆ
พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก)	ก็ตามหลักธรรมอภิธานิธรรม ๗ เป็นธรรมที่ป้องกันความเสื่อมและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับทุกคน โดยเฉพาะองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าให้ กับองค์กร ผู้นำจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเอาหลักธรรมอภิธานิธรรม ๗ มาปรับใช้กับการบริหารงาน
สมศรี มงคล	สังคมย่อมจะดีและพัฒนาตามไปด้วย ในส่วนของบุคคล พระพุทธเจ้าจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคล โดยการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นแก่นสำคัญ
พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต)	“สถาบันสงฆ์” เป็นสถาบันตัวอย่างในทางสังคม และเพื่อให้เป็น “ชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งทำหน้าที่ให้ เป็น ส่วนสำเร็จหรือส่วนเติมเต็มสมบูรณ์ของสังคม เป็นชุมชนอิสระที่ดำรงอยู่กับการมีส่วนร่วมในสังคมและธำรงรักษาดำรงไว้แก่สังคม

๒.๑.๒ แนวคิดของหลักอภิธานิธรรม ๗

หลักอภิธานิธรรม เป็นหลักธรรมต่อการเสริมสร้างกระบวนมีส่วนร่วมได้อย่างเห็นเป็นรูปธรรม โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่ เป็นต้นเหตุ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัยแห่งความไม่เข้าใจกัน เพราะการมีส่วนร่วมที่อธิบายตามหลักอภิธานิธรรม ๗ เป็นหลักธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย ๗ ประการ ได้แก่

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การประชุมกันเนือง ๆ เป็นการทำงานรวมกันของคนในสังคมที่จะต้องมีการพบปะประชุม ปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในสังคมที่มีความเจริญ ไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี ฉะนั้นการประชุมจึงเป็นกลไกที่สำคัญของการพัฒนาทั้งในแง่ของการทำงาน และการได้กลุ่มบุคคล คือ ถ้าจัดบรรยากาศการประชุมดีจะช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนพัฒนา ศักยภาพ ของคนในกิจการบางอย่าง แม้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีตามหลักอภิธานิธรรม ๗ คือ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง หากหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ย่อมมีแต่ความเจริญ แต่มีข้อแม้ว่าในการประชุมนั้นต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่มี

ความเห็นแตกต่างด้วย หากต่างฝ่ายต่างมุ่งประชุมเพื่อมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ตนและหวังถึงการได้มาซึ่งอำนาจ การประชุมนั้นก็วนวายเพราะหาบทสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมไม่ได้^{๒๐}

กล่าวได้ว่า การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคม ซึ่งความเจริญไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาถูกไปติดยาเสพติด ก็จะไม่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาดทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

๒) ความสามัคคีในการเข้าร่วมประชุม และเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน การทำงานทุกอย่างในชุมชนหรือหมู่บ้าน หากจะหวังความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ทุกอย่างจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายชาวบ้าน ฝ่ายผู้ใหญ่ กำนัน ฝ่ายองค์กร ท้องถิ่น ฝ่ายข้าราชการ ตำรวจ ทหาร รวมไปถึงฝ่ายภาคเอกชนในการเข้าร่วมกันปรึกษาหารือ เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น ความพร้อมเพรียงกัน ประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานในทุก ๆ องค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า “ดูกรอานนท์ พวกเจ้าวัชชีจักพร้อมเพรียงกันประชุม จักพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและจักพร้อมเพรียงกันทำกิจที่เจ้าวัชชีพึงกระทำอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียวไม่มีเสื่อมเพียงนั้น”^{๒๑}

กล่าวได้ว่า การร่วมกันประชุมกันจะมีนัยยะที่สำคัญ นำไปสู่การสร้างความเข้าใจในระดับ การสื่อสารและการพูดจาหารือ การสร้างข้อตกลง การรับรู้ รับทราบปัญหาในแต่ละปัญหาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน รวมทั้งเป็นการระดมความคิดเห็นถึงแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความ ต้องการอย่างแท้จริง อันเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันประชุมโดยที่ทุก ๆ คนมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นประการที่สำคัญ เพราะหากมีบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมประชุม มักจะเกิดการโต้แย้งในภายหลัง ทำให้การพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาแต่ละอย่างล่าช้าและไม่เป็นระบบ เพราะขาดความเข้าใจและไม่รับรู้กันก็จะทำให้เกิดปัญหาไม่จบสิ้น จึงไม่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่หรือการพัฒนาขึ้นอย่างสร้างสรรค์ได้

๓) การไม่สร้าง กติกา ระเบียบ และกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ และไม่ยกเลิก กฎหมาย กติกา ระเบียบที่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม การปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องไม่สร้างเงื่อนไขที่ไม่จำเป็น หรือพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมายและละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายในการทำงาน เพราะบางคนอาจจะอ้างว่ากฎหมายข้อนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน จึงเสนอให้มีการปรับเปลี่ยน ส่วนคนอื่นก็อาจเสนอว่าข้อกฎหมายข้อนั้นก็ทำให้กลุ่มเราไม่สามารถปฏิบัติงานได้เช่นกัน จึงเสนอการแก้ไข หากเป็นเช่นนั้นอยู่ร่ำไปกฎหมายที่วางเอาไว้จะถูกแก้ไขไม่สิ้นสุด เพราะมัวแต่มุ่งในการปรับเปลี่ยนกฎข้อบังคับนั่นเอง นอกจากการสร้างเงื่อนไขหรือการบัญญัติกฎหมาย กติกา ระเบียบขึ้นมาใหม่ บางครั้งจะอาจมีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน แต่หากบัญญัติกฎหมายใหม่ออกมาอยู่เรื่อย ๆ ก็

^{๒๐} พระมหาบุญไทย ปุณณมโน, **อปฺริหานิยธรรมมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.cybervanaram.net/index.php/2009-12-17-14-44-23-14/830-2012-09-18-14-13-15>. [๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๒].

^{๒๑} ที.ม (ไทย) /๑๐/๑๓๖/๘๑-๘๓.

จะทำให้ประชาชนขาดความสนใจและไม่ทราบถึงกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่ออกมา ดังนั้นการยอมรับในตัวบทกฎหมายที่ได้วางไว้แล้วและไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ ๆ จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้แล้ว สมาทานประพฤติอยู่ในธรรมตามที่บัญญัติไว้แล้วอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียว ไม่มีเสื่อมเพียงนั้น”^{๒๒}

กล่าวได้ว่า การรับรู้รับทราบถึงกฎหมาย กติกา ระเบียบหรือสิ่งที่ประชาชนได้ประพฤติ ปฏิบัติมาอย่างยาวนาน จะทำให้เกิดการปฏิบัติในสิ่งที่ประชาชนนั้นยึดถือร่วมกัน รวมทั้งการไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ที่ไม่จำเป็น จะทำให้ประชาชนใช้ชีวิตอย่างปกติสุข เพราะประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติมาอย่างนั้น หากมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ กติกาใด ๆ จะต้องเกิดการการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งนั้น ซึ่งจะสืบเนื่องมาจากการประชุมร่วมกันบ่อย ๆ ซึ่งบางครั้งอาจจะต้องชี้แจงเหตุผลถึงประเด็นในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้ประชาชนลดการต่อต้าน ลดการขัดแย้งต่อผู้บริหารหรือผู้นำสังคมจะกลายเป็นการปรับเปลี่ยนอย่างมีวิสัยทัศน์และก้าวไปสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ในอนาคต รวมทั้งการยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ กติกาเก่าจะต้องใช้กระบวนการเดียวกันที่จะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจในเบื้องต้น ที่ประชาชนยอมรับและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างไม่ถือัดขัดใจ ดังนั้นการไม่ยกเลิกสิ่งเก่าและไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ ๆ

๔) การให้ความเคารพต่อผู้นำ หรือประธานในสถานที่นั้น รวมทั้งการเป็นต้นแบบ และแบบอย่างที่ดีของภาวะผู้นำ การเป็นผู้นำเชิงพุทธ ใ่ว่จะทำตามอำนาจความพอใจของตนเองเป็นใหญ่ ควรคำนึงถึง ผู้ติดตาม หรือผู้ใต้บังคับของเราด้วย หากเมื่อใดผู้นำเดินทางผิดพลาดหรือออกคำสั่งที่ผิดพลาดไป ย่อมทำให้ความศรัทธา ความเชื่อมั่นลดลง หรือองค์กรอาจประสบปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ อีกด้วย ฉะนั้นการเป็นผู้นำที่ดีที่มีความสามารถในการนำ จึงควรพิจารณาข้อเตือนระวังสิ่งเหล่านี้ให้มาก นอกจากนี้คุณสมบัติของผู้นำที่ดีมีอยู่ ๒ ด้าน คือ

๑) คุณสมบัติ ภายในตัวของผู้นำ ได้แก่

- (๑) รู้หลักของสัจธรรม มีการรู้หลักการเหตุผล เป็นต้น
- (๒) มีสติปัญญา ไม่ประมาท
- (๓) ตื่นตัว ทันต่อเหตุการณ์
- (๔) มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล
- (๕) เป็นคนเข้มแข็ง

๒) คุณสมบัติภายนอก ในการที่จะประสานคนและงานเข้าด้วยกัน ได้แก่

- (๑) มีความรู้ความสามารถ
- (๒) มีพรหมวิหารธรรม
- (๓) หวังประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม
- (๔) น่ารัก น่าเคารพ
- (๕) เป็นธรรมาธิปไตย
- (๖) ฉลาดในการพูด และ
- (๗) ไม่ลำเอียง^{๒๓}

^{๒๒} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๖๘/๗๗-๗๘.

^{๒๓} พระธรรมปิฎก, ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๖), หน้า ๒-๔.

ซึ่งภาวะผู้นำเชิงพุทธ มองภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งงาม^{๒๔} พระพุทธองค์ตรัสไว้ในโคบาลสูตร โดยการเปรียบเทียบฝูงโคและโคจำฝูงเกี่ยวกับผู้นำและผู้ตาม ไว้ว่า “เหมือนโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปตรงฝูงโคทั้งหลายก็ไปตรงตามกัน และประสบกับความปลอดภัย หากโคหัวหน้าฝูงพาวัวไปคดโคทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปคดและประสบกับความลำบากฉิบไฉ ในหมู่มนุษย์ก็ฉนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่หรือเป็นผู้นำ หากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดีและประสบกับความปลอดภัย หากว่าผู้นำหรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตามและประสบกับความลำบาก ฉนั้น”^{๒๕} จะเห็นได้ว่าคำเปรียบเทียบที่ทรงตรัสสอนไว้จะทรงเน้นให้ตระหนักถึงภาระหน้าที่และความสำคัญของภาวะผู้นำที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา หากแม้ว่ามีปัญหาและอุปสรรคไปบ้างก็ด้วยความมุ่งมั่นและความทุ่มเทในการนำพาหมู่คณะด้วยใจจริง ก็ย่อมทำให้เกิดการยอมรับได้ในที่สุด อย่างยิ่งยวดในฐานะผู้นำที่พร้อมอุทิศตน มีความเสียสละต่อส่วนร่วมในเบื้องต้นและสามารถเป็นที่พึ่งเป็นต้นแบบแห่งการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีเป็นคนที่มุ่งประโยชน์ให้กับประชาชนหรือผู้อื่นก่อนตนเองได้รับประโยชน์ เพราะหากผู้นำมองประโยชน์ส่วนตนเองมาก่อน ย่อมจะทำให้ลายความสามัคคี ทำลายความเป็นระเบียบ ทำลายกฎหมายที่สังคมยึดถือ ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ก็เพราะผู้นำไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี แต่หากผู้นำประพฤติปฏิบัติตนเองดีแล้วย่อม ทำให้ประชาชนหรือคนในองค์กรคล้อยตามผู้นำอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งไม่แตกต่างอะไรกับโคจำฝูงที่นำไปทางไปสู่ความสุขสวัสดิ์ มีความเที่ยงตรง เทียงธรรม มีความเสมอภาค มีความยุติธรรมต่อทุก ๆ คนจะทำให้ผู้นำเกิดความน่าเชื่อถือ ถึงแม้คำพูดของผู้นำนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่น่าฟัง นำไปปฏิบัติตามคำพูดนั้น ซึ่งหากเกิดความขัดแย้งหรือปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใด ภาวะผู้นำก็จะสามารถสยบหรือคลี่คลายปัญหานั้นได้โดยเร็วเพราะประชาชนหรือคนในองค์กรเชื่อฟังและให้ความเคารพต่อคำพูดของผู้นำนั้น ๆ

๕) การปกป้อง คัมภีรบรรดาสตรียทั้งหลาย การไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี และให้ความคุ้มครองปกป้องสตรี ซึ่งเป็นหลักธรรมข้อที่ ๕ ของ อปริหานิยธรรม ๗ เป็นการให้ความสำคัญแก่บทบาทสตรีในฐานะผู้ก่อกำเนิดชีวิต โดยจะต้องให้ความคุ้มครอง ปกป้อง ดูแลแก่บรรดาสตรีทั้งหลาย ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้บทบาทสตรีแตกต่างจากสมัยก่อน^{๒๖} จากที่เคยเป็นช้างเท้าหลัง แต่ปัจจุบันได้เป็นช้างเท้าหน้า เป็นผู้นำระดับประเทศ เป็นผู้นำหมู่บ้าน เป็นผู้นำองค์กรต่าง ๆ พระพุทธศาสนาได้ระบุถึงหน้าที่ของมารดาและภรรยาที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน^{๒๗} แม้ในทางจิตวิทยาสตรีก็มีความสามารถมากกว่าผู้ชายหลายด้าน เช่น ด้านความจำ ด้านการพูด การติดต่อสื่อสาร ด้านกระบวนการรับรู้^{๒๘} มีความอ่อนโยน ไม่ชอบความรุนแรง ไม่ซื่อสิทธิ์ ซื่อเสียง มีทักษะใน

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐-๓๐.

^{๒๕} พุ.ชา. จตุกก. (ไทย) ๒๗/๒๓๕/๑๘๔.

^{๒๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๙/๒๑๔.

^{๒๗} อธิรนาถ กางญอักษร, **หญิง ชาย กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอ็ดิชั่นเพรส โปรดักส์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒๓.

^{๒๘} สุพัตนา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา, **จิตวิทยาของสตรี**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๖), หน้า ๑ - ๘.

การพุดจูงใจ โน้มน้าวจูงใจคนให้เห็นด้วยกับเราโดยใช้เหตุใช้ผลเป็นหลัก สตรีสามารถใช้ความไม่เป็นธรรมที่ถูกบีบบังคับมาหลายช่วงคน สร้างความยุติธรรมในการบัญญัติตัวกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเป็นธรรม^{๒๙} กล่าวได้ว่า การปกป้อง คัมครองบรรดาสตรีทั้งหลาย เป็นตัวชี้วัดของสังคมหรือในองค์กรนั้นที่จะให้ความสำคัญของสตรี โดยให้ความคุ้มครองปกป้องสตรี รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีให้สามารถแสดงบทบาทในการปฏิบัติงานต่าง ๆ และที่สำคัญสามารถจะส่งเสริมให้สตรีสามารถเป็นผู้นำองค์กร หรือผู้นำชุมชนได้ ซึ่งเป็นผลของการให้โอกาสแก่บรรดาสตรีได้แสดงศักยภาพและความสามารถในการรวมกลุ่ม เพื่อการพัฒนาของกลุ่มสตรีของตนเอง ซึ่งปัจจุบันสังคมได้เปิดโอกาสให้กับสตรีมากมาย ดังการออกกฎหมายเพื่อพิทักษ์รักษาและส่งเสริมสตรีในทุกรูปแบบจะมีอยู่มาก

๖) การให้ความเคารพสักการะบูชาเจดีย์ในชุมชนหรือในองค์กรนั้น ๆ

การให้ความเคารพสักการะบูชาต่อสถานที่สำคัญ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลักธรรมข้อที่ ๖ ของหลักอปริหานิยธรรม ๗ โดยเฉพาะสถานที่ที่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ เคารพนับถือ โดยคนไทยส่วนใหญ่เชื่อว่าสถานที่ต่าง ๆ ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเฉพาะชาวพุทธจะมีความเชื่อต่อเจดีย์ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามี ๔ ประการ หมายถึง สิ่งที่อยู่ขึ้นที่เคารพบูชาสถานที่เตือนใจให้ระลึกถึง ในที่นี้ หมายถึง สถานที่หรือสิ่งที่เคารพบูชาเนื่องด้วยพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธศาสนา เรียกชื่อเต็มว่า สัมมาสัมพุทธเจดีย์ หรือพุทธเจดีย์ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ธาตุเจดีย์ สถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ๒) บริโภคเจดีย์ คือ สิ่งหรือสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคยทรงใช้สอยอย่างแคบ หมายถึง ต้นโพธิ์อย่างกว้างหมายถึงสังเวชนียสถาน ๔ ตลอดจนถึงสิ่งทั้งปวงที่พระพุทธเจ้าเคยทรงบริโภค เช่น บาตร จีวร และบริวารอื่น ๆ เป็นต้น ๓) ธรรมเจดีย์ สถานที่บรรจุใบลาน จารึกพุทธพจน์แสดงหลักปฏิจาสัมปทา เป็นต้น และ ๔) อุทเทสิกเจดีย์ สถานที่สร้างอุทิศแก่พระพุทธเจ้า เช่น พระพุทธรูป เป็นต้น^{๓๐} ในทางศิลปกรรมไทย หมายถึง สิ่งที่อยู่ยอดแหลมเป็นที่บรรจุสิ่งที่เคารพ นับถือ เช่น พระธาตุ และอัฐิบรรพบุรุษ เป็นต้น

กล่าวได้ว่า การให้ความเคารพสักการะบูชาเจดีย์ในชุมชนหรือในองค์กรนั้น ๆ อาจจะต้องพุดถึง ค่านิยม ความเชื่อประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ อาจจะต้องเป็นการส่งเสริม สนับสนุนกันบ่อย ๆ จะเป็นข้อตกลงร่วมกัน เช่น การสร้างความเคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะต้องมีการกราบไหว้ สักการบูชาเป็นประจำ โดยการนำของผู้นำในสถานที่นั้น ๆ หรือการสร้างพระพุทธรูปประจำชุมชนนั้น ๆ และเมื่อถึงวันก่อตั้งชุมชนก็ได้มีการทำบุญเลี้ยงพระ หรือมีงานประจำปีเพื่อเฉลิมฉลองวันครบรอบ เป็นต้น การกระทำและการสืบทอดดังกล่าวจะส่งผลไปยังเด็ก เยาวชน และผู้ที่อาศัยในชุมชนหรือองค์กรนั้น ๆ ได้ซึมซับวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป ซึ่งในสังคมไทยจะมีให้เห็นอย่างมากในการจัดกิจกรรมดังกล่าว เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความดีงามที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และอนุชนรุ่นหลังได้รักษาประเพณีอันดีงามไว้ต่อไป

๗) การให้ความอารักขา คัมครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่ผู้มีศีลธรรมทั้งหลาย การจัดให้ความอารักขา คัมครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ (ผู้มีศีล) ทั้งหลาย เพราะการต้อนรับ การรักษาคณติ และการจัดให้ความอารักขา คัมครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่ บรรดาพระสงฆ์ผู้มีศีลทั้งหลาย รวมถึงบุคคลากรทางพระพุทธศาสนา เช่น สามเณร แม่ชี และผู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งหมด ซึ่งระบุไว้

^{๒๙} สมบัติ อารังธัญวงศ์, “เสวนา ผู้หญิงกับโอกาสสู่การเมือง”, แนวหน้า. (๕ สิงหาคม ๒๕๕๙), หน้า ๕๖.

^{๓๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓, (กรุงเทพมหานคร : มุลนิธิธรรมทานกุศลจิต, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๐^{๓๑} มาตรา ๗๙ ระบุว่า “รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” และในมาตรา ๒๘๙ ระบุว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การคุ้มครองพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนทางพระพุทธศาสนาที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับพระสงฆ์ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ผูกโยงกับสถาบันทางศาสนา โดยผ่านการจัดการเชิงวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่าวได้ว่า สังคมไทยในอดีตที่ผ่านมาประชาชนจะให้ความเคารพ การให้ความอารักขา การให้เกียรติ การคุ้มครอง การป้องกันอันชอบธรรมแก่ผู้มีศีลธรรมหรือคนดีทั้งหลายอันมีพระสงฆ์ เป็นตัวแทนของความดีงาม ของชาวพุทธที่พร้อมใจกันดูแลกิจกรรมทุกอย่างเพื่อส่งเสริมการประพฤติ ปฏิบัติตามคุณความดีตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีค่านิยมสืบมาจนถึงปัจจุบัน แต่กระนั้นในปัจจุบันค่านิยมและสิ่งดีงามเหล่านี้เริ่มที่จะอ่อนแอลงไป เพราะกระแสของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความคิดจิตใจของประชาชน เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงค่านิยมต่อการเคารพต่อพระสงฆ์น้อย จึงมีการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การศึกษา การพัฒนาสังคม เป็นต้น และสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งเกิดความคุ้มครองตามกฎหมายที่ไม่ได้เกิดจากจิตสำนึกในความเป็นชาวพุทธที่ดี จึงเป็นจุดเปลี่ยนแปลงทางคุณค่าแห่งจิตใจที่ไม่อาจจะเรียกคืนมาได้ ซึ่งทำให้ชาวที่ไม่ดีเกี่ยวกับพระสงฆ์เกิดขึ้นมากมายเกี่ยวกับชีวิตทรัพย์สินเกิดขึ้นอย่างมาก ดังนั้นความพร้อมเพรียงเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้มีศีลธรรมจะต้องเกิดความสังคมหรือชุมชนนั้นให้การรับรอง การให้เกียรติ และสิทธิส่วนบุคคลในการพิทักษ์รักษาต่อพระสงฆ์เพื่อป้องกันต่อผู้ไม่หวังดีไม่ว่าจากคนนอกศาสนาหรือคนในศาสนาก็ตามจะต้องสร้างข้อตกลงเพื่อให้ผู้มีศีลธรรมหรือพระสงฆ์ได้กระทำหน้าที่ในการสั่งสอนคุณความดีงามให้กับสังคมต่อไป

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดของหลักอุปทานนิยธรรม ๗

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน	ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญอย่างเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง หากหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
ที.ม (ไทย) /๑๐/๑๓๖/๘๑-๘๓.	กลยุทธ์ที่สำคัญในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ได้บัญญัติไว้แล้ว สมาทานประพฤติดูอยู่ในธรรมตามที่บัญญัติไว้แล้วอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียว ไม่มีเสื่อมเพียงนั้น

^{๓๑} “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, (๖ เมษายน ๒๕๖๐) : ๒๓.

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดของหลักอภิธานิธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๔/๒๑๔.	หลักธรรมข้อที่ ๕ ของ อภิธานิธรรม ๗ เป็นการให้ความสำคัญแก่บทบาทสตรีในฐานะผู้ก่อกำเนิดชีวิต โดยจะต้องให้ความคุ้มครอง ปกป้อง ดูแลแก่บรรดาสตรีทั้งหลาย
พระธรรมปิฎก	ภาวะผู้นำเชิงพุทธมองภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งาม
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)	การให้ความเคารพ สักการบูชาต่อสถานที่สำคัญหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลักธรรมข้อที่ ๖ ของ อภิธานิธรรม ๗ โดยเฉพาะสถานที่ที่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ เคารพนับถือ

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ

การบูรณาการ คือ การนำองค์ความรู้หรือศาสตร์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน นำรวมเข้าด้วยกัน หรือผสมผสานให้เป็นหนึ่ง โดยมุ่งหวังเพื่อสร้างความสมบูรณ์ ในการการศึกษาหรือการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ในบริบทต่าง ๆ อาทิเช่น การศึกษา การทำงาน หรือการพัฒนาชุมชน การบูรณาการช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกัน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

๒.๒.๑ ความหมายของการบูรณาการ

ภาษาบาลี บูรณาการมาจากคำว่า “บูรณะ” แปลว่าทำให้เต็ม ทำให้บริบูรณ์^{๑๒} บูรณะ เป็นคำกริยา หมายถึง ซ่อมแซมทำให้กลับคืนดีเหมือนเดิม เช่น บูรณะวัด กล่าวคือ เป็นการบูรณะ คือการทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ ไม่มีสิ่งใดขาดหาย ด้วยการรวมสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน^{๑๓}

บูรณาการ ตรงกับ ภาษาอังกฤษ คือ Integration หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ไม่มีสิ่งใดขาดหาย หรือเป็นการรวมสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน^{๑๔}

^{๑๒} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “พุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม”, การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๑ : เรื่อง พุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๖๔.

^{๑๓} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงบูรณาการ, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, ๒๕๔๖), หน้า ๕๗.

^{๑๔} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงวิเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมีเดีย, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

การทำให้สมบูรณ์ หมายถึง ทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง^{๓๕}

การทำให้เต็ม หรือ ความเต็ม ความสมบูรณ์ ที่มนุษย์ทุกคนต้องการที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ^{๓๖} หรือเป็นการทำให้หน่วยย่อยที่อิงอาศัยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง Integration เป็นคำนาม หมายถึง ๑. การทำให้รวมเป็นหน่วยเดียวกัน การผสมกัน การรวมกัน และ ๒. วิธีการของจำนวนเต็ม ส่วน Integrate เป็นคำกริยา หมายถึง ๑. เชื่อมผนึกเป็นส่วนเดียวกัน ทำให้สมบูรณ์ หรือครบถ้วนบริบูรณ์ ๒. รวมเป็นส่วนเดียวกัน และ ๓. จำนวนเต็ม เป็นต้น^{๓๗}

การบูรณาการในความหมายของวิชาการหรือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ จึงมีความหมายในลักษณะของการผสมผสานองค์ความรู้ตั้งแต่ ๒ องค์ความรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกันอย่างลงตัวและระบบช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ Concept โดยเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการตอบสนองธรรมชาติ ความต้องการของผู้ศึกษา^{๓๘}

การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The Whole)^{๓๙} การบูรณาการยังเป็นการเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ในลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องสมบูรณ์โดยรวมกันมากกว่าแยกส่วน การบูรณาการยังเป็นการประสานกลมกลืนกับของแผนกระบวนการสารสนเทศการจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน (Organization – wide goal)^{๔๐} การบูรณาการยังเป็นการบูรณาการในเชิงการเรียนการสอนนั้น

การบูรณาการ หมายถึง การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถนำมาใช้ประโยชน์จริงในชีวิตประจำวัน^{๔๑}

สรุปได้ว่า การบูรณาการเป็นการนำเอาหลักความสำคัญมาผสมผสานเพิ่มเติมหรือเติมเต็มเพื่อต้องการลดปัญหาข้อผิดพลาดจากที่มีอยู่ หรือการเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้มีความสัมพันธ์กันสอดคล้อง

^{๓๕} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ, คู่มือปฏิบัติงานการบูรณาการพันธกิจ, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^{๓๖} สาโรช บัวศรี, หนังสือความรู้สำหรับครู เรื่องบูรณาการ, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๓.

^{๓๗} James A Beane, Curriculum Planning and Development, (Boston: Allyn and Bacon, 1991), p. 9.

^{๓๘} วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, ๒๕๖๒), หน้า ๓.

^{๓๙} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๙.

^{๔๐} James A Beane, Curriculum Planning and Development, (Boston: Allyn and Bacon, 1991), p. 111

^{๔๑} สุวิทย์ มูลคำ และคณะ, กลยุทธ์การสอนคิดบูรณาการ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓.

กับความต้องการตรงกับสภาพความเป็นจริงและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ตารางที่ ๒.๓ ความหมายของการบูรณาการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	ภาษาบาลี บูรณาการมาจากคำว่า “บูรณะ” แปลว่าทำให้เต็ม ทำให้บริบูรณ์ บูรณะ เป็นคำกริยา หมายถึง ซ่อมแซมทำให้กลับคืนดีเหมือนเดิม เช่น บูรณะวัด กล่าวคือ เป็นการบูรณะ คือ การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ ไม่มีสิ่งใดขาดหาย ด้วยการรวมสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ	Integration หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้ สมบูรณ์ ไม่มีสิ่งใดขาดหาย หรือเป็นการรวมสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนหรือ สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน
สาโรช บัวศรี	ทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความ ครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง
James A Beane	การทำให้เต็ม หรือความเต็ม ความสมบูรณ์ ที่มนุษย์ทุกคน ต้องการที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ
วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนผล	Integration หมายถึง ๑. การทำให้รวมเป็นหน่วยเดียวกัน, การผสมกัน, การรวมกัน และ ๒. วิธีการของจำนวนเต็ม Integrate หมายถึง ๑. เชื่อมพจน์เป็นส่วนเดียวกัน ทำให้สมบูรณ์ หรือครบถ้วนบริบูรณ์ ๒. รวมเป็นส่วนเดียวกัน และ ๓. จำนวนเต็ม
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	การบูรณาการในความหมายของวิชาการหรือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ จึงมีความหมายในลักษณะของการผสมผสานองค์ความรู้ตั้งแต่ ๒ องค์ความรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกันอย่างลงตัว และระบบช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ Concept โดยเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการตอบสนองธรรมชาติ ความต้องการของผู้ศึกษาเป็นการนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The Whole)

๒.๒.๒ แนวคิดของการบูรณาการ

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่มีต่อการบูรณาการของกลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และกลุ่มนักวิชาการตะวันตก มีสาระสำคัญดังนี้

๑) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

สำหรับทางพระพุทธศาสนาก็มีความพยายามที่จะใช้หลักพุทธธรรมมาอธิบายให้เข้ากับวิชาการสมัยมากขึ้นโดยแบ่งวิธีการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ไว้ ๒ วิธี คือ

วิธีที่ ๑ พุทธวิทยา (Buddhology) หมายถึง การปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา คือ ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพระพุทธศาสนา วิธีนี้ใช้องค์ความรู้ในศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัยและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น

วิธีที่ ๒ ธรรมวิทยา (Dhammology) หมายถึง การปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ คือ ใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะศาสตร์สมัยใหม่มุ่งแสวงหาความจริงโดยไม่สนใจเรื่องศีลธรรม การนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเติมเต็มให้กับศาสตร์เหล่านั้น ย่อมจะช่วยให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์^{๔๒}

นอกจากนี้ยังหมายรวมไปด้วยวิธีบูรณาการแบบนี้จึงเป็นการศึกษาแบบธรรมประยุกต์ ซึ่งหมายถึง การปรับใช้ธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยศาสตร์สมัยใหม่เป็นสะพาน วิธีการนอกจากจะทำให้ธรรมอภิปรัชชาคือไม่ล้าสมัยเพราะสามารถปรับเข้ากับวิถีแห่งชีวิตของทุกคนทุกยุค ทุกสมัยแล้วยังจะเป็นการช่วยนำศีลธรรมกลับมาสู่โลกนี้อีกด้วย “ธรรมประยุกต์จะเกิดให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต เนื่องจากธรรมเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของชีวิต ธรรมจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวแต่อย่างใด ผู้ที่นำธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างสม่ำเสมอเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา ประโยชน์นั้นแหละจะทำให้รักษาพระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมตลอดไป พระพุทธศาสนาจะอยู่รอดในสังคมใด ก็ต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมนั้น ในทำนองเดียวกัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะอยู่รอดในสังคมโลกด้วยการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ความเป็นเลิศนี้จะเกิดไม่ได้ ถ้าไม่มีการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ การดำเนินการในลักษณะนี้ย่อมถือว่าสอดคล้องกับปรัชญา มหาวิทยาลัยที่ว่า จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจ และสังคม”^{๔๓}

๒) กลุ่มนักวิชาการตะวันตก

วิธีคิดแบบบูรณาการที่น่าสนใจประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ ๑ ถอดกรอบ เพื่อที่จะให้หลุดจากกับดักทางความคิดทางวัฒนธรรมทางความรู้ทางประสบการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ ขยายกรอบ โดยอาศัยฐานแนวคิดในเรื่ององค์รวม สหวิทยาการคิดโดยวิธีอุปนัย การมองประสานชั่วคราวข้ามและมองแบบทุกฝ่ายชนะ

ขั้นที่ ๓ คุมกรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง^{๔๔}

^{๔๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๙.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙.

^{๔๔} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ซีเอสเอ็มเดีย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓.

การบูรณาการทั้ง ๓ ชั้นเป็นการนำศาสตร์หรือความรู้วิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันนำมาเข้าด้วยกัน หรือผสมผสานได้อย่างกลมกลืน เพื่อนำมาจัดเป็นการเรียนการสอนภายใต้หัวข้อเดียวกัน เชื่อมโยงกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีการเน้นองค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้น การสร้างความรู้ของผู้เรียนที่มากกว่าการให้เนื้อหาโดยครูเป็นผู้กำหนด ซึ่งลักษณะที่สำคัญของการสอน แบบบูรณาการ ได้แก่

๑. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ กระบวนการ และการปฏิบัติ
๒. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาได้อย่างกลมกลืน
๓. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง
๔. เป็นการบูรณาการเพื่อจัดความซับซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ
๕. เป็นการบูรณาการให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างความคิดรวบยอดของวิชาต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย^{๔๕}

กล่าวได้ว่า กรอบการบูรณาการจะมองไปที่องค์ความรู้ในหลาย ๆ ศาสตร์ที่ถูกนำมาผนวก ผสมผสานให้เข้าด้วยกันเพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งมีทั้งกรอบองค์ความรู้ กระบวนการ การ ปฏิบัติงาน การจัดการหลักสูตรการดำเนินชีวิต เป็นต้น แต่สำหรับทางด้านอาจารย์ สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์ บ่งบอกถึงลักษณะการบูรณาการที่มุ่งไปสู่การเรียนรู้ทางวิชาการในทุกขั้นตอน แต่สุดท้ายก็สามารถนำมา ผสมผสานกันอย่างลงตัวมากที่สุดจะมี ๖ ลักษณะ ได้แก่

๑. การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในลักษณะ การ หลอมรวมกันโดยการตั้งเป็นหน่วย (Unit) หรือหัวเรื่อง (Theme)
๒. การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เข้าในการสอน โดยการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี การสนทนา การอภิปราย การใช้คำถาม การบรรยาย การ ค้นคว้าและการทำงานกลุ่ม การไปศึกษานอกห้องเรียนและการนำเสนอข้อมูล เป็นต้น
๓. บูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้โดยออกแบบการเรียนรู้ให้ทั้งการให้ ความรู้และ กระบวนการไปพร้อม ๆ กัน เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการ สร้างความคิดรวบยอด เป็นต้น
๔. การบูรณาการความรู้ ความคิด กับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัยเป็นการเรียน ที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน เพื่อที่นักเรียนจะได้เป็น “ผู้มีความรู้คู่คุณธรรม”
๕. การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติจริงควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้

๖. การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของนักเรียนพยายามให้เด็กได้เรียนรู้เนื้อหาที่ สัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้เด็กได้เห็นคุณค่าและความหมายในสิ่งที่เรียน^{๔๖}

กล่าวได้ว่า คำว่า “บูรณาการ” เป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษาเดิมใช้คำว่า “บูรณาการรวม

^{๔๕} ภาสกร พันธุ์รอด, บูรณาการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://202.44.34.144/kmit/knowledge_detail.php?IDKM=334 [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖].

^{๔๖} สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, ๒๕๔๖, อ้างใน วารุณี คงมันกลาง, การสอนแบบบูรณาการคืออะไร?, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://www.gotoknow.org/posts/400257> [๘ ตุลาคม ๒๕๖๖].

หน่วย” เป็นคำบัญญัติให้ตรงกับคำว่า “Integration” ซึ่งส่วนใหญ่จะมองไปในส่วนของการศึกษาโดยมากจะเห็นได้จากการจัดการหลักสูตรที่ถูกผนวกนำมาผสมผสานเพื่อให้เกิดรูปแบบการบูรณาการกับการเรียนการสอนนักเรียนซึ่งก็ไม่แตกต่างไปจากการบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนาที่อาศัยศาสตร์สมัยใหม่ที่ผนวกผสมผสานกับหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปอธิบายปรากฏการณ์ ทางสังคมและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในเชิงการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขมนุษย์ ถึงแม้ว่าจะมี ลักษณะเฉพาะในการบูรณาการแต่การสร้างองค์ความรู้ให้สามารถร่วมเดินทางไปได้แบบองค์พหุพในหลาย ๆ ส่วนก็จะเป็นการพัฒนาสังคมไปโดยอัตโนมัติที่เน้นในเชิงขององค์ความรู้แบบสหวิชาการ

สรุปได้ว่า แนวคิดการบูรณาการ เป็นการพัฒนาทางความรู้กับพัฒนาทางจิตใจ ความรู้กับการกระทำ ซึ่งจะทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กว้างขวางรวมทั้งการเชื่อมโยงความรู้ที่เกี่ยวข้องภายในศาสตร์ต่าง ๆ ของรายวิชาเดียวกันหรือหลากหลายวิชาเพื่อให้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องให้ได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติ ทำให้เกิดทักษะความสามารถในการแก้ปัญหา

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดของการบูรณาการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	แนวคิดการบูรณาการได้แก่การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	แนวคิดการบูรณาการ ได้แก่ ขั้นที่ ๑ ถอดกรอบ ขั้นที่ ๒ ขยายกรอบ ขั้นที่ ๓ รวมกรอบ
ภาศกรพันธุ์รอด	แนวคิดการบูรณาการได้แก่ การนำศาสตร์หรือความรู้วิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันนำมาเข้าด้วยกันหรือผสมผสานได้อย่างกลมกลืน
สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์	แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ ได้แก่ ๑) การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ ๒) การบูรณาการเชิงวิธีการ ๓) การบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ ๔) การบูรณาการความรู้ ความคิด กับคุณธรรม ๕) การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ ๖) การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริง

๒.๒.๓ ลักษณะของการบูรณาการ

การบูรณาการจะมีลักษณะหน้าที่ในการช่วยทำการประสานงานให้มีความกลมกลืนกันของแผนกระบวนการสารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อเป็นการที่จะได้ทำการสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญขององค์การบูรณาการที่มีประสิทธิผลเป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันและจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายใน

ระบบการจัดทำผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์แบบและการนำสิ่งหนึ่งเข้ารวมกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบของอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้สิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์ขึ้น^{๔๗}

การบูรณาการมีลักษณะของการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่มาบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือทำให้ดีขึ้นคุณลักษณะของผู้บริหารแบบบูรณาการจึงต้องมีศาสตร์ คือ ความรู้ภูมิปัญญา ความชำนาญและมีศิลป์ คือ ความสามารถในการประสานความสัมพันธ์ของคนและทรัพยากรในหน่วยงานอย่างเหมาะสมให้สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพ จากการที่กล่าวมาข้างต้นการบูรณาการจะมี ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑. มีหน่วยย่อยองค์ประกอบขึ้นส่วน อวัยวะ ชั้นระดับ หรือแง่ด้านที่จะนำมาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้จะเป็นสิ่งที่เราจะนำมาประมวลเข้าด้วยกัน คือ สิ่งย่อย ส่วนย่อย

๒. หน่วยย่อยเป็นต้นนั้น มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้อาจจะเลยไปถึงลักษณะที่ว่ายืดหยุ่นปรับตัวได้ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย

๓. เมื่อรวมตัวเข้าด้วยกันแล้ว ก็จะทำให้เกิดความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ โดยมีความประสานกลมกลืนเกิดภาวะได้ทีพอดีหรือสมดุลก็จะทำให้การรวมนั้นก็มีชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดี อันจะเป็นภาวะของบูรณาการ^{๔๘}

การบูรณาการออกเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่

๑) การบูรณาการในแนวตั้ง (Vertical Integration) เป็นการบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และการบูรณาการเข้ากับกลยุทธ์

๒) การบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration) เป็นการบูรณาการระหว่างกระบวนการภายในหน่วยงาน เช่น การบูรณาการระบบการจัดการผลการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าการบูรณาการจะเกิดความสมบูรณ์นั้นประกอบด้วยลักษณะการบูรณาการดังนี้

๑. การมีหน่วยย่อย องค์ประกอบย่อย ระดับชั้นที่นำมาประมวลเข้าด้วยกัน สิ่งที้นำมาประมวลเข้าด้วยกันนั้นเรียกว่าหน่วยย่อย

๒. หน่วยย่อยนั้น ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง เป็นหนึ่งเดียวกันและมีความยืดหยุ่นในตัวปรับตัวให้เคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา

๓. เมื่อนำหน่วยย่อยเข้ามามจะครบถ้วนสมบูรณ์พอดี อย่างลงตัว มีความผสมกลมกลืนแบบไม่แยกส่วน และดำเนินไปด้วยดีอันเป็นลักษณะของการบูรณาการ^{๔๙}

ลักษณะของการบูรณาการ

๑. การบูรณาการ เชิงเนื้อหาสาระ เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในลักษณะ การหลอมรวมกันโดยการตั้งเป็นหน่วย (Unit) หรือหัวเรื่อง (Theme)

^{๔๗} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงบูรณาการ, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, ๒๕๕๖), หน้า ๕๖.

^{๒๓} พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ, โครงการพัฒนาการเข้าถึงสิทธิคนพิการและการพัฒนา รูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ, ๒๕๕๖), หน้า ๑๓ - ๑๔.

^{๔๙} Armstrong, M. and Baron, A. Managing Performance: Performance Management in Action, (London: CIPD, 2005), p. 82.

๒. การบูรณาการ เชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานวิธีการแบบต่าง ๆ โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายวิธี เช่น การสนทนา การอภิปราย การใช้คำถาม การบรรยาย การค้นคว้าและการทำงานกลุ่ม การไปศึกษาดูงานนอกสถานที่และการนำเสนอข้อมูล เป็นต้น

๓. การบูรณาการ ความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ โดยออกแบบให้มีทั้งการให้ความรู้และกระบวนการไปพร้อม ๆ กัน เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เป็นต้น

๔. การบูรณาการ ความรู้ ความคิด กับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัยเป็นการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน เพื่อที่จะได้เป็น “ผู้มีความรู้ คู่คุณธรรม”

๕. การบูรณาการ ความรู้กับการปฏิบัติเน้นการปฏิบัติจริงควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๖. การบูรณาการ ความรู้กับชีวิตจริง พยายามให้ได้เรียนรู้เนื้อหาที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง เพื่อให้ได้เห็นคุณค่าและความหมายในสิ่งนั้น ๆ ^{๕๐}

การจัดการแบบบูรณาการ (Integrated instruction) ควรมีลักษณะสำคัญโดยรวม ดังต่อไปนี้

๑. บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้มาจากการบอกเล่าการบรรยายการท่องจำโดยหากต้องการให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ควรสำรวจความสนใจของตนเองและแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการโดยใช้กระบวนการที่เหมาะสม

๒. บูรณาการระหว่างพัฒนาการด้านความรู้และพัฒนาการด้านจิตใจโดยให้ความสำคัญกับองค์ความรู้เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรีย์ภาพทำให้เกิดการเรียนรู้

๓. บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ

๔. บูรณาการระหว่างการเดินทางชีวิตประจำวัน คือ การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตเมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ ชีวิตจะมีความหมาย และคุณภาพต่อชีวิตอย่างแท้จริง

๕. บูรณาการระหว่างสิ่งต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความรู้ เจตคติ และการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการ และความสนใจอย่างแท้จริง เป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรกระทำในขั้นตอนของการบูรณาการเป็นอย่างยิ่ง ^{๕๑}

ปัจจุบันการบูรณาการ เป็นคำที่นิยมนำมาใช้เพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีความซับซ้อนและมักเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำต่าง ๆ อาทิ การวางแผนหรือการกำหนดยุทธศาสตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน หรือแม้กระทั่งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาเชื่อมโยงให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเพิ่มจำนวนภาคประชาชนที่ยินดีเข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาและพัฒนา ร่วมกับภาครัฐในประเด็นต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและสมควรได้รับการส่งเสริม การคิดเชิงบูรณาการเป็นการคิดบนฐานที่ว่าสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ข้อมูลเพียงด้านเดียวไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ให้องค์กรยั่งยืนได้ การเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งสิ่งอย่างเป็นเหตุผลสัมพันธ์กัน คิดเชิงบูรณาการ จึงเป็นการคิดอีกมิติหนึ่งที่มีความจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับองค์กรที่มีข้อมูลมากและต้องเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

^{๕๐} สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ, (กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๐-๓๑.

^{๕๑} ชำรง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ธารี, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๒-๑๐๔.

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับพัฒนาการทางด้านจิตใจ โดยมีการแสวงหาความรู้ตามความสนใจ ก่อให้เกิดความชำนาญและตระหนักถึงความสำคัญของความรู้เพื่อปรับกับสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

ตารางที่ ๒.๕ ลักษณะของการบูรณาการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	การบูรณาการจะมีลักษณะหน้าที่ในการช่วยทำการประสานงานให้มีความกลมกลืนกัน ของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์
พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ	การบูรณาการมีลักษณะของการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่ นำมาบริหารจัดการ ร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือ ทำให้ดีขึ้นคุณลักษณะของผู้บริหารแบบบูรณาการจึงต้องมีศาสตร์
Armstrong, M. and Baron, A.	การบูรณาการออกเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ ๑) การบูรณาการในแนวดิ่ง (Vertical Integration) เป็นการบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และการบูรณาการเข้ากับกลยุทธ์ ๒) การบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration) เป็นการบูรณาการระหว่างกระบวนการภายในหน่วยงาน
สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์	ลักษณะของการบูรณาการ มีดังนี้
อัมร บัวศรี	๑. การบูรณาการ เชิงเนื้อหาสาระ ๒. การบูรณาการเชิงวิธีการ ๓. การบูรณาการ ความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ ๔. การบูรณาการความรู้ ความคิดกับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัย ๕. การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติจริง ๖. การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริง
	การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated instruction) ควรมีลักษณะสำคัญโดยรวม ดังต่อไปนี้
	๑. บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้
	๒. บูรณาการระหว่างพัฒนาการด้านความรู้และพัฒนาการด้านจิตใจ
	๓. บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ
	๔. บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับชีวิตประจำวัน
	๕. บูรณาการระหว่างรายวิชาต่าง ๆ เพื่อทำให้นักเรียนเกิดความรู้ เจตคติ

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนร่วมมือกันเพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความเห็น มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การได้รับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๒.๓.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากประชาธิปไตยแบบตัวแทน เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้น ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัวระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ได้มีการดำเนินการแก้ปัญหาความไม่เรียบร้อยในชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม แต่อย่างไรก็ตาม การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจำเป็นต้องทำตามขั้นตอน โดยผู้คนจะเข้าร่วมในกิจกรรมทุกอย่างต้องมีพื้นฐานคติความคิดในเรื่องของการมีส่วนร่วมความหมายของการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วม โดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผลการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๒}

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้^{๕๓}

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง^{๕๔}

การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่

- ๑) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
- ๒) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
- ๓) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
- ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ^{๕๕}

^{๕๒} Arnstien, S.R., "A Ladder of Citizen Participation", *Journal of the American Institute of Planners*, (1969) : 216-224.

^{๕๓} วชิรวัชร งามละม่อม, *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html. [๑ มิถุนายน ๒๕๖๔].

^{๕๔} William. E, *Electoral Participation in a Low Stimulus Election, Rural Development*, (1976), p. 43.

^{๕๕} Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T., *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*, (New York: Cornell University Press, 1981), p. 7.

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ^{๕๖}

การมีส่วนร่วม หมายถึง พื้นฐานของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการมีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้การมีส่วนร่วมขยายไปสู่การปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์กร^{๕๗}

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใด ๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน^{๕๘}

การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจ ให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา ร่วมกันดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดีเสียจนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน^{๕๙}

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น^{๖๐}

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาส ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจและได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน^{๖๑}

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล^{๖๒}

^{๕๖} United Nations, *Yearbook of International Trade Statistics*, (United Nations: UN Press, 1981), p. 4.

^{๕๗} Putti, *Work values and organizational commitment: A study in the Asian context*, (Human Relations, 1987), pp. 275-288.

^{๕๘} อุทัย บุญประเสริฐ, *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*, (กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, ๒๕๔๒), หน้า ๔๙.

^{๕๙} พิระ พรนวม, “ศรัทธาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”, *วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๕๕๔).

^{๖๐} ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง”, *วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐).

^{๖๑} สัญญา เคนาภูมิ, “ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน ๔ จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๑).

^{๖๒} เมตต์ เมตต์การุณจิต, *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์ ๒๕๕๓), หน้า ๒๗.

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วม ร่วมมือกันในการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การติดตามตรวจสอบและการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างอิสระ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางาน กิจกรรมหรือเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคลคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในชุมชนใหม่ความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น^{๖๓}

ตารางที่ ๒.๖ ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Arnstien	การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลย ย่อมไม่ได้ผลการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ
William Erwin	กระบวนการให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไข ปัญหาของตนเอง
Cohen & Uphoff	สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร ๒) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ ๓) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ
United Nations	การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ
Putti	การที่ให้ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจคิดค้นปัญหาและการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ
อุทัย บุญประเสริฐ	การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใด ๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

^{๖๓} วชิรวรรณ งามละม่อม, ทฤษฎีการมีส่วนร่วม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html. [๑ มิถุนายน ๒๕๖๔].

ตารางที่ ๒.๖ ความหมายของการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พีระ พรนวม	เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกันในการตัดสินใจ ร่วมกันวางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา ร่วมกันดำเนินการ หรือปฏิบัติ งานร่วมกัน
ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์	การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิก
สัญญา เคนาภูมิ	การที่สมาชิกได้มีโอกาส ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์
เมตต์ การุณจิต	การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

๒.๓.๒ ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ฉบับออกซฟอร์ดได้ให้คำนิยามไว้ว่า การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” ดังนั้นการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตามและไม่ว่าบุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรง แต่การมีทัศนคติความคิดเห็น ความสนใจ และความห่วงใย ก็เพียงพอแล้ว^{๖๔} ทั้งนี้ยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชน ซึ่งกระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมความสนใจร่วม มีความต้องการที่มีเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ กระบวนการให้คนในชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่แท้จริงจึงหมายถึงการที่คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถ

^{๖๔} เอกพงษ์ สารน้อย และสุกานดา สารน้อย, “ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”, วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓) : ๑๘-๓๑.

ของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม และการตัดสินใจต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับร่วมกัน^{๖๕}

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนร่วมมือกันคิดร่วมกันปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงานดำเนินกิจกรรม เกิดการพัฒนาอนุรักษ์และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน จึงส่งผลให้การดำเนินงาน หรือดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือโครงการที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและการที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน และร่วมกันกระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชนและสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งที่เป็นต่อชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริงและเพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่คนในชุมชนหรือกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ตั้งขึ้นในชุมชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หมายถึง การส่งเสริมและการรักษาคุ่มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้ความรู้ของข้อมูลที่ต้องการและเป็นความภาคภูมิใจร่วมกันของคนในชุมชนหรือท้องถิ่น และยังเป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมกันให้เกิดความรักความสามัคคีกันในชุมชนหรือในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน^{๖๖}

สรุปได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่คนในชุมชนร่วมมือกันคิดร่วมกันปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือกันและกัน ร่วมกันตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้าง สรรค์ความรู้และความชำนาญที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือกลุ่มบุคคล องค์กร ที่จัดตั้งในชุมชน

ตารางที่ ๒.๗ ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ฉบับออกซฟอร์ด	การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ
จินตวีร์ เกษมสุข	กระบวนการให้คนในชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญที่เหมาะสม
เอกพงษ์ สารน้อย และสุกานดา สารน้อย	การส่งเสริมและการรักษาคุ่มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สร้างจิตสำนึกร่วมกัน ให้เกิดความรักความสามัคคีกัน ในชุมชนหรือในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน

^{๖๕} จินตวีร์ เกษมสุข, การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๔), หน้า ๒.

^{๖๖} เอกพงษ์ สารน้อย และสุกานดา สารน้อย, “ปัญหาภูมิปัญญาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”, วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓) : ๓๑-๔๕.

๒.๓.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ชี้ให้เห็นว่าชุมชนจักได้ประโยชน์ในการมีส่วนร่วมกิจกรรม การพัฒนา ตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาและมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในรูปของความคิด การตัดสินใจและการกระทำได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งเป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดชุมชน อันส่งผลให้ชุมชนจะมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนาที่มีความมั่นคงถาวรและประหยัด ทั้งนี้ยังเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถและพลังชุมชนในการพึ่งตนเอง ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ชุมชนรับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนาชุมชนตนเอง รวมทั้งเป็นการแสดงออกถึงความเคารพนับถือ เชื่อใจไว้วางใจ รักและศรัทธาในชุมชนว่ามีความรู้ความสามารถ^{๖๗}

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง สิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมของคนทุกคนที่ต้องเคารพให้การยอมรับและยกย่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิตของเขา ประชาชนจำนวนมาก จำเป็นต้องมีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก แต่ในบางมุกกลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนผู้ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น รวมทั้งโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยวิธีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะเดียวกันมีโครงการที่ล้มเหลวจำนวนมาก อันเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่มหรือของกลุ่ม (Group Action) อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วยการมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น แสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น ประชาชนย่อมรู้ดีว่าตนเองนั้นต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะแก้ปัญหายังไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่าง ๆ สอดคล้องความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ตลอดจนช่วยให้การปฏิบัติการทางสังคม (Social Action) เป็นไปอย่างสงบสันติ ก่อให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มีระเบียบ เป็นระบบและเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย^{๖๘}

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประชาชน ต้องยอมรับในโครงการนั้น และเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น ลดความขัดแย้ง การดำเนินการโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น^{๖๙} ยังเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับที่สอดคล้องกับปรัชญาแนวความคิดและหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง

^{๖๗} อติศร วงศ์คงเดช, การพัฒนาสาธารณสุขชุมชน การมีส่วนร่วมและการเตรียมชุมชนขอนแก่น, (ขอนแก่น : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสอนสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๓๙), หน้า ๒๓.

^{๖๘} ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

^{๖๙} ณรงค์ ญ เชียงใหม่, “การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”, วารสารรัฐสมิแล, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒-๓ (พฤษภาคม- ธันวาคม ๒๕๔๕) : ๑ - ๗.

การกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนและท้องถิ่น นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ให้ดำเนินการพัฒนาชุมชน ได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กร ในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ภายในกลุ่ม ลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริม การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จตลอดจนเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะ เป็นการพัฒนาคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุน ในบางส่วน^{๗๐}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นการกระทำของคนที่ต้องเกิดจากความเต็มใจ ความสมัครใจ สามารถตัดสินใจได้เอง เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจะช่วย ลดความขัดแย้ง เกิดความรู้สึกร่วมกัน เกิดความสามัคคีของกลุ่มชุมชนและบุคคลที่อยู่ร่วมกัน รวมทั้งเกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น จึงจะทำให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน

ตารางที่ ๒.๘ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อดิศร วงศ์คงเดช	การพัฒนา ตระหนักในปัญหาของตนเองและตระหนัก ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาและมีโอกาส ใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในรูปของความคิด การตัดสินใจและการกระทำได้อย่างเต็มที่
ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ	การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง สิทธิพื้นฐานอัน ชอบธรรมของคนทุก คนที่ต้องเคารพให้การยอมรับ และยกย่อง
ณรงค์ ณ เชียงใหม่	การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน ประชาชน ต้องยอมรับในโครงการนั้น และ เป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของ ประชาชน
สนธยา พลศรี	สิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาทุกระดับที่สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิดและหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาล

๒.๓.๓ กระบวนการและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการได้ให้ความหมายถึงกระบวนการหรือ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ควรมีส่วน ร่วมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

^{๗๐} สนธยา พลศรี, เครือข่ายของการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอ เดียนส์ไตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๖ – ๔๕.

นักวิชาการ เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอน^{๗๑} คือ

ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา

ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมแบ่งเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย ๑) ส่วนของการวางแผนพัฒนา เริ่มต้นตั้งแต่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน จัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ตลอดจนการกำหนดวิธีการ แนวทางการ ดำเนินงาน กำหนดทรัพยากร แหล่งทรัพยากรที่จะนำไปสนับสนุนการจัดและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ๒) ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงานโครงการ เป็นส่วนที่ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในโครงการ โดยร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือโดยการบริหาร ประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ๓) ส่วนของการประเมินผลโครงการเป็น ส่วนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้าหรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ^{๗๒} และยังประกอบด้วย ๑) การวางแผน การตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล ๒) การดำเนินงาน ๓) การใช้บริการจากโครงการ และ ๔) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์^{๗๓}

การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นริเริ่มการพัฒนา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนด ทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นตอนที่ ๓ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ ๔ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการ

^{๗๑} อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑-๗.

^{๗๒} นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕.

^{๗๓} Fornaroff, A Community involvement in Health System for Primary Health Care, (Geneva: World Health Organization, 1980), p. 104.

ประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปสุดท้าย^{๗๔}

รูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็นหลายแบบกล่าวคือ ๔ แบบ คือ

๑. การตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกสุด คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ในช่วงเริ่มต้นการตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

๒. การดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้ โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารงานการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

๓. การรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย

๔. การประเมินผล สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็นความชอบและความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่ยังปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายถึงลักษณะรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ลักษณะของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๑๐ รูปแบบ คือ

๑. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)

๒. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees)

๓. การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meetings)

๔. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)

๕. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม (Entrepreneur)

๖. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)

๗. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง (Employee)

๘. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)

๙. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

๑๐. การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)^{๗๕}

^{๗๔} ทศพล กฤตยพิสิฐ, “การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง บวร และบรม : เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

^{๗๕} กรรณิกา ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราย จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๒๒.

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก^{๗๖}

รูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ แบบ คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุด คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้นการตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารงานการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้น ในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็นความชอบและความคาดหวังซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้^{๗๗}

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมแบ่งออกได้เป็น ๔ มิติดังนี้ มิติที่ ๑ มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ว่าอะไรควรทำและทำอย่างไร

มิติที่ ๒ มีส่วนร่วม เสียสละในการพัฒนา และลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ

^{๗๖} โกวิท พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, (ม. ป. ท. , ๒๕๔๕), หน้า ๘.

^{๗๗} Cohen John M. & Uphoff, Norman T., Participation's Place in Rural Development, Seeking Clarity Through Specificity, (World Development, 1980), p. 213.

มิติที่ ๓ มีส่วนร่วม ในผลประโยชน์จาก การดำเนินงาน

มิติที่ ๔ มีส่วนร่วม ในการประเมินผล^{๗๘}

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถ้าหากไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริงและการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน

๒. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง (Non-Genuine Participation) เช่น การลงแขกร่วมลงแรงในการทำโครงการการร่วมบริจาคเงินสิ่งของทีอื่น ๆ บางส่วนหรือร่วมบำรุงรักษาโดยไม่ได้ร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ^{๗๙}

สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุและความต้องการ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ตารางที่ ๒.๙ กระบวนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อคิน รพีพัฒน์	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาสาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนา ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาออกเป็น ๕ ขั้นตอน
ทศพล กฤตยพิสิฐ	ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นริเริ่มการพัฒนา ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนา ขั้นตอนที่ ๓ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ ขั้นตอนที่ ๔ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา ขั้นตอนที่ ๕ ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตาม

^{๗๘} White, Alastair T, Why Community Participation, A Discussion of the Argument go, (Community Participation: Current Issue and Lesson Learned. n.p. United Nations Children's Fun, 1982), p. 18.

^{๗๙} สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมักรการ, การวิเคราะห์สังคมเพื่อพัฒนา : แนววิธีการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การคลังสินค้าและพัสดุ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

ตารางที่ ๒.๙ กระบวนการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์	การมีส่วนร่วมแบ่งเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย ๑) ส่วนของการวางแผนพัฒนา ๒) ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงาน ๓) ส่วนของการประเมินผล
Fornaroff	๑) การวางแผน การตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ตลอดจนการติดตามประเมินผล ๒) การดำเนินงาน ๓) การใช้บริการจากโครงการ ๔) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ^{๘๐}
กรรณิกา ชมดี	ลักษณะของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๑๐ รูปแบบ คือ ๑. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership) ๒. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees) ๓. การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meetings) ๔. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor) ๕. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม (Entrepreneur) ๖. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer) ๗. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง (Employee) ๘. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers) ๙. การมีส่วนร่วมมอบวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution) ๑๐. การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)
โกวิท พวงงาม	รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรมี ๔ ขั้นตอน คือ ๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน
Cohen John M. & Uphoff, Norman T.	รูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ แบบ คือ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

^{๘๐} Fornaroff, A Community involvement in Health System for Primary Health Care, (Geneva : World Health Organization, 1980), p. 104.

ตารางที่ ๒.๙ กระบวนการมีส่วนร่วม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
White, Alastair T.	รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมแบ่งออกได้เป็น ๔ มิติดังนี้ มิติที่ ๑ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่ ๒ มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาและลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ มิติที่ ๓ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการดำเนินงาน มิติที่ ๔ มีส่วนร่วมในการประเมิน
สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมัครงการ	รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออก เป็น ๒ ประเภท คือ ๑. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine participation) ๒. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง (Non-Genuine Participation)

๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

๒.๔.๑ ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา (Development) ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ ได้ แปล คำว่า “การ” หมายถึงงาน สิ่งหรือเรื่องที่ทำและแปลคำว่า “พัฒนา” หมายถึง ทำให้เจริญ^{๘๑} “การพัฒนา” จึงหมายถึง “การทำให้เจริญ” ซึ่งอาจจะอธิบายความหมายแบบกว้าง ๆ ได้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น^{๘๒} เป็นการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Change for the Better)^{๘๓} เพื่อการทำให้เจริญการเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดีการกระทำที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่างเจริญเติบโตขึ้นหรือขยายออกเพื่อให้ดีขึ้นกว่าที่มีอยู่เดิม และการพัฒนานั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือมนุษย์ก็ได้^{๘๔} โดยที่เป็นการกระทำให้เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๘๕} การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการและได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนาเป็นสภาวะที่สมาชิกของ

^{๘๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๖), หน้า ๘๒๗.

^{๘๒} สุมิตร สุวรรณ, รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา, (นครปฐม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐.

^{๘๓} สุเทพ เชาวลิท, หลักการพัฒนาชุมชน, (ขอนแก่น : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๑๑.

^{๘๔} พระธรรมญาณมุนี (วราณ มนุญโญ), วัดช่วยชาวบ้านได้อย่างไร : การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : การประชุมพระสังฆาธิการ กรมการศาสนา, ๒๕๕๖), หน้า ๑๕๖.

^{๘๕} จิตยา สุวรรณขุ, “สังคมวิทยา” ในวิทยาศาสตร์สังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสถาบัน บัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๘๗-๑๘๘.

สังคมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่มีสภาวะครอบงำ เช่น ความบีบคั้นทางการเมือง ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจหรือความไม่สมบูรณ์ในอนามัย ทุกคนสามารถที่จะนำเอาศักยภาพของตนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่

ดังนั้น การพัฒนาจึงหมายถึงการกระทำให้ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๘๖} การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ^{๘๗} โดยการพัฒนา การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น^{๘๘}

การพัฒนา ถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่งและหลายสาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้^{๘๙}

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใด สิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้นหรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่อง กัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมาก หรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลง ใด ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนา เศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิดหรือเป็นเพียงแนวคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

^{๘๖} ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

^{๘๗} จิตยา สุวรรณขุ, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๕๔.

^{๘๘} สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, **สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

^{๘๙} สนธยา พลศรี, **กระบวนการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุขเพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ^{๙๐}

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผลตลอดจนระบบและกลไก ซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจและลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับความเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่า การพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึง เรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วยไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับงานวิจัยของกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่และในการพัฒนาที่ต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควรหมายถึงความเป็นธรรมอีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้ เข้ามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้นการพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วยจากความหมายทั้งหมดนี้ สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ของสังคมจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้นและต้องการมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

สรุปได้ว่า ความหมายของการพัฒนา การกระทำที่ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

^{๙๐} โฉมิต ปิ่นเปี่ยมรัชฎ์, การพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

ตารางที่ ๒.๑๐ ความหมายของการพัฒนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุมิตร สุวรรณ สุเทพ เชาวลิตร	การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การพัฒนา (Development) หมายถึง การสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Change for the Better)
พระธรรมญาณมุนี (วรรณ มนุญโญ), จิตยา สุวรรณชฎ	การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญการเปลี่ยนแปลง ในทางเจริญขึ้น พัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจาก สภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า
พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน จิตยา สุวรรณชฎ	การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโตหรือก้าวหน้า เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการจัด สรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ
สมศักดิ์ ศรีสันติสุข	การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนิน กิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชนและสังคม ให้ดีขึ้น
พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) สนธยา พลศรี	การพัฒนามาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่ง แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับ การพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นเป็นการเปลี่ยน แปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน เป็น ต้น
โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์	ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะ ๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง

๒.๔.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการพัฒนา มีนักวิชาการหลากหลาย ท่านได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาที่หลากหลายไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเรียบเรียงไว้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของนักวิชาการต่างๆออกเป็น ๓ กลุ่มมีลักษณะได้แก่

กลุ่มที่ ๑ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา หมายถึงความเจริญเติบโต (Growth) คือเป็นการเพิ่มผลผลิต ซึ่งกระทำโดย ระบบสังคมร่วมกับสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิตข้าวเพิ่มขึ้น การสร้างถนนสะพาน เขื่อน เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน เช่น มีการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม ระบบการเมือง และระบบการบริหาร

กลุ่มที่ ๓ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา เป็นการเน้นถึงวัตถุประสงค์หลัก ถ้าเป็นการบริหารก็ต้องบริหารด้วยวัตถุประสงค์ คือ การทำงานที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์เป็นหลัก กล่าวคือ การพัฒนาต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการที่ได้รับความเห็นชอบหรือการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง^{๙๑}

งานพัฒนาชุมชน โดยมีความเชื่อว่า

๑. มนุษย์ทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีในความเป็นคน
๒. มนุษย์ทุกคนมีความสามารถหรือมีศักยภาพ
๓. ความสามารถของมนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส^{๙๒}

การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น^{๙๓} โดยการร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นวิธีการที่นำการบริการของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น นักวิชาการได้ให้แนวคิดการพัฒนาชุมชนดังต่อไปนี้

๑. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชนในการพัฒนาชุมชนต้องเชื่อมั่นและศักยภาพของมนุษย์เพราะมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมแสดงแนวคิดร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกันทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของประชาชนเพราะการพัฒนาเป็นของประชาชนเพื่อประชาชนโดยประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเองและสังคม

๓. การช่วยเหลือตัวเองและชุมชนในการพัฒนาเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถพัฒนาตัวเองและชุมชนการขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของประชาชนในชุมชน

๔. การใช้ทรัพยากรในชุมชนการพัฒนาย่อมเกิดประโยชน์แก่ชุมชนโดยการใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองโดย

^{๙๑} สรณยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

^{๙๒} กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานของพัฒนากรและนักวิชาการ (เล่ม ๓) เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๕.

^{๙๓} กรมการพัฒนาชุมชน, ภูมิปัญญาไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐.

ไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชนเพราะชุมชนอื่น ๆ ก็ต้องมีการนำทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนเช่นกันและเป็นการผลักดันเพื่อปลูกจิตสำนึกการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนของตน

๕. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน การพัฒนาเป็นสิทธิเสรีภาพของคนในการพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการพัฒนาอย่างแท้จริงโดยประชาชนได้ริเริ่มในการจัดการโครงการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนสามารถที่จะคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาของชุมชนตนเองโดยมิหวังจะพึ่งพา อาศัยองค์กรจากรัฐหรือชุมชนภายนอก

๖. ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นพัฒนาคนและทรัพยากรในท้องถิ่นเพราะรัฐบาลมีความจำกัดด้านขีดความสามารถทั้งบุคลากรงบประมาณหรือทรัพยากรส่วนขีดจำกัดของชุมชนในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรไม่เพียงพอ

๗. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานในระหว่างชุมชนและรัฐบาลเพื่อจะให้การพัฒนาประสบความสำเร็จโดยไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบงานเพียงฝ่ายเดียวเพราะรัฐบาลและชุมชนต่างมีขีดจำกัดความสามารถในการพัฒนาที่แตกต่างกัน

๘. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมกันหลายด้านจะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้เพราะการพัฒนามีหลายกิจกรรมทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของและเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อประหยัดแรงงานงบประมาณและเวลาที่ใช้การพัฒนา จึงต้องประสานงานกันหลายด้านทั้งตัวบุคคลหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

๙. การสมดุลในการพัฒนา การพัฒนามีกิจกรรมต้องทำอยู่หลายด้านไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียวทำให้การดำเนินการต้องเป็นไปพร้อมกันทุกด้านไม่ให้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเพราะกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย

๑๐. การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชนมีลักษณะที่ทำให้การศึกษาแก่ประชาชนในชุมชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตการพัฒนาชุมชนจึงต้องมีลักษณะที่เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องต่อบริการของชุมชนเป็นวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของกับนโยบายของรัฐบาลเป็นโครงการที่มีแผนงานมุ่งเน้นความคิดของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาและเป็นกระบวนการทางสังคมที่คอยกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาชุมชนตลอดเวลา^{๔๔}

การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกระบวนการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงที่กว้างลึกเป็นพลวัตร (Dynamic Process) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสริมระบบการดำเนินงานของมนุษย์ มีเหตุผลเหมาะสมกับวิถีชีวิตที่มีเหตุผลอาศัยหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบองค์รวมและหลักการที่เป็นผลแห่งการบูรณาการทางแนวความคิดที่เน้นโครงสร้างและวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อเป็นการสร้างรากฐานความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในสังคมมนุษย์ การพัฒนาโดยเน้นยึดหลักบูรณาการตามที่กล่าวมาข้างต้น นั้นมีความสัมพันธ์กับหลักการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คือ พัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน ในขณะเดียวกันหลักที่เป็นหัวใจของการพัฒนาอยู่ที่ตัวของมนุษย์และประเทศชาติ โดยให้ความหมายของการพัฒนาประเทศคือการแสวงหาเส้นทางแก้ไขปัญหาคาใจความอดอยากหรือทุกข์โศกนาฏการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาด้านการ

^{๔๔} สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘-๒๐.

เจ็บป่วยของประชาชน^{๔๕} การพัฒนาชุมชน “วิชาหรือหลักแห่งความรู้ และความจริงของกระบวนการทำงานพัฒนาในชุมชน” โดยการพัฒนาชุมชนมี ๗ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. คนเป็นทรัพยากรที่ประเสริฐ มีค่าและสำคัญที่สุด
๒. คนเป็นสัตว์โลกที่พัฒนาได้ดีที่สุด
๓. การรวมกลุ่ม
๔. ความยุติธรรม
๕. การศึกษา
๖. หลักประชาธิปไตย
๗. ความสมดุลของการพัฒนา^{๔๖}

หลักเศรษฐกิจพอเพียงว่า การพัฒนาชุมชนในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมายและเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาอย่างบูรณาการ” ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ โดยใช้พลังทางสังคมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่มเครือข่ายหรือประชาสังคม กล่าวคือ เป็นการผนึกกำลังของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” (แปลว่า หลายฝ่าย) ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนกล่าว โดยสรุป คือ เศรษฐกิจพอเพียง ก็หมายถึงการหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ

๑. พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ตั้งนั้น จึงควรที่สร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจอีกเข็มต่อสู่ชีวิตด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบความสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ ให้พยายามต่อไป พึงยึดพระราชดำรัส “การพัฒนาคน” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรมและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอนและบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

๒. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกันไม่ลดหล่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

๓. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่นสามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

๔. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลองทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทยและสิ่งสำคัญสามารถ

^{๔๕} อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ : บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

^{๔๖} พชรินทร์ สิริสุนทร, “แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม”, เอกสารประกอบการสอนในสาขาวิชาพัฒนาสังคม, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๗), หน้า ๓๕.

นำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกับพระราชดำริที่ว่า “... จุดประสงค์ของ ศูนย์การศึกษาฯ คือเป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่สภาพฝนฟ้า อากาศ และประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ กัน ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนเดิม...”

๕. ฟังตนเองได้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมิขาด ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถื่นของตนเองเพื่อการยังชีพและสามารถนำไปสู่การพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศในระดับมหัพภาคต่อไปได้ด้วยการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

๕.๑ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

๕.๒ ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความสุจริตธรรม ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”

๕.๓ ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าขายประกอบอาชีพแบบ ต่อสู้กันรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสถึงเรื่องนี้ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้นหมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำมิใช่ได้มา ด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดเบียนจากผู้อื่น...”

๕.๔ ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่เป็นอยู่โดยต้อง ขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังพระราชดำรัส ตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”

๕.๕ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ดังพระราโชวาทที่ว่า “...พยายาม ไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายาม ก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้่องงามสมบูรณ์ขึ้น...”

นอกจากนี้ ยังได้สรุปแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนามาใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่ เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การ พัฒนาในแนวคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่อง จากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคตอันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษา การเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแข่งขันทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมี ลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งและเป็นการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทั้งหมดของสังคม

๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็นประเทศพัฒนา แล้ว ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียง กับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่าการพัฒนา

๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศ ด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา คือ การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นวิธีการที่นำการบริการของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อเป็นการสร้างรากฐานความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในสังคมมนุษย์การพัฒนาโดยเน้นยึดหลักบูรณาการนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คือ พัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

ตารางที่ ๒.๑๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สนธยา พลศรี	การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต (Growth) คือ เป็นการเพิ่มผลผลิต ซึ่งกระทำโดยระบบสังคมร่วมกับสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิตข้าวเพิ่มขึ้น การสร้างถนน สะพานเขื่อน เป็นต้น
กรมการพัฒนาชุมชน	๑. มนุษย์ทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีในความเป็นคน ๒. มนุษย์ทุกคนมีความสามารถหรือมีศักยภาพ ๓. ความสามารถของมนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส
พัชรินทร์ สิริสุนทร	๑. คนเป็นทรัพยากรที่ประเสริฐ มีค่าและสำคัญที่สุด ๒. คนเป็นสัตว์โลกที่พัฒนาได้ดีที่สุด ๓. การรวมกลุ่ม ๔. ความยุติธรรม ๕. การศึกษา ๖. หลักประชาธิปไตย ๗. ความสมดุลของการพัฒนา

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

คลองลาดพร้าว เป็นคลองสายหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่เขตลาดพร้าว เขตห้วยขวาง เขตจตุจักร เขตบางเขน เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง และเขตสายไหม รวม ๕๐ ชุมชน ประมาณ ๗,๐๖๙ ครัวเรือน มีจุดเริ่มต้นแยกจากคลองแสนแสบ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศเหนือตัดกับทางน้ำสำคัญ คือ ลำรางยมราช คลองพลับพลา คลองบางซื่อ คลองทรงกระเทียม คลองน้ำแก้ว และคลองเสื่อน้อย ไปสิ้นสุดบริเวณระหว่างสะพานถนนเสนานิคม ๑ กับสะพานถนนประเสริฐมนูกิจ โดยมีแนวคลองที่ตรงต่อเนื่องไป คือ คลองบางบัว ช่วงตั้งแต่วัดลาดพร้าวขึ้นไปจนถึงคลองบางบัวนั้นเดิมมีชื่อเรียกว่า "คลองวังหิน" แต่ปัจจุบันทางการได้เรียกรวมเป็นส่วนหนึ่งของคลองลาดพร้าว คลองลาดพร้าวมีความกว้างประมาณ ๒๐-๓๐ เมตร มีความยาวประมาณ ๒๒ กิโลเมตร ความลึกของคลองในปัจจุบันประมาณ ๑.๕ เมตร คลองลาดพร้าวไหลผ่าน วัดพระราม๙กาญจนาภิเษก วัดลาดพร้าว วัดใหม่เสนา และวัดบางบัว^{๙๗}

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๙ เห็นชอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินงานโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑) มีเป้าหมายชุมชนริมคลองลาดพร้าวและคลองเปรมประชากร ๑๑,๐๐๔ ครัวเรือน โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อคืนพื้นที่คลองให้กรุงเทพมหานครสามารถสร้างเขื่อนระบายน้ำได้ ขณะเดียวกันชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมคลองจะได้รับการพัฒนาให้มีความมั่นคงและถูกต้องตามกฎหมาย มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลด้านภาพลักษณ์ต่อนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงมีการบูรณาการงานของหน่วยงาน เพื่อช่วยเหลือดูแลผู้เดือดร้อนและยังเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ถือเป็นการทำงานร่วมกันในรูปแบบประชารัฐที่ทั้งชุมชนและหน่วยงานร่วมกันดำเนินการเพื่อให้ได้เป้าหมายร่วมกัน คือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ หรือ พอช. ชี้แจงว่าโครงการบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว เป็นการดำเนินการตามโครงการ 'บ้านมั่นคง' ซึ่งพอช.ทำโครงการบ้านมั่นคงเพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยทั่วประเทศมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ หลักการสำคัญคือ ให้ชาวชุมชนริมคลองรวมกลุ่มกันแก้ไขปัญหา เป็นการพัฒนาแนวใหม่ ไม่ใช่รูปแบบของการสงเคราะห์หรือหน่วยงานรัฐเข้าไปสร้างบ้านให้ชาวบ้านแบบให้เปล่า แต่ให้ชุมชนหรือชาวบ้านมีส่วนร่วมและเป็นแกนหลักในการแก้ไขปัญหา เช่น รวมกลุ่มกันโดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อสำรวจข้อมูลปัญหาและความต้องการช่วยกันออกแบบบ้าน วางผังชุมชน จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์เคหสถานเพื่อเป็นทุนในการสร้างบ้านหรือจัดซื้อที่ดิน และร่วมกันบริหารโครงการ การจัดการร่วมกันของชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ มีการขยับบ้านเรือน/ครัวเรือนที่รูกล้ำคลองขึ้นมาจัดระเบียบร่วมกันตามรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัย ทั้งการก่อสร้างรูปแบบใหม่ในที่ดินเดิม (Reconstruction) โดยการเช่าที่ดินราชพัสดุ จากกรมธนารักษ์ การรื้อย้ายไปซื้อที่ดินสร้างชุมชนใหม่ (Relocation) รวมทั้งการเช่าซื้ออาคารในโครงการที่มีอยู่แล้วของการเคหะแห่งชาติ

^{๙๗} ไทยพับบิล, ThaiPublica Survey : สำรวจคลองลาดพร้าว...สภาพจริงเมื่อคลองไม่ใช่ทางระบายน้ำ (ทวม) กทม.จะไหลไปไหน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://thaipublica.org/2019/06/ bangkokpublica10/> [๙ ตุลาคม ๒๕๖๖].

ขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญมีดังนี้ ดังนี้

- ๑) การสร้างความเข้าใจ ให้ข้อมูลเป้าหมายแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย
- ๒) การสำรวจข้อมูลชุมชน ข้อมูลครัวเรือน
- ๓) การจัดระบบกลุ่มออมทรัพย์ ส่งเสริมการออมต่อเนื่อง
- ๔) การพิจารณาสิทธิในที่อยู่อาศัย รับรองสิทธิการอยู่อาศัย
- ๕) การจัดการที่ดิน การเช่าที่ดินราชพัสดุ หรือหาซื้อที่ดินที่ราคาที่เหมาะสม
- ๖) การออกแบบผังชุมชน/ รูปแบบบ้าน
- ๗) การเสนอโครงการและงบประมาณ/ อำนวนยสินเชื่อ
- ๘) เตรียมการรื้อย้าย/ก่อสร้างบ้าน จัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราว
- ๙) การเบิกจ่ายงบประมาณและการทำนิติกรรมสัญญา^{๙๘}
- ๑๐) การจัดการงานก่อสร้าง
- ๑๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆสมาชิกในชุมชน

ซึ่งในการดำเนินงานเป็นการปฏิบัติการร่วมกันของหลายหน่วยงาน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กองทัพบก กรมธนารักษ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ การไฟฟ้า การประปานครหลวง สถาบันการศึกษา ฯลฯ

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้รวบรวม งานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยในหัวข้อ “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยผู้วิจัยได้กำหนดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอปริยหาธรรม ๗

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอปริยหาธรรม ๗ ดังนี้

โสภณ สุนพงษ์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอนายาย จังหวัดศรีสะเกษ วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอนายาย จังหวัดศรีสะเกษ ๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอนายาย จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองและหลักอปริยหาธรรมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอนายาย จังหวัดศรีสะเกษ วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลการวิจัยด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๙ คน ผลการวิจัยพบว่า หลักอปริยหาธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองฯ ด้านการดำเนินการเลือกตั้งและมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยในด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง นอกจากนี้ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยและระดับปานกลางกับด้าน

^{๙๘} การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://web.codi.or.th/development_project/20190321-126/ [๙ ตุลาคม ๒๕๖๖].

การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมืองตามลำดับ ด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกใน ระดับสูงกับด้านการตัดสินใจทางการเมือง^{๙๙}

พระมหาธีรยุทธ ฐานรโต (รักสกุล) ได้ศึกษางานวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดระยอง ซึ่งมีผู้สูงอายุ ๒๒,๗๐๙ คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๓๙๓ คน และสุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Random Sampling) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบง่าย ด้วยวิธีการจับสลากในแต่ละตำบล จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ผลการศึกษาค้นพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามหลักการบริหารนิยมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงตามหลักการบริหารนิยมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมตามหลักการบริหารนิยมอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ^{๑๐๐}

พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาณ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ ๓. เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ ระเบียบวิธีวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธีระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวม ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ คนจากประชาชน มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑,๑๓๙,๐๒๓ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ โดยบูรณาการประยุกต์หลักธรรมอภิธานิยธรรม ๗ โดยรวมอยู่ใน

^{๙๙} โสภณ สุพงษ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๐๐} พระมหาธีรยุทธ ฐานรโต (รักสกุล), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ระดับมาก ($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ด้านการมีส่วนร่วมหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ($\bar{X} = 3.81$), รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ($\bar{X} = 3.68$), ด้านการมีส่วนร่วมคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม ($\bar{X} = 3.68$), ด้านการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมเคารพนับถือผู้อาวุโสในพรรค ($\bar{X} = 3.63$), ด้านการมีส่วนร่วมพร้อมเพรียงกันประชุม ($\bar{X} = 3.28$), ด้านการมีส่วนร่วมไม่ดูแลอำนาจให้เกียรติสตรี ($\bar{X} = 3.16$), และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการมีส่วนร่วมเคารพสถานที่สำคัญ ($\bar{X} = 2.59$). ตามลำดับ^{๑๑๑}

นิติพันธ์ อินทโชติ ได้ศึกษางานวิจัย “เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ” วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ๓. เพื่อนำเสนอพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๙ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๘ รูปหรือคน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มี ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๓๐ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๐๐ ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง การหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการประชุมออนไลน์ สร้างพื้นที่การประชุม สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประชุมและการสนทนาระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองกับกลุ่มประชาชน สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ สนับสนุนสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน เคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบและการกระทำที่เหมาะสม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน โดยศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎหมายทางการเมือง อาธรรษา คุ้มครองอันชอบธรรมแก่บรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป^{๑๑๒}

สุทน ทองเล็ก ได้ศึกษางานวิจัย “เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้ว ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ๓. เพื่อประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๐ รูปหรือคน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ คน ได้ค่าความเชื่อมั่น

^{๑๑๑} พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาณโณ), “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง” *คุชณินพนธ์ปรัชญาคุชณินบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๑๒} นิติพันธ์ อินทโชติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ” *คุชณินพนธ์ปรัชญาคุชณินบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ที่ ๐.๙๕ จากประชาชนจังหวัดสระแก้ว จำนวน ๔๒๕,๙๘๗ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับหลักอุปทานิยธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับอุปทานิยธรรม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.917^{**}$) ด้านสภาพสังคม อยู่ในระดับสูง ($r = 0.827^{**}$) ด้าน เศรษฐกิจ อยู่ในระดับสูง ($r = 0.836^{**}$) ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับสูง ($r = 0.851^{**}$) ด้านสื่อมวลชน อยู่ในระดับสูง ($r = 0.822^{**}$)^{๑๐๓}

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอุปทานิยธรรม ๗

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
โสภณ สุพงษ์	หลักอุปทานิยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองฯ ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยในด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง ด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลางกับด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมืองตามลำดับ
พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล)	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามหลักอุปทานิยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงตามหลักอุปทานิยธรรมอยู่ในระดับปานกลางและด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน หรือองค์กรทางสังคมตามหลักอุปทานิยธรรม อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

^{๑๐๓} สุทน ทองเล็ก, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” คุษณินพนธ์ปรัชญาคุษณินพนทิต สาขาวิชารัฐศาสตร, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารนิยธรรม ๗

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาณโณ)	การประยุกต์หลักธรรมบริหารนิยธรรม ๗ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ด้านการมีส่วนร่วมหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์, รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ลืมหูลืมตาสิ่งบัญญัติ, ด้านการมีส่วนร่วมคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม, ด้านการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมเคารพนับถือผู้อาวุโสในพรรค, ด้านการมีส่วนร่วมพร้อมเพรียงกันประชุม, ด้านการมีส่วนร่วมไม่ลุแก่อำนาจให้เกิดริตติสตรีย, และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการมีส่วนร่วมเคารพสถานที่สำคัญ ตามลำดับ
สุทน ทองเล็ก	การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับบริหารนิยธรรม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ด้านสภาพสังคมอยู่ในระดับสูง ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ด้านสื่อมวลชนอยู่ในระดับสูง
นิติพันธ์ อินทโชติ	พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทองการหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการประชุมออนไลน์ สร้างพื้นที่การประชุม สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประชุมและการสนทนาระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองกับกลุ่ม ประชาชน สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ สนับสนุนสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน เคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบและการกระทำที่เหมาะสม รักษา กฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน โดยศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎหมายทางการเมือง อารักขา คุ่มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

พระธวัชชัย สุนตริธโม (วรรณนาวิน) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.25$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x}=3.26$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{x}=3.28$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x}=3.12$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{x}=3.35$) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ๑) การตัดสินใจ ควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เสี่ยงตามสายให้ทั่วถึง หน่วยงานควรให้ความสาคัญชุมชนทุกชุมชนให้เท่ากันในการส่งงบประมาณให้ ชุมชนได้พัฒนา ถ้ามีการประชุม ควรเห็นเป็นวันหยุดหรือวันว่างงาน ๒) การดำเนินงาน อยาให้ นายกเทศมนตรีควรลงพื้นที่พบปะประชาชนให้บ่อย ๆ ๓) การรับผลประโยชน์ ฝึกอบรมประชาชน ให้ความรู้ ความเข้าใจให้มีความสำคัญทุกชุมชน และให้บริการที่ทั่วถึงทุกชุมชนได้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ๔) การประเมินผล ควรให้มีผู้แดงประจำชุมชน สอบถามถึงปัญหาให้แท้จริง ปฏิบัติจริงในการแก้ไขเจาะให้ตรงประเด็นนั้น ๆ ควรมีการแจ้งผลประเมินให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง ทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เป็นต้น^{๑๐๔}

วิจิตร เกิดน้อย ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านพฤติกรรมช่วงเลือกตั้ง รองลงมาด้านพฤติกรรมก่อนเลือกตั้ง และด้านพฤติกรรมหลังเลือกตั้ง ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่เพศ อายุ อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๐๕}

^{๑๐๔} พระธวัชชัย สุนตริธโม (วรรณนาวิน), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๑๐๕} วิจิตร เกิดน้อย, “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน ตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

พระณัฐพงษ์ ญญาโส (สุดใจ) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนใน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานีโดยรวมแตกต่างกัน^{๑๐๖}

ณัฐกาญจน์ เข็มนาท ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนน เลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สมาคม องค์กรทางการเมืองและด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการให้การสนับสนุนพรรคการเมืองตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย^{๑๐๗}

พระปัญญา สัจจิตโต (สีงาม) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง” การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง ๒. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการ หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และโดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๐ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีข้อจำกัดบางประการของข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนยังขาดความ เข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการแสดงออกทางการเมืองไม่ค่อยถ่อง

^{๑๐๖} พระณัฐพงษ์ ญญาโส (สุดใจ), “การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๐๗} ณัฐกาญจน์ เข็มนาท, “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีความจำเป็นต่อตนเอง เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มบุคคลไม่ใช่เรื่องสาธารณะ^{๑๐๘}

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระธวัชชัย สุนตริธมโม (วรรณนาวัน)	“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.25$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x}=3.26$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{x}=3.28$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x}=3.12$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{x}=3.35$) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง
วิจิตร เกิดน้อย	ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมติดตามการเลือกตั้งช่วงที่มีการเลือกตั้ง ไปออกเสียงเลือกตั้งและปฏิบัติตามได้อย่างดี ประชาชนให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อคะแนนเสียงทางการเมือง เป็นการกระทำด้วยความสมัครใจของสมาชิกในสังคมเพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครองและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อมและยังมีลักษณะของความกระตือรือร้นทางการเมือง
พระณัฐพงษ์ ญาณโส (สุดใจ)	ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

^{๑๐๘} พระปัญญา สุจิตโต (สีงาม), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ณัฐกาญจน์ เข็มนาค	ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนน เลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่ แตกต่างกัน
พระปัญญา สุจิตโต (สีงาม)	การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีข้อจำกัดบางประการของ ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนยังขาดความ เข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการแสดง ออกทางการเมืองไม่ค่อยถ่องแท้ประชาชนส่วนใหญ่ยัง มองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีความจำเป็นต่อ ตนเอง เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น เรื่องเฉพาะกลุ่มบุคคลไม่ใช่เรื่องสาธารณะ

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ดังนี้

พระมหาบรรพต กิตติปัญโญ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วน ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก” มี วัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ๒) ศึกษาความสัมพันธ์การมี ส่วนร่วมหลักอปทบริหารนิยธรรม ๗ กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน ๓) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยา มานะ ได้จำนวน ๓๘๒ คน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึกการให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา วิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม หลักอปทบริหารนิยธรรม ๗ กับประชาชนในการพัฒนาชุมชนทุกด้านมี ความสัมพันธ์ระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๑ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เกิดจากประชาชนบางกลุ่มไม่มีความรับผิดชอบขาด เทคโนโลยีใหม่ ๆ เครื่องมือในการพัฒนาชุมชนการประชุมประชาคมหมู่บ้านที่ดีต่อการประชุม และ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ควรที่จะมีระบบให้ทุกชุมชนมีการปรึกษาในการพัฒนา ให้ผู้นำชุมชนมีการปรึกษาในเรื่องของการพัฒนาชุมชนเพื่อเดินทางไปพร้อม ๆ กัน^{๑๐๙}

ประกายศรี วิบุล ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนา ชุมชนอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า เพศ อายุ รายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนการศึกษา อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ปัญหาอุปสรรค คือ ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ที่ทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์และรายได้น้อย ข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมการดำเนินการเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง^{๑๑๐}

กัญจนพรพรรณ จุฬรมณี ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการความเข้มแข็งของชุมชน มีพื้นฐานของความคิดที่ถูกต้องต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคี ชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจทางเลือก นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น^{๑๑๑}

พระครูวิธวัชชัย (ขวัญชัย วรบุญโญ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในจังหวัดพิจิตร คือรูปแบบการบูรณาการการดำเนินงานตามภารกิจ ๘ ด้าน ด้วยวิธีจัดการเชิงคุณภาพ PDCA โดยการมีส่วนร่วมของพลัง ๓ ประสาน คือบ้าน วัด โรงเรียน พบว่า (๑) การวางแผนงาน มีการประชุมร่วมกัน ๓ ประสาน วางแผนกำหนดนโยบายการดำเนินกิจกรรม ตามภารกิจ ๘ ประการ (๒) การลงมือปฏิบัติงานร่วมกัน ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ คำนึงถึงความคุ้มค่าเชิงทรัพยากร และผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน และ (๓) ด้านการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานการติดตามผล รับทราบการรายงานผลจากผู้มีส่วนร่วมทุกช่องทางในทุกกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ ตามภารกิจ ๘ ประการ ร่วมกันตรวจสอบและประเมินเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงเรื่องที่บกพร่องและพัฒนาสร้างสรรค์ แนวปฏิบัติที่ดีเพิ่มเติมมากขึ้น (๔) ด้านการปรับปรุง

^{๑๐๙} พระมหาบรรพต กิตติปัญโญ และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก”, วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕) : ๖๘-๗๔.

^{๑๑๐} ประกายศรี วิบุล, “การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

^{๑๑๑} กัญจนพรพรรณ จุฬรมณี, “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

แก้ไขคือนำผลประโยชน์มาหาทางดำเนินการใหม่ให้ได้ผลดีกว่าเดิมในกิจกรรมทั้ง ๘ ประการ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนทักษะการทำงานให้ทันสมัยมากขึ้น นำนวัตกรรมใหม่ ๆ สอดแทรกไปในการงานทุกเรื่อง^{๑๑๒}

พระครูปริยัติสุวรรณ์วัฒน์ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองหนองคายในการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะ ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองหนองคาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน ๖๐ รูป/คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ๑) กระบวนการในการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นตัวแปรที่สำคัญ ๔ ขั้นตอน ประกอบด้วย ๑) การค้นพบสภาพความเป็นจริง ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตน ๒) การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจญาณ เป็นการสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์คนหนองคาย ผ่านเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ๓) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ กิจกรรมที่เหมาะสมผ่านกิจกรรมการประชุมเสวนาหาข้อตกลงร่วมกัน โดยมีส่วนร่วมทุกฝ่ายและ ๔) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ๒) การพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองหนองคาย ได้รูปแบบ คือ KIDPU Model ประกอบด้วย ๑) K : Knowledge Management (การจัดการองค์ความรู้) ๒) I : Identity (การสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์) ๓) D : Development (การพัฒนา) ๔) P : Publication (การเผยแพร่) ๕) U : Utilization (การใช้ ประโยชน์)^{๑๑๓}

ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระมหาบรรพต กิตติปัญโญ และคณะ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมหลักการบริหาร ๗ กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน
ประกายศรี วิบุล	ระดับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า เพศ อายุ รายได้

^{๑๑๒} พระครูวิจิตรวิชัย (ขวัญชัย วรปัญโญ), “การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร”, *คุณิพนธ์พุทธศาสตร์คุณิพนธ์* สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๑๓} พระครูปริยัติสุวรรณ์วัฒน์ และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย”, *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๕) : ๒๓๘๗-๒๔๐๐.

ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการพัฒนาชุมชน (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
กัญจนพรรณณี จุพรมณี	ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนการศึกษา อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการ ความเข้มแข็งของชุมชน มีพื้นฐานของควมมีจิตสำนึกที่ความต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคี ชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ
พระครูวิริธวัชชัย (ขวัญชัย วรปุณฺโญ)	การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในจังหวัดพิจิตร คือรูปแบบการบูรณาการการดำเนินงานตามภารกิจ ๘ ด้าน ด้วยวิธีจัดการเชิงคุณภาพ PDCA โดยการมีส่วนร่วมของพลัง ๓ ประสาน คือบ้าน วัด โรงเรียน
พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์ และคณะ	กระบวนการในการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นตัวแปรที่สำคัญ ๔ ขั้นตอน ประกอบด้วย (๑) การค้นพบสภาพความเป็นจริง ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตน (๒) การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณเป็นการสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์คนหนองคาย ผ่านเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (๓) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ กิจกรรมที่เหมาะสม ผ่านกิจกรรมการประชุมเสวนาหาข้อตกลงร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายและ (๔) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ๒) การพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมือง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยสรุปที่มาของแต่ละตัวแปรดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

๑. ปัจจัยส่วนบุคคล

- (๑) เพศ
- (๒) อายุ
- (๓) การศึกษา
- (๔) อาชีพ
- (๕) รายได้

๒. หลักอภิปธานิธรรม ได้แก่

- (๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
- (๒) พร้อมเพรียงกันประชุม
- (๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ
- (๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส
- (๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี
- (๖) เคารพสถานที่สำคัญ
- (๗) คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม^{๑๑๔}

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ

กระบวนการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ ของ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T.

- (๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (๓) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- (๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล^{๑๑๕}

^{๑๑๔} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด, (กรุงเทพมหานคร : ช่อระกา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑๑ – ๒๑๒.

^{๑๑๕} Cohen, J.M., and Uphoff, N.T., *Participations Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity*, (New York: World Developments, 1980), pp. 213-218.

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒,๐๘๗ คน^๑

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าว จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒,๐๘๗ คน จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โอยามาเน่ (Taro Yamane)^๒ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ ๕ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เท่ากับ ๐.๐๕

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๒,๐๘๗ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{2,087}{1 + 2,087 (0.05)^2}$$

$$n = 335.67$$

$$n = 336$$

จากสูตร จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๓๖ คน

^๑ อีรวัดน์ รังแก้ว, ‘๒๑ ปี พอช.’ (๒) พลิกโฉมคลองลาดพร้าว – เปรมประชากรจากชุมชนแออัดสู่บ้านสวนริมคลองราคาหลักแสน – วิว หลักล้าน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://web.codi.or.th/20211011-27787/> [๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖].

^๒ Taro Yamane, *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd Edition, (Tokyo: Aoyama Gakuin University, 1973), p.726.

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

๑. ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๐ ชุมชน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาเฉพาะ ๓ ชุมชน ประกอบด้วย

๑.๑ ชุมชนขนาดเล็ก จำนวน ๑ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเพิ่มสินร่วมใจ

๑.๓ ชุมชนขนาดกลาง จำนวน ๑ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนร่วมใจพิบูล

๑.๒ ชุมชนขนาดใหญ่ จำนวน ๑ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนร่วมมิตรแรงศรัทธา

๒. ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชุมชน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าวกรุงเทพมหานคร

ช่วง คลอง	ชื่อชุมชน	ประชากรอายุ (คน)	$n = \frac{n1 \times N1}{N}$	กลุ่มตัวอย่าง (n)
๑	ชุมชนเพิ่มสินร่วมใจ	๒๔๔	$\frac{๓๙๖ \times ๒๔๔}{๒๒,๕๗๕}$	๓๙
๒	ชุมชนร่วมใจพิบูล	๗๗๕	$\frac{๓๙๖ \times ๗๗๕}{๒,๐๘๗}$	๑๒๕
๓	ชุมชนร่วมมิตรแรงศรัทธา	๑,๐๖๘	$\frac{๓๙๖ \times ๑,๐๖๘}{๒,๐๘๗}$	๑๗๒
รวม	ประชากร	๒,๐๘๗	กลุ่มตัวอย่าง	๓๓๖

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการสร้าง การตรวจสอบและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๑) แบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามดังนี้

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

๒. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕. นำเสนอร่างแบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน ๓๐ ชุด กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘. รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” ตามหลักอภินิหารธรรม ๗ โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก ๕ ระดับ (Rating Scale) ทั้ง ๓ ด้าน จำนวน ๒๑ ข้อ คือ

๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ	จำนวน ๓ ข้อ
๒) พร้อมเพรียงกันประชุม	จำนวน ๓ ข้อ
๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ	จำนวน ๓ ข้อ
๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส	จำนวน ๓ ข้อ
๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี	จำนวน ๓ ข้อ
๖) เคารพสถานที่สำคัญ	จำนวน ๓ ข้อ
๗) คู่ครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก ๕ ระดับ (Rating Scale) ทั้ง ๔ ด้าน จำนวน ๑๖ ข้อ คือ

๑) ด้านการตัดสินใจ	จำนวน ๓ ข้อ
๒) ด้านการดำเนินงาน	จำนวน ๓ ข้อ
๓) ด้านการรับผลประโยชน์	จำนวน ๓ ข้อ
๔) ด้านการประเมินผล	จำนวน ๓ ข้อ

โดยคำถามในตอนที่ ๒ และตอนที่ ๓ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) ระดับ ดังนี้

๕	หมายถึง	อยู่ในระดับ มากที่สุด
๔	หมายถึง	อยู่ในระดับ มาก
๓	หมายถึง	อยู่ในระดับ ปานกลาง
๒	หมายถึง	อยู่ในระดับ น้อย
๑	หมายถึง	อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร”

๓) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาวรรณกรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และสร้างเครื่องมือเป็นแบบบันทึกเอกสาร เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ เก็บผลการวิเคราะห์ไว้ในแบบบันทึกเอกสาร

๒. นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลผลเพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยนำข้อมูลมาสรุปประเด็นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาจัดทำเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรทั้ง ๑๑ ตัวแปร รวมข้อคำถามทั้งสิ้น ๓๓ จากนั้น นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า ๐.๖๐ ขึ้นไป

๓. นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบมาเป็นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาคุณภาพความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ

๔) การตรวจสอบและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษานำมาประกอบการสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม
๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ โครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวัดหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item - Objective Congruence: IOC)^๓ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๖ ถึง ๑.๐ จำนวน ๕ คน ดังนี้

๑. รศ.ดร.อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

๒. รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์

๓. รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม

๔. อ.ดร.กำพล ศรีโท

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์

^๓ สีน พันธุ์พิณีจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิสซิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

๕. ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง

เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย

๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย

-๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)^๔ โดยเครื่องมือการวิจัยได้ค่าของแบบสอบถามเท่ากับ ๐.๙๓๙

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงสำนักงานเขตลาดพร้าวและห้วยขวางในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่

๒. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๓๖ ชุด

๓. รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

^๔ Cronbach, Lee J., **Essentials of psychological testing**, 4th Edition, (New York: Harper & Row, 1971), p. 217.

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

๑) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาพฤติกรรมและการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best)^๕ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง อยู่ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง อยู่ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง อยู่ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง อยู่ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง อยู่ระดับน้อยที่สุด

๒) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -๑ หรือ +๑ แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ ๐ แสดงถึงการมีสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ๐.๘๑ - ๑.๐๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ๐.๕๑ - ๐.๘๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ๐.๒๑ - ๐.๕๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ๐.๐๑ - ๐.๒๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ๐.๐๐ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิดตามลำดับความสำคัญ

^๕ Best, John W., *Research in Education*, (New Jersey: Prentice Hall, Inc., 1981), pp. 179-182.

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายละเอียดการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐ รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน ๕ กลุ่ม ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๒ รูปหรือคน		
๑.	พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, รศ.ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
๒.	ผศ.ดร.สุรียา รักษาเมือง	เลขานุการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๒ คน		
๑.	รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์
๒.	ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์
กลุ่มที่ ๓ ข้าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒ คน		
๑.	นางสาวรุ่งทิพา เกตุสุวรรณ	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
๒.	นายธรรมนันท์ เขาวลิต	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
กลุ่มที่ ๔ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน ๒ คน		
๑.	นายจำรัส กลิ่นอุบล	ผู้นำวิสาหกิจชุมชนเรือคลองลาดพร้าว
๒.	นายสำเนียง บุญลือ	ผู้นำชุมชนพิบูลร่วมใจ ๒
กลุ่มที่ ๕ ตัวแทนประชาชน จำนวน ๒ คน		
๑.	นางสาวมน อนันต์ภักดี	ประชาชนชุมชนพิบูลร่วมใจ ๒
๒.	นางสาวอาภาพร สรรสรเจริญ	ประชาชนชุมชนร่วมมิตรแรงศรัทธา

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

๓. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ควรเป็นอย่างไร

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงตัวแทนกลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มผู้นำชุมชน ตัวแทนประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมาย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

๑) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอและสามารถตัดสินได้ว่าคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะตั้งคำหรือข้อความใดออกไป

๒) คำนี้ถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอุปทานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๓) พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๐ ชุมชน โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาเฉพาะ ๓ ชุมชน จำนวน ๓๓๖ คน จากประชากรจำนวน ๒,๐๘๗ คน นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอุปทานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๔.๓ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๔.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าว จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๓๖ คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๓๖)

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	๑๒๖	๓๗.๕๐
	หญิง	๒๑๐	๖๒.๕๐
	รวม	๓๓๖	๑๐๐.๐๐
อายุ	๑๘ - ๓๐	๑๗๙	๕๓.๒๗
	๓๑ - ๔๐	๕๗	๑๖.๙๖
	๔๑ - ๕๐	๖๑	๑๘.๑๕
	๕๑ ปี ขึ้นไป	๓๙	๑๑.๖๑
	รวม	๓๓๖	๑๐๐.๐๐
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา	๔๗	๑๓.๙๙
	อนุปริญญา (ปวช.-ปวส.)	๑๒๖	๓๗.๕๐
	ปริญญาตรี	๑๕๗	๔๖.๗๓
	สูงกว่าปริญญาตรี	๖	๑.๘
	รวม	๓๓๖	๑๐๐.๐๐
อาชีพ	ค้าขาย/เกษตรกร/ประมง	๓๘	๑๑.๓๑
	รับจ้างทั่วไป/ธุรกิจส่วนตัว	๑๖๐	๓๗.๖๒
	พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ	๑๒๐	๓๕.๗๑
	รับราชการ	๓	๐.๘๙
	รวม	๓๓๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๓๓๖)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๒๖	๓๗.๕๐
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๒๑๐	๖๒.๕๐
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๑๗๙	๕๓.๒๗
๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๕๗	๑๖.๙๖
รวม	๓๓๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ และเพศชายจำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐ ตามลำดับ

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒๗, อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๕, อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙๖ และ อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๑ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๓, อนุปริญญา (ปวช.-ปวส.) จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐, ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๙ และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๘ ตามลำดับ

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๖๒, พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๑, ค้าขาย/เกษตรกร/ประมงจำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๑ และรับราชการ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๙ ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐, ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒๗, ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐ และ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไปจำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙๖ ตามลำดับ

๔.๑.๒ หลักอภิธานิธรรม ๗

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ๑) หมั่น ประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส ๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี ๖) เคารพสถานที่สำคัญ ๗) คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

(n = ๓๓๖)

หลักอภิธานิธรรม ๗	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์	๓.๒๐	๑.๐๖	ปานกลาง
๒) พร้อมเพรียงกันประชุม	๓.๔๑	๐.๘๖	ปานกลาง
๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ	๓.๕๔	๐.๖๑	มาก
๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส	๓.๘๑	๐.๗๗	มาก
๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี	๔.๓๐	๐.๖๗	มาก
๖) เคารพสถานที่สำคัญ	๔.๒๓	๐.๖๖	มาก
๗) คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	๔.๒๐	๐.๕๖	มาก
โดยภาพรวม	๓.๘๑	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๕๖) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = ๐.๖๗) อยู่ในระดับมาก เคารพสถานที่สำคัญ ($\bar{X} = ๔.๒๓$, S.D. = ๐.๖๖) อยู่ในระดับมาก คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = ๐.๕๖) อยู่ในระดับมาก เคารพนับถือผู้อาวุโส ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๗๗) อยู่ในระดับมาก ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๖๑) อยู่ในระดับมาก พร้อมเพรียงกันประชุม ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๘๖) อยู่ในระดับปานกลาง หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๐.๖๑) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านหมั่นประชุมกัน
เนื่องนิตย

(n = ๓๓๖)

ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนได้รับการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์เชิญชวนเข้าร่วมประชุมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	๓.๔๑	๑.๒๕	ปานกลาง
๒. ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นใน ส่วนงานรับผิดชอบ หรือเรื่องโดยทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ	๓.๑๙	๑.๑๔	ปานกลาง
๓. ประชาชนเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้รับฟังคำชี้แจง ข่าวสาร ประกาศ นโยบาย หรือกิจกรรมอื่นใดในชุมชนที่สามารถ ชักถามเป็นประโยชน์ได้	๓.๐๑	๑.๐๔	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๒๐	๑.๐๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ จะพบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๑.๐๖) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ประชาชนได้รับการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์เชิญชวนเข้าร่วมประชุมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๑.๒๕) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในส่วนงานรับผิดชอบ หรือเรื่องโดยทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๑๙$, S.D. = ๑.๑๔) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้รับฟังคำชี้แจงข่าวสาร ประกาศ นโยบาย หรือกิจกรรมอื่นใดในชุมชน ที่สามารถ ชักถามเป็นประโยชน์ได้ ($\bar{X} = ๓.๐๑$, S.D. = ๑.๐๔) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม

(n = ๓๓๖)

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนมีความตั้งใจพร้อมเพรียงกันในการเริ่มและเลิกประชุม และรวมถึงการทักท้วงอันสมควร เป็นหมู่คณะ	๓.๒๘	๑.๒๗	ปานกลาง
๒. ประชาชนเห็นประโยชน์ของการแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะ ความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกัน ที่เกิดขึ้นในชุมชน	๓.๖๓	๐.๘๘	มาก
๓. ประชาชนเคยประสงค์ที่จะร่วมเป็นกรรมการชุมชน เพื่อร่วมประชุมกันอย่างเป็นเอกภาพ พัฒนาชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้น	๓.๓๑	๑.๓๑	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๔๑	๐.๘๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ จะพบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๑.๐๖) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ประชาชนเห็นประโยชน์ของการแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะ ความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกันที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๐.๘๘) อยู่ในระดับมาก ประชาชนเคยประสงค์ที่จะร่วมเป็นกรรมการชุมชน เพื่อร่วมประชุมกันอย่างเป็นเอกภาพ พัฒนาชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้น ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๑.๓๑) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีความตั้งใจพร้อมเพรียงกันในการเริ่มและเลิกประชุมและรวมถึงการทักท้วงอันสมควร เป็นหมู่คณะ ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๑.๒๗) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ

(n = ๓๓๖)

ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนเห็นด้วยกับการไม่ควรนำเสนอกฎกติกาที่หมู่คณะหรือชุมชนไม่เห็นด้วย และไม่ควรล้มล้างสิ่งที่มีการบัญญัติไว้แล้ว	๓.๐๘	๑.๐๒	ปานกลาง
๒. ประชาชนสามารถที่จะนำเสนอโครงการหรือกิจกรรมการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์ และอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของชุมชน	๓.๔๙	๑.๐๙	ปานกลาง
๓. ประชาชนชื่นชมสมาชิกชุมชนที่มีการยึดถือความยุติธรรม มีใจเป็นกลางไม่ลำเอียง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น	๔.๐๔	๐.๘๑	มาก
โดยรวม	๓.๕๔	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ จะพบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๖๑) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ประชาชนชื่นชมสมาชิกชุมชนที่มีการยึดถือความยุติธรรม มีใจเป็นกลางไม่ลำเอียง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ($\bar{X} = ๔.๐๔$, S.D. = ๐.๘๑) อยู่ในระดับมาก ประชาชนสามารถที่จะนำเสนอโครงการหรือกิจกรรมการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์ และอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของชุมชน ($\bar{X} = ๓.๔๙$, S.D. = ๑.๐๙) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนเห็นด้วยกับการไม่ควรนำเสนอกฎกติกาที่หมู่คณะหรือชุมชนไม่เห็นด้วย และไม่ควรล้มล้างสิ่งที่มีการบัญญัติไว้แล้ว ($\bar{X} = ๓.๐๘$, S.D. = ๑.๐๒) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการนับถือผู้อาวุโส

(n = ๓๓๖)

ด้านการนับถือผู้อาวุโส	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนมองเห็นความดีงามของการสืบทอดการเคารพนับถือ ให้เกียรติอันควรและยอมรับฟังในความคิดเห็นของผู้อาวุโสในชุมชน	๓.๙๑	๐.๘๙	มาก
๒. ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนเกื้อกูล สงเคราะห์และการดูแลตลอดถึงการเคารพการตัดสินใจของผู้อาวุโสในชุมชน	๓.๗๒	๐.๘๑	มาก
๓. ประชาชนเคยชี้แจงหรือเสนอให้บุคคลอื่นเห็นถึงความสำคัญของการเคารพความเห็นต่างของผู้อาวุโสในชุมชน	๓.๘๑	๐.๙๗	มาก
โดยรวม	๓.๘๑	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ จะพบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการนับถือผู้อาวุโส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๗๗) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ประชาชนมองเห็นความดีงามของการสืบทอดการเคารพนับถือ ให้เกียรติอันควรและยอมรับฟังในความคิดเห็นของผู้อาวุโสในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๙๑$, S.D. = ๐.๘๙) อยู่ในระดับมาก ประชาชนเคยชี้แจงหรือเสนอให้บุคคลอื่นเห็นถึงความสำคัญของการเคารพความเห็นต่างของผู้อาวุโสในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๙๗) อยู่ในระดับมาก ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนเกื้อกูล สงเคราะห์และการดูแลตลอดถึงการเคารพการตัดสินใจของผู้อาวุโสในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๗๒$, S.D. = ๐.๘๑) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภินิหารธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี

(n = ๓๓๖)

ด้านไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนให้เกียรติสตรี ไม่นินทาว่าร้าย หรือไม่พูดถึงในทางที่ไม่ดี	๔.๒๒	๐.๘๐	มาก
๒. ประชาชนสนับสนุนการเคารพการแสดงออกหรือการให้ความคิดเห็นของสตรีในชุมชน	๔.๔๐	๐.๗๔	มาก
๓. ประชาชนรับทราบถึงเหตุผลของการเคารพสิทธิและเสรีภาพของสตรีในชุมชน	๔.๒๘	๐.๗๔	มาก
โดยรวม	๔.๓๐	๐.๖๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ จะพบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภินิหารธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = ๐.๖๗) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ประชาชนสนับสนุนการเคารพการแสดงออกหรือการให้ความคิดเห็นของสตรีในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๗๔) อยู่ในระดับมาก ประชาชนรับทราบถึงเหตุผลของการเคารพสิทธิและเสรีภาพของสตรีในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๗๔) อยู่ในระดับมาก ประชาชนให้เกียรติสตรี ไม่นินทาว่าร้าย หรือไม่พูดถึงในทางที่ไม่ดี ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = ๐.๘๐) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภินายธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านเคารพสถานที่สำคัญ

(n = ๓๓๖)

ด้านเคารพสถานที่สำคัญ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนมีความชื่นชมต่อผู้ที่ให้ความเคารพต่อเจดีย์หรือสถานที่สำคัญในชุมชน	๔.๑๖	๐.๘๖	มาก
๒. ประชาชนให้ความเคารพขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนสถานและไม่คิดหลอกลวงความศรัทธาที่เห็นต่างของผู้อื่นในชุมชน	๔.๓๙	๐.๘๓	มาก
๓. ประชาชนพร้อมที่จะให้การทะนุบำรุงและไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา	๔.๑๔	๐.๖๖	มาก
โดยรวม	๔.๒๓	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ จะพบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภินายธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านเคารพสถานที่สำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๓$, S.D. = ๐.๖๖) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปมากดังนี้ ประชาชนให้ความเคารพขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนสถานและไม่คิดหลอกลวงความศรัทธาที่เห็นต่างของผู้อื่นในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D. = ๐.๘๓) อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความชื่นชมต่อผู้ที่ให้ความเคารพต่อเจดีย์หรือสถานที่สำคัญในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = ๐.๘๖) อยู่ในระดับมาก ประชาชนพร้อมที่จะให้การทะนุบำรุงและไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ($\bar{X} = ๔.๑๔$, S.D. = ๐.๖๖) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม

(n = ๓๓๖)

ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนมีความชื่นชมต่อผู้ที่ให้ความเคารพต่อเจตีย์หรือสถานที่สำคัญในชุมชน	๓.๙๐	๑.๐๔	มาก
๒. ประชาชนให้ความเคารพขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนสถานและไม่คิดหลอกลวงความศรัทธาที่เห็นต่างของผู้อื่นในชุมชน	๔.๓๐	๐.๘๕	มาก
๓. ประชาชนพร้อมที่จะให้การทะนุบำรุงและไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา	๔.๔๑	๐.๗๖	มาก
โดยรวม	๔.๒๐	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ จะพบว่าประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปมาดังนี้ ประชาชนพร้อมที่จะให้การทะนุบำรุงและไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ($\bar{X} = ๔.๔๑$, S.D. = ๐.๗๖) อยู่ในระดับมาก ประชาชนให้ความเคารพขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนสถานและไม่คิดหลอกลวงความศรัทธาที่เห็นต่างของผู้อื่นในชุมชน ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = ๐.๘๕) อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความชื่นชมต่อผู้ที่ให้ความเคารพต่อเจตีย์หรือสถานที่สำคัญในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D. = ๑.๐๔) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

๔.๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการตัดสินใจ ๒) ด้านการดำเนินงาน ๓) ด้านการรับผลประโยชน์ ๔) ด้านการประเมินผลดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

(n = ๓๓๖)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านการตัดสินใจ	๒.๙๔	๑.๐๗	ปานกลาง
๒. ด้านการดำเนินงาน	๓.๗๔	๐.๗๖	มาก
๓. ด้านการรับผลประโยชน์	๓.๕๙	๐.๘๓	มาก
๔. ด้านการประเมินผล	๓.๖๖	๐.๘๘	มาก
โดยรวม	๓.๔๘	๐.๗๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๐.๗๕) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การดำเนินงาน ($\bar{X} = ๓.๗๔$, S.D. = ๐.๗๖) อยู่ในระดับมาก การประเมินผล ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๘๘) อยู่ในระดับมาก การรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = ๓.๕๙$, S.D. = ๐.๘๓) อยู่ในระดับมาก การตัดสินใจ ($\bar{X} = ๒.๙๔$, S.D. = ๑.๐๗) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
ริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ

(n = ๓๓๖)

ด้านการตัดสินใจ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนได้รับทราบถึงแนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ อันเกี่ยวกับการตัดสินใจในชุมชน	๓.๓๓	๑.๐๘	ปานกลาง
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผน ปฏิบัติการ และการจัดลำดับความสำคัญในชุมชน	๒.๘๒	๑.๓๑	ปานกลาง
๓. ประชาชนได้รับโอกาสของมีส่วนร่วมในตัดสินใจ อันเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ระยะวางแผน และระยะดำเนิน การปฏิบัติตามแผนในชุมชน	๒.๖๖	๑.๒๙	ปานกลาง
โดยรวม	๒.๙๔	๑.๐๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๔$, S.D. = ๑.๐๗) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ประชาชนได้รับทราบถึงแนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ อันเกี่ยวกับการตัดสินใจในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๓๓$, S.D. = ๑.๐๘) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผน ปฏิบัติการและการจัดลำดับความสำคัญในชุมชน ($\bar{X} = ๒.๘๒$, S.D. = ๑.๓๑) อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนได้รับโอกาสของมีส่วนร่วมในตัดสินใจ อันเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ระยะวางแผน และระยะดำเนินการตามแผนในชุมชน ($\bar{X} = ๒.๖๖$, S.D. = ๑.๒๙) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
ริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินงาน

(n = ๓๓๖)

ด้านการดำเนินงาน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนเชื่อว่าสมาชิกในชุมชนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชนตามลำดับขั้นตอน	๓.๓๙	๐.๙๐	ปานกลาง
๒. ประชาชนเห็นด้วยและพร้อมให้การสนับสนุนทรัพยากร การบริหารงาน รวมทั้งการประสานงานและขอความช่วยเหลือ เพื่อความเจริญและสงบสุขของชุมชน	๓.๗๔	๐.๙๔	มาก
๓. ประชาชนมีความคิดเห็นสอดคล้องกับเรื่องที่ว่า การดำเนินงานนั้น ต้องพิจารณาอย่างรอบด้านว่าใครจะทำอะไรและจะเกิดประโยชน์มากน้อยอย่างไร	๔.๐๙	๑.๑๐	มาก
โดยรวม	๓.๗๔	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ประชาชนมีความคิดเห็นสอดคล้องกับเรื่องที่ว่า การดำเนินงานนั้น ต้องพิจารณาอย่างรอบด้านว่าใครจะทำอะไร และจะเกิดประโยชน์มากน้อยอย่างไร ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = ๑.๑๐) อยู่ในระดับมาก ประชาชนเห็นด้วยและพร้อมให้การสนับสนุนทรัพยากร การบริหารงาน รวมทั้งการประสานงาน และขอความช่วยเหลือ เพื่อความเจริญและสงบสุขของชุมชน ($\bar{X} = ๓.๗๔$, S.D. = ๐.๙๔) อยู่ในระดับมาก ประชาชนเชื่อว่าสมาชิกในชุมชนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชนตามลำดับขั้นตอน ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๙๐) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
ริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการรับผลประโยชน์

(n = ๓๓๖)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ด้านการรับผลประโยชน์	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในส่วนที่ เกี่ยวกับผลประโยชน์ในชุมชน	๓.๕๙	๑.๐๕	มาก
๒. ประชาชนได้รับผลประโยชน์ ถือเป็นหลักส่งเสริมการมีส่วน ร่วมในการพัฒนาชุมชนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชน	๓.๕๔	๐.๙๗	มาก
๓. ประชาชนได้รับทราบถึงการกระจายผลประโยชน์ต่าง ๆ แก่ ชุมชนทั้งผลที่เกิดในทางบวกและทางลบ	๓.๖๔	๐.๙๔	มาก
โดยรวม	๓.๕๙	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$, S.D. = ๐.๘๓) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป
น้อย ดังนี้ ประชาชนได้รับทราบถึงการกระจายผลประโยชน์ต่าง ๆ แก่ชุมชน ทั้งผลที่เกิดในทางบวกและทาง
ลบ ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๙๔) อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในส่วน
ที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๕๙$, S.D. = ๑.๐๕) อยู่ในระดับมาก ประชาชนให้การสนับสนุน
หรือมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๙๗) อยู่ในระดับมาก
ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล

(n = ๓๓๖)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ด้านการประเมินผล	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ประชาชนมีใจให้กับการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน	๓.๔๘	๑.๑๑	ปานกลาง
๒. ประชาชนเคยได้รับการชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล และทำนาคำถึงความเห็น ความชอบ และความคาดหวังของคนในชุมชน	๓.๕๔	๑.๒๕	มาก
๓. ประชาชนรู้สึกยินดีต่อผลการประเมินอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน	๓.๙๖	๐.๙๕	มาก
โดยรวม	๓.๖๖	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๘๘) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ประชาชนรู้สึกยินดีต่อผลการประเมินอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๑.๒๕) อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๕๙$, S.D. = ๑.๐๕) อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีใจให้กับการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๑.๑๑) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

๔.๑.๓ ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าวกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑. ด้านการตัดสินใจ

๑) การพัฒนาชุมชนควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะด้านการตัดสินใจเพราะจะช่วยให้เกิดการพัฒนาชุมชนตรงกับความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของคนในชุมชน ทำให้ประชาชนได้ตระหนักว่าเสียงของตนมีค่าและได้รับการพิจารณา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ^๑

๒) การตัดสินใจร่วมกัน ถือเป็นหนึ่งในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ยังการตัดสินใจร่วมกันจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการพัฒนาและส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการดำเนินงานต่อไปในชุมชน^๒

๓) การจัดตั้งกลุ่มหรือคณะทำงานที่รวมผู้แทนจากทุกภาคส่วนในชุมชน เช่น ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา และความต้องการของชุมชนแก่คนในชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เสนอแนะความคิดเห็น เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดตัดสินใจร่วมกัน นำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น^๓

๔) การจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้เสนอความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาชุมชน สร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลในการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ เช่น การประชุมชุมชน หรือการจัดอบรม^๔

๕) ความสำคัญของการตัดสินใจ คือ การหาข้อสรุปที่กำหนดร่วมกันที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ปัญหาและกำหนดวิธีการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และประเมินผลร่วมกัน โดยรัฐเองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด^๕

๖) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าวของพอช. ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่ประชาชนที่อยู่อาศัยริมคลองต้องตัดสินใจ เนื่องจากมีปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยมาเกี่ยวข้องโดยเฉพาะเรื่องที่อยู่อาศัยว่าจะเข้าร่วมโครงการหรือไม่เข้าร่วมโครงการ โดยเขตเองก็จะมีหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐ ให้ข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจ แน่แนว เป็นที่ปรึกษาให้ประชาชนรวมถึงประสานงานต่าง ๆ^๖

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

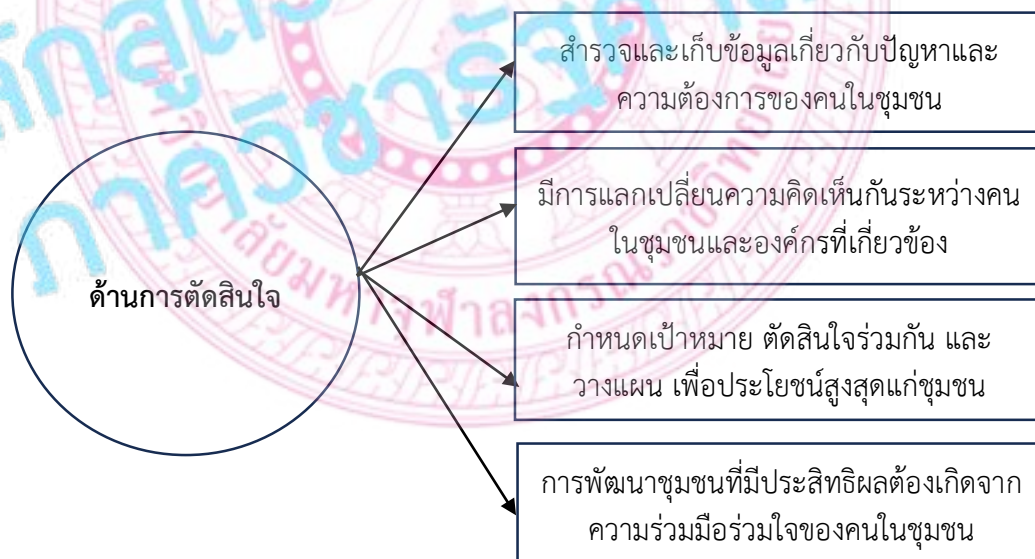
๗) การตัดสินใจ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน โดยในชุมชนของเราจะมีการเปิดเวทีเพื่อให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ได้พูดคุยกันถึงปัญหา หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจ จัดตั้งคณะทำงานร่วมกัน เช่น ประธานชุมชน กรรมการชุมชน^๗

๘) การตัดสินใจในชุมชน คือ การคุยกัน ตัดสินใจร่วมกัน วางแผนร่วมกัน โดยพร้อมเพรียง อาทิเช่น การประชุมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหรือการจัดงานวันสำคัญต่าง ๆ ในชุมชน ทำบุญปีใหม่ วันเด็ก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน^๘

๙) การที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาที่เกิดจากความคิดหรือมุมมองของคนในชุมชนจะมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่าคนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ^๙

๑๐) แนวทางการตัดสินใจร่วมกัน ประกอบด้วย การรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และช่วยเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน^{๑๐}

สรุปได้ว่า การตัดสินใจมีความสำคัญอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เนื่องจากการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน โดยการตัดสินใจควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน ผ่านการสำรวจความคิดเห็นทั้งด้านปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน ดังนั้น การตัดสินใจที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าวที่ดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แผนภาพที่ ๔.๑ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ^{๑๑}

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑} สักราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผะยงกูร.

๒. ด้านการดำเนินงาน

๑) การดำเนินงานจะต้องเกิดขึ้นภายหลังจากการตัดสินใจและวางแผนของคนในชุมชน การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในชุมชน เพื่อให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน นำไปสู่การดำเนินงานที่เกิดประสิทธิผลมากที่สุด^{๑๒}

๒) การดำเนินงาน ถือเป็นส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดการรับรู้และความรับผิดชอบร่วมกัน วางแผนร่วมกัน และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ นอกจากนี้หากมีการจัดตั้งกลุ่มหรือคณะทำงาน เพื่อกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน ก็จะช่วยให้การดำเนินงานสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๓}

๓) การดำเนินงานควรศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างรอบด้าน เพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของแนวทางการแก้ไขปัญหา ข้อกำหนด นโยบาย หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ การวางแผนและดำเนินการควรคำนึงถึงความยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพื่อให้การพัฒนาสามารถดำเนินต่อไปอย่างได้ประสิทธิภาพสูงสุด^{๑๔}

๔) การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สำหรับการพัฒนาชุมชน ผ่านการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน จะนำมาสู่การสร้างแผนดำเนินงานและระยะเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน ช่วยให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีคุณภาพและสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๕}

๕) การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานนั้นจะเกิดขึ้นได้ ต้องมาจากการการตัดสินใจ หากในชุมชนมีการตัดสินใจร่วมกันที่ชัดเจน ก็นำไปสู่แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ที่ไม่เกิดข้อขัดแย้งภายหลัง^{๑๖}

๖) โครงการบ้านมั่นคงริมคลอง เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล รับผิดชอบโดยพอช. ทำเพื่อแก้ไขปัญหาผู้ที่อยู่อาศัยริมคลอง ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่อาศัยริมคลองได้รวมกลุ่มกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้ตัดสินใจ คิดวางแผน แก้ไขปัญหา และลงมือทำร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิผล^{๑๗}

๗) การดำเนินงาน ควรเน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะของสมาชิกในชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการแสดงความโปร่งใสและกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้น^{๑๘}

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

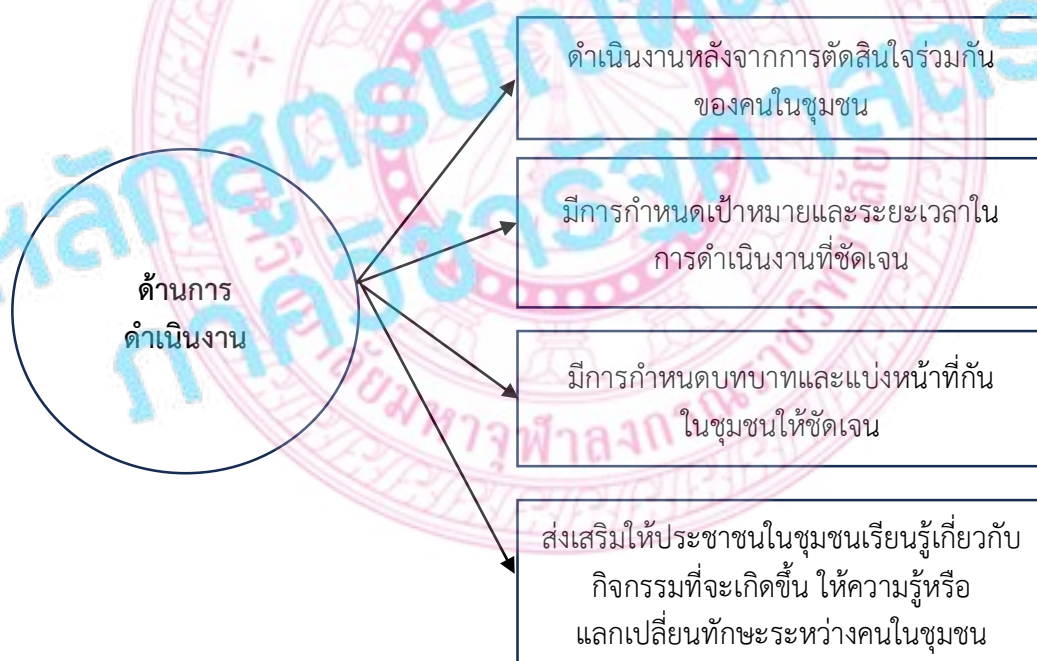
^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

๘) การดำเนินงาน เป็นการปฏิบัติตามการตัดสินใจและการวางแผนที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นการร่วมด้วยช่วยกันของคนในชุมชน การดำเนินงานจะดำเนินงาน โดยคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นประกอบด้วยประธานชุมชน กรรมการ และจิตอาสา^{๑๙}

๙) การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในชุมชน การนัดหมายและการแบ่งหน้าที่ที่ชัดเจน ช่วยให้คนในชุมชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและการดำเนินงานเป็นไปด้วยดี^{๒๐}

๑๐) ในการดำเนินงานต่าง ๆ คนในชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะระหว่างกัน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ที่หลากหลายและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมให้กับคนในชุมชน^{๒๑}

สรุปได้ว่าการดำเนินงานมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน การดำเนินงานที่ดีควรเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ มีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจน มีการจัดตั้งคณะทำงาน แบ่งหน้าที่และบทบาทของคณะทำงานให้ชัดเจน นอกจากนี้ การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส มีระบบและสามารถตรวจสอบได้ จะช่วยให้คนในชุมชนมีความเชื่อมั่น และกระตุ้นให้คนในชุมชนอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนยิ่งขึ้น ดังนั้นการดำเนินงานสามารถช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น และยังเป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชนอีกด้วย

แผนภาพที่ ๔.๒ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินงาน^{๒๒}

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๒๒} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผิงกูร.

๓. ด้านการได้รับผลประโยชน์

๑) ภายหลังจากที่ดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินงานไปแล้ว จะมีการติดตามและประเมินผลเพื่อดูว่าผลลัพธ์ที่ได้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ สมาชิกในชุมชนจะมีการหารือเกี่ยวกับการแบ่งสรรผลประโยชน์นั้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความเป็นธรรม^{๒๓}

๒) การสื่อสารผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนาชุมชนภายหลังการดำเนินงานจะช่วยให้สมาชิกทุกคนได้เข้าใจและรับรู้ว่าผลประโยชน์คืออะไร และแต่ละคนจะได้รับประโยชน์อะไรบ้างภายหลังการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันที่เข้มแข็งและส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันต่อไป^{๒๔}

๓) การได้รับผลประโยชน์ในชุมชน มีได้หลายรูปแบบ อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในแง่ของผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านพัฒนาทักษะและความรู้ ด้านความเข้มแข็งในชุมชนรวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน^{๒๕}

๔) การได้รับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้มแข็งในชุมชน ส่งผลให้นโยบายและกิจกรรมในอนาคต มีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น คุณภาพชีวิตของคนชุมชนดีขึ้น^{๒๖}

๕) การจัดการตามขั้นตอนดำเนินงาน ก็จะนำไปสู่การได้ผลประโยชน์ร่วมกัน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการพัฒนาชุมชนสามารถนำไปสู่การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สุขภาพ การศึกษา และชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม^{๒๗}

๖) เมื่อชาวบ้านมีการตัดสินใจและวางแผนดำเนินงานกันในชุมชนเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานรัฐก็จะเข้าไปปฏิบัติตามแผน โดยการสร้างเพียงอาคารอยู่อาศัยให้ประชาชนที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ยังถือเป็นแกนหลักสำคัญในการแก้ไขปัญหา เพราะต้องรวมกลุ่มกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อสำรวจข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และช่วยกันออกแบบวิธีการแก้ไขปัญหา อาทิเช่น การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อช่วยบริหารจัดการเงินของคนในชุมชนที่จะต้องจ่ายให้ พอช.^{๒๘}

๗) การบริหารจัดการผลประโยชน์เป็นเรื่องที่สำคัญมากที่จะต้องกระจายผลประโยชน์ให้ทั่วถึง ให้ได้รับผลประโยชน์ทุกครัวเรือน^{๒๙}

๘) ในทุก ๆ กิจกรรมหรือการดำเนินงานสำคัญอย่างยิ่งที่คนในชุมชนจะสามารถทราบถึงความคืบหน้าของโครงการต่าง ๆ คนในชุมชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้และมีการระบุผู้ที่ได้รับผลประโยชน์อย่างชัดเจน คณะทำงานต้องสามารถแสดงความโปร่งใสให้คนในชุมชนเห็นได้^{๓๐}

๙) การได้รับผลประโยชน์ ควรมีอย่างทั่วถึง ไม่ใช่แค่กลุ่มคน หรือบุคคลใดคนหนึ่ง แต่ควรกระจายผลประโยชน์ให้เท่าเทียมและเหมาะสมตามที่ระบุไว้ในแผนการดำเนินงาน^{๓๑}

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

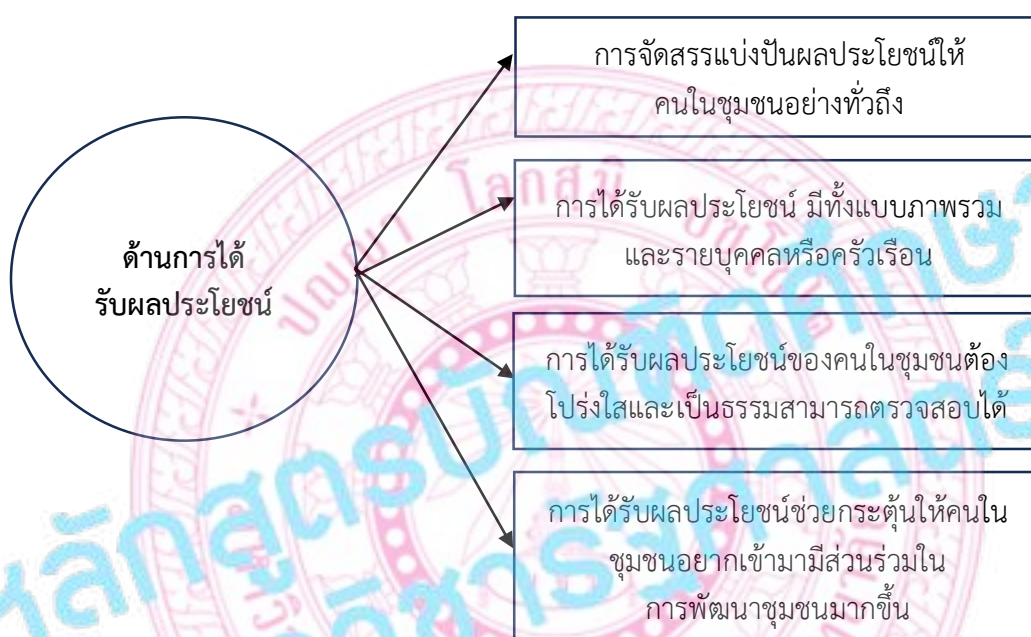
^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

๑๐) การที่คนในชุมชนได้รับรู้ว่าผลประโยชน์คืออะไร และแต่ละคนจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง จะช่วยกระตุ้นและสร้างความรู้สึกร่วมกันในการพัฒนาชุมชนต่อไป^{๓๒}

สรุปได้ว่า การได้รับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ควรมีการแบ่งสรรผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ให้ทั่วถึงมีความเป็นธรรม สามารถตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยการได้รับผลประโยชน์มีทั้งในแง่ของผลประโยชน์ภาครวมของชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมความอยู่ ภาครั่วเรือน ด้านพัฒนาทักษะและความรู้ของคนในชุมชน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชน รวมไปถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

แผนภาพที่ ๔.๓ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการได้รับผลประโยชน์^{๓๓}

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๓๓} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผิงกู.

๔. ด้านการประเมินผล

๑) หลังจากที่ได้ดำเนินกิจกรรมไปแล้ว จะมีการติดตามและประเมินผลเพื่อดูว่าผลลัพธ์ที่ได้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ข้อมูลจากการประเมินจะช่วยให้ทราบว่ากิจกรรม ข้อกำหนด หรือนโยบายเป็นผลทำแล้วดีก็ทำต่อ และนโยบายใดไม่เป็นผลหรือผลไม่เป็นไปตามเป้าก็ต้องแก้ไขปรับปรุง^{๓๔}

๒) การประเมินผลจากการพัฒนาชุมชน ถือว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากช่วยให้เห็นภาพรวมของการพัฒนา เพื่อติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ได้รับผลประโยชน์อย่างไรบ้าง และสามารถนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาชุมชนต่อ ๆ ไป ได้อย่างไรบ้าง^{๓๕}

๓) การประเมินผลในการพัฒนาชุมชนนั้น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แต่จำเป็นต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต^{๓๖}

๔) การประเมินผล สามารถทำได้จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หรือการจัดเวทีหารือในชุมชน เพราะจะช่วยให้เข้าใจถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการได้อย่างชัดเจน ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของของคนในชุมชนและทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของชุมชน^{๓๗}

๕) การประเมินผล เกิดจากการสำรวจและสอบถามถึงความพึงพอใจของการดำเนินงาน มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาชุมชน เพราะหากผลลัพธ์ที่ออกมายังไม่เป็นที่พึงพอใจ ก็จะกลับไปสู่กระบวนการตัดสินใจ ดำเนินงาน ได้รับผลประโยชน์ และประเมินผลอีกครั้ง เพื่อปรับจนให้ได้วิธีการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด เรียกว่า “วิธีปฏิบัติ”^{๓๘}

๖) การติดตามผลการดำเนินงาน มุ่งเน้น ติดตามผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการพัฒนาชุมชนการในอนาคต ข้อมูลจากการประเมินช่วยในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้^{๓๙}

๗) การเปิดเวทีเสวนา เป็นหัวใจสำคัญในการประเมินผล เพราะการพูดคุย ถอดบทเรียนจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา สามารถนำส่วนที่ดีไปพัฒนาต่อยอด อาจจะเป็นการนำเอาไปเสนอภาครัฐ เพื่อขอสนับสนุนชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพในส่วนที่ประเมินผลแล้วไม่เป็นไปตามคาดหรือไม่ได้ผลอย่างที่ตั้งใจไว้ ก็ประเมินผลร่วมกันเพื่อช่วยกันหาแนวทางใหม่ ๆ^{๔๐}

๘) จะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลว่าได้ผลเป็นไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ มีการสรุปผู้ที่ได้รับประโยชน์เหมาะสมหรือไม่อย่างไร สำรวจความพึงพอใจของคนในชุมชนว่าบรรลุตาม

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

เป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะต้องมีการประชุมหารือแนวทางเพื่อปรับปรุงและแก้ไขให้ดีขึ้น^{๔๑}

๙) การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ให้แน่นแฟ้นมากขึ้น พุดคุยหารือกัน ช่วยกันวางแผนการทำงานในครั้งต่อไปได้ดีขึ้น คนในชุมชนมีความสามัคคีมากขึ้น^{๔๒}

๑๐) การสอบถามความพึงพอใจของชาวบ้านอยู่เสมอเป็นประจำ จะทำให้แนวทางการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชนสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด ช่วยกันดูแลว่าคนในชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง^{๔๓}

สรุปได้ว่า การประเมินผลจะช่วยชี้วัดว่าการจัดกิจกรรม หรือนโยบายที่ดำเนินการไปแล้ว นั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำมาวิเคราะห์เรียนรู้ทั้งความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับแผนการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การประเมินผลยังช่วยให้ผู้นำชุมชน คณะทำงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือประชาชนในชุมชนสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีข้อมูลสนับสนุนในการวางแผนและดำเนินการในอนาคต ทำให้สามารถปรับตัวนโยบาย ข้อกำหนด หรือกิจกรรมให้สอดคล้องตรงตามความเหมาะสม ดังนั้นการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องช่วยให้เกิดการพัฒนายที่มีประสิทธิผลและยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๔ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล^{๔๔}

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๔๔} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผิงยงกูร.

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				
ตัวแปรอิสระ	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	๓) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
หลักอภิธานิธรรม ๗	.๗๙๐**	.๖๔๐**	.๖๕๔**	.๗๕๖**	.๖๓๖**
๑) หมั่นประชุมกันเป็นประจำ	.๕๖๓**	.๖๒๒**	.๒๔๖**	.๕๗๒**	.๔๑๑**
๒) พร้อมเพรียงกันประชุม	.๕๙๘**	.๕๕๕**	.๔๐๘**	.๕๗๘**	.๔๖๖**
๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ	.๔๖๒**	.๕๖๑**	.๑๙๒**	.๓๕๗**	.๓๙๐**
๔) เคารพนับถือผู้อาวุโส	.๖๕๒**	.๔๕๕**	.๕๘๒**	.๖๑๑**	.๕๙๐**
๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี	.๔๕๒**	.๑๙๘**	.๕๒๕**	.๔๙๖**	.๓๗๙**
๖) เคารพสถานที่สำคัญ	.๖๑๔**	.๔๗๒**	.๖๖๓**	.๕๒๖**	.๔๔๘**
๗) คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม	.๖๘๘**	.๓๒๒**	.๘๐๒**	.๖๖๘**	.๕๖๑**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า หลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันดังนี้

หลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิณผล มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = ๐.๓๖^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิปรัชญาธรรม ๗ ด้านนั้นประชุมกันเองนิตย กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r = .41^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน

หลักหลักอุปหยานิธรรม ๗ มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
ริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ ๔.๑๖ หลักหลักอุปหยานิธรรม ๗ มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริม
คลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาชุมชนริมคลอง ลาดพร้าวกรุงเทพมหานคร		
	ค่าความสัมพันธ์	.๗๙๐**
หลักอุปหยานิธรรม ๗	P	๐.๐๑
	ระดับความสัมพันธ์	อยู่ในระดับปานกลาง

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า หลักหลักอุปหยานิธรรม ๗ มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
(R = .๗๙๐**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๗ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ตัวแปร อิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า สหสัมพันธ์	ค่า P	ระดับ ความสัมพันธ์	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
		การมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการพัฒนา ชุมชนริมคลอง ลาดพร้าว กรุงเทพ มหานคร	.๗๙๐**	๐.๐๑	อยู่ในระดับ ปานกลาง	✓	

๔.๓ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวพุทธบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรม ๗ เพื่อส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ซึ่งจำแนกเป็น ๑. หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเป็นประจำ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ดำเนินบัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ๔) เคารพนัถือผู้อาวุโส ๕) ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี ๖) เคารพสถานที่สำคัญ ๗) คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน ๑๐ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ

การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑) การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันและหาแนวทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ ร่วมกัน การประชุมกันบ่อย ๆ นั้นเป็นการระดมสมอง รวมความสามารถที่ทุกคนมี แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของชุมชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญในด้านต่าง ๆ^{๔๕}

๒) การประชุม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจ สามารถเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เช่น ความต้องการโครงการพัฒนาที่ตอบโจทย์ชีวิตประจำวัน การสนับสนุนจากภาคประชาชนจะทำให้โครงการต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น^{๔๖}

๓) การประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจในชุมชน ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและเห็นโอกาสในการพัฒนา การประชุมที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เมื่อประชาชนรู้สึกว่เสียงของตนถูกฟังและมีค่าก็จะเกิดความไว้วางใจและความร่วมมือในการทำงานร่วมกันในการพัฒนาชุมชน^{๔๗}

๔) การประชุมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วม จะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความโปร่งใส ทำให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานได้ ช่วยลดความไม่พอใจและความสงสัยในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับความสัมพันธ์ในชุมชน^{๔๘}

๕) การประชุมยังมีการอบรมหรือการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมสุขภาพ หรือการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิิตประจำวันได้^{๔๙}

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

๖) การประชุมสามารถกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันในโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการพัฒนาชุมชน โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือโครงการอื่น ๆ ที่ส่งผลดีต่อชุมชน การร่วมมือกันในลักษณะนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้และแบ่งปันทรัพยากรในชุมชน^{๕๐}

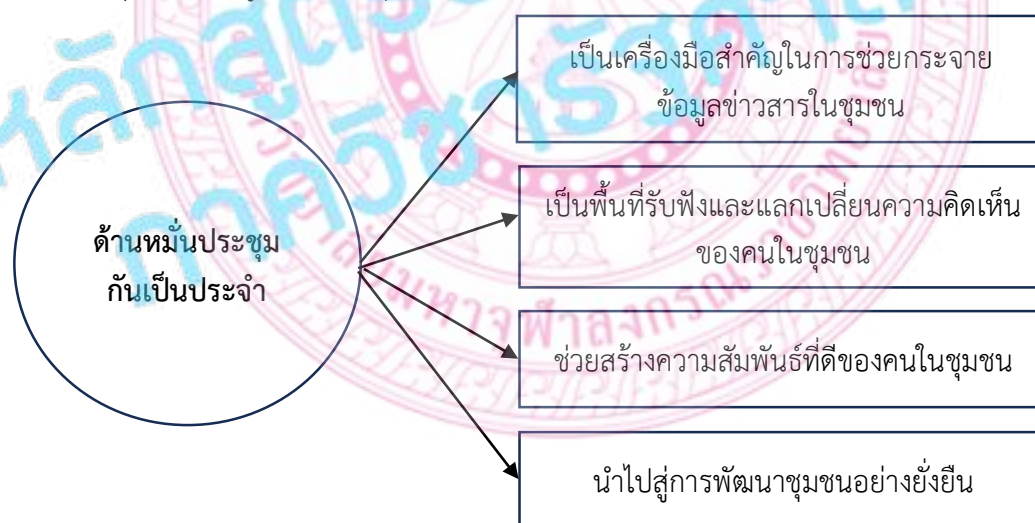
๗) การประชุมช่วยให้สามารถวางแผนพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาความต้องการในชุมชน การทำงานร่วมกันในการสร้างแผนพัฒนาจะทำให้แนวทางการพัฒนาสอดคล้องกับสภาพจริงและตอบโจทย์ของประชาชน^{๕๑}

๘) การประชุมเป็นช่องทางที่ดีในการประเมินผลความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาชุมชน โดยประชาชนสามารถร่วมกันประเมินว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และจะมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขอย่างไรเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น^{๕๒}

๙) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุมช่วยสร้างความยั่งยืนในโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพราะทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วม ส่งผลให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่องานที่เกิดขึ้นในชุมชน และมีความมุ่งมั่นที่จะรักษาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง^{๕๓}

๑๐) การหมั่นประชุมกันเป็นประจำถือเป็นเรื่องที่ดีทำให้ประชาชนในชุมชนได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้ชุมชนเกิดความก้าวหน้า^{๕๔}

สรุปได้ว่า การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ หรือการประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชน เป็นพื้นที่รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชน เป็นโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๕ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ^{๕๕}

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๕๕} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผายากร.

๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม

การพร้อมเพรียงกันประชุมทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑) การพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน ช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของชุมชนได้ ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนและยังทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน^{๕๖}

๒) การเข้าประชุม และเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน การตรงต่อเวลา กำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ในการทำงาน การวางระบบการทำงานอย่างพร้อมเพรียงกัน การประชุมช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมช่วยให้ประชาชนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่งกันทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการพัฒนาชุมชน^{๕๗}

๓) การประชุมโดยพร้อมเพรียงกันสามารถใช้เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในชุมชน ตัดสินใจและวางแผนร่วมกัน ติดตามความก้าวหน้าและผลลัพธ์ของโครงการ นโยบาย หรือข้อกำหนดที่ทำร่วมกัน นำไปสู่การดำเนินงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง^{๕๘}

๔) การจัดประชุมหรือประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตัดสินใจและวางแผนร่วมกัน ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และวิธีการจัดการปัญหาในชุมชนโดยพร้อมเพรียงกัน นอกจากนี้การประชุมจะช่วยกระตุ้นความสนใจและความรับผิดชอบของคนในชุมชน ทำให้การพัฒนาเป็นไปตามความต้องการของประชาชนโดยแท้จริง^{๕๙}

๕) การประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นการเปิดเผยข้อมูลทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของหน่วยงานที่มีส่วนในการพัฒนาชุมชน และประชาชนยังสามารถช่วยกันกำหนดแนวทางการจัดการปัญหาในชุมชนร่วมกันได้ทันที นอกจากนี้การเข้าร่วมประชุมช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสารและการนำเสนอความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนอีกด้วย^{๖๐}

๖) การประชุมจัดขึ้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน เช่น โครงการพัฒนาสาธารณูปโภค รายงานสถานการณ์ปัญหาพื้นที่ การมีส่วนร่วมในการประชุมทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการดำเนินงานที่รับผิดชอบใส่ใจและสนับสนุนพวกเขา^{๖๑}

๗) การประชุมโดยพร้อมเพรียงกันช่วยให้คนในชุมชนสามารถทราบข่าวสารข้อมูลพร้อม ๆ กัน ได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาหนทางในการแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งในชุมชนได้

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

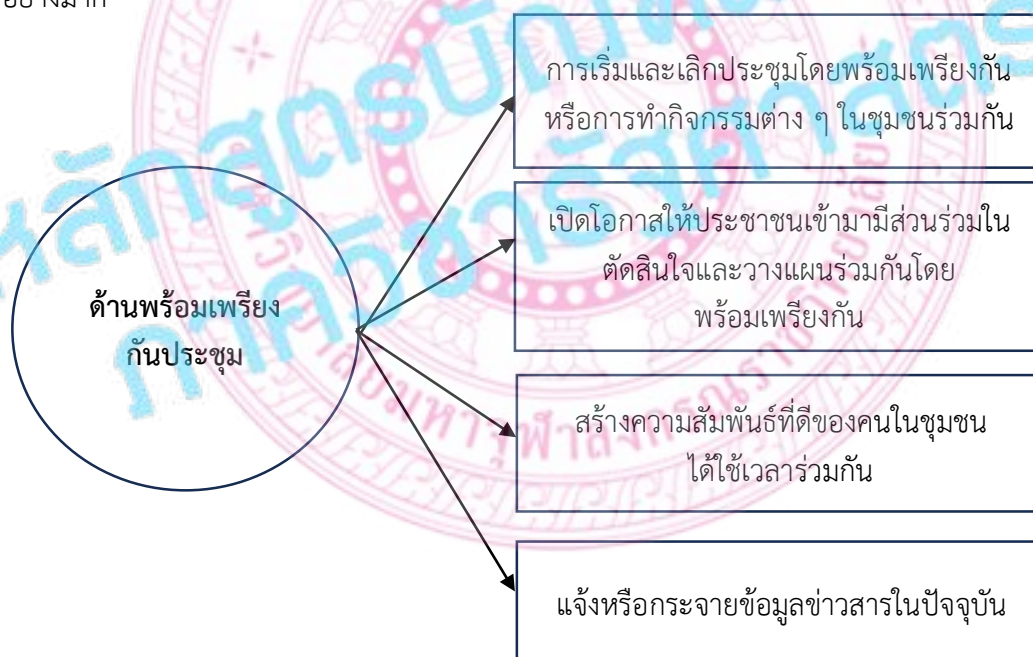
อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประชุมโดยพร้อมเพรียง อาจไม่ได้ต้องมาประชุมพร้อมกันทั้งหมด เป็นการส่งตัวแทนแต่ละครัวเรือน เพื่อไปกระจายข่าวให้คนครอบครัวทราบต่อไปได้เช่นกัน^{๖๒}

๘) การประชุมโดยพร้อมเพรียงกันจะเกิดขึ้นได้ จากการนัดหมายกัน แจ้งเสียงตามสาย การส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม ทำให้คนในชุมชนรู้สึว่าการจัดประชุมภายในชุมชนเป็นเรื่องของความรับผิดชอบร่วมกันของเป็นการขอความร่วมมือคนในชุมชน และเมื่อถึงตอนทำงานก็ต้องทำงานส่วนร่วมให้ดี^{๖๓}

๙) การพบปะพูดคุยในที่ประชุมช่วยให้คนในชุมชนได้รู้จักกันมากขึ้น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้ใช้เวลาร่วมกัน ช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันในโครงการต่าง ๆ^{๖๔}

๑๐) การประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันที่ชุมชน ถือเป็นการสละเวลาส่วนตัว ไปใช้เวลาเพื่อส่วนรวมได้ใช้เวลาร่วมกันกับเพื่อนบ้านมากขึ้น เกิดความสนิทสนมชิดเชื้อ ทำให้เกิดความไว้วางใจกัน การยอมรับกัน ร่วมถึงได้ลงมติของชุมชนร่วมกัน^{๖๕}

สรุปได้ว่า การประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน การทำกิจกรรมโดยพร้อมเพรียงกัน เริ่มและเลิกประชุม หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน ในใช้เวลาร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่กระจายข่าวสารข้อมูล ชี้แจงสถานการณ์ปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตัดสินใจและวางแผนร่วมกันพร้อมเพรียงกัน ดังนั้นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนได้อย่างมาก

แผนภาพที่ ๔.๖ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม^{๖๖}

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๖๖} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผิงกูร.

๓. ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ

การไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑) การไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกข้อบัญญัติเดิมตามอำเภอใจ การไม่ล้มเลิกสิ่งที่มีอยู่เดิม ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีมาช้านาน ซึ่งสามารถช่วย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้ดี ผ่านการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีและแบบแผนต่าง ๆ^{๖๗}

๒) กฎระเบียบ กติกา ข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะที่ชัดเจนและเป็นธรรม มี วัตถุประสงค์เพื่อความเสมอภาคกันของคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ก็มักจะ ไม่เกิดปัญหาขึ้นภายหลัง ประชาชนจะเริ่มรู้สึกไว้วางใจในระบบกฎกติกาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มากขึ้นของคนในชุมชน^{๖๘}

๓) ข้อบัญญัติและกฎกติกาช่วยให้เกิดมาตรฐานและแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้สามารถลดความขัดแย้งและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม การ เคารพกฎกติกา ทำให้ประชาชนรู้ว่ามีความหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตาม และสิ่งนี้จะกระตุ้นให้พวกเขามีส่วนร่วม ในการดูแลและพัฒนาชุมชนร่วมกัน^{๖๙}

๔) การมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนจะช่วยให้อะไรบางอย่างที่ชัดเจนในชุมชนมีความรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ ส่งผลให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม เมื่อประชาชนเห็นว่าการเคารพกฎ กติกานำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน จะสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่สนับสนุนการมี ส่วนร่วมต่อไปในอนาคต^{๗๐}

๕) การรักษาสิ่งที่มีอยู่เดิมช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและเชื่อมโยงกับชุมชน การเคารพ กฎกติกาในชุมชนช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาความมีส่วนร่วม ทำให้เกิดสังคมที่เข้มแข็งและเป็น เอกภาพมากขึ้น^{๗๑}

๖) การเคารพกฎกติกา ช่วยทำให้สังคมมีระเบียบที่เรียบร้อย ลดความขัดแย้งที่จะ เกิดขึ้นในชุมชนจากความต้องการที่แตกต่าง อย่างไรก็ตามกฎกติกาอาจจะเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัยที่ เกิดขึ้น อาจมีกฎกติกาเดิม ๆ ที่ยังอยู่และเป็นผลดีอาจจะล้มเลิกกติกาบางกติกาที่ไม่เป็นผลแล้วตาม กาลเวลาที่เปลี่ยนไป^{๗๒}

๗) การรักษาสิ่งที่มีอยู่เดิมช่วยให้สามารถเรียนรู้ประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้สามารถหา แนวทางในการพัฒนาชุมชนใหม่ ๆ ที่มีความเหมาะสมกับชุมชนในปัจจุบัน ช่วยให้มีโอกาสในการทำงาน ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน เช่น การปรับปรุงระบบเก่าให้ดีขึ้น หรือการพัฒนาชุมชนตามความ ต้องการที่มีอยู่ของคนในชุมชน^{๗๓}

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

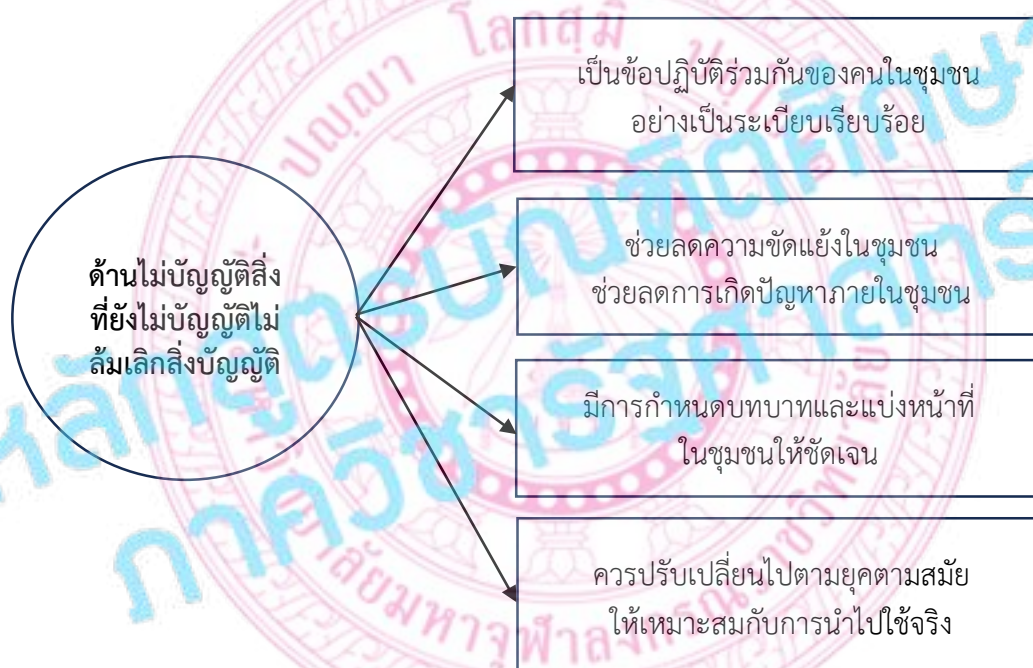
^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

๘) ไม่บัญญัติข้อบัญญัติใหม่ หรือลบล้างข้อบัญญัติเดิมตามอำเภอใจ ประชาชนในชุมชนควรถือปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของหมู่คณะ ไม่แหกกฎกติกา เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลังได้^{๗๔}

๙) ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกติกา ข้อบังคับ หรือข้อตกลงที่มีร่วมกัน ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในการดำเนินการร่วมกัน^{๗๕}

๑๐) กฎกติกาเดิม ๆ ที่มามีมานาน ถ้ากฎข้อไหนดีและยังเป็นประโยชน์ก็ดำเนินต่อไป กฎกติกาที่ล้าหลังหรือล้าสมัย ก็ควรที่จะปรับให้เข้ากับยุคกับสมัยด้วย เพื่อเปิดรับให้คนทุกเพศทุกวัยเข้ามามีส่วนร่วมเคารพในกฎกติกาได้อย่างเต็มที่^{๗๖}

สรุปได้ว่า การไม่บัญญัติข้อบัญญัติใหม่หรือลบล้างข้อบัญญัติเดิม ควรมีวัตถุประสงค์เพื่อความสงบสุขและเสมอภาคกันของคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน ช่วยลดการเกิดปัญหาขึ้นภายหลังได้ อย่างไรก็ตามกฎกติกาควรปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยให้เหมาะสมกับการนำไปใช้

แผนภาพที่ ๔.๗ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ลบล้างสิ่งบัญญัติ^{๗๗}

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๗๗} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผยางกูร.

๔. เคารพนับถือผู้อาวุโส

การเคารพนับถือผู้อาวุโสทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑) การที่ประชาชนในชุมชนให้เคารพนับถือผู้อาวุโส เชื่อมั่นในความสามารถและความรู้ เพราะถือว่าผู้อาวุโสสามารถเป็นแหล่งข้อมูลและประสบการณ์ที่มีค่าสามารถช่วยในการพัฒนาชุมชน การเคารพและนับถือผู้อาวุโสในชุมชนถือเป็นการช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชนรุ่นต่อรุ่น^{๗๘}

๒) การเคารพนับถือผู้อาวุโสถือเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญ ซึ่งช่วยรักษาและถ่ายทอดเอกลักษณ์และประเพณีวัฒนธรรมของคนในชุมชน ทำให้ประชาชนรู้สึกภูมิใจในชุมชนของตนและมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่อไป^{๗๙}

๓) ผู้อาวุโสสามารถเป็นผู้นำหรือผู้สนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน เช่น การจัดอบรม การทำเวิร์กช็อป หรือกิจกรรมประเพณี นอกจากนี้ผู้อาวุโสดังกล่าวยังสามารถริเริ่มหรือนำเสนอโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชนซึ่งสามารถกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น^{๘๐}

๔) การเชื่อฟัง เคารพผู้อาวุโสในชุมชน คือ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโส เนื่องจากการมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำบทเรียนมาแบ่งปันกับผู้อื่นในชุมชนได้ ภายใต้การรับฟังความคิดเห็นตามลำดับประชาธิปไตย^{๘๑}

๕) การเคารพนับถือผู้อาวุโสถือเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญ ซึ่งช่วยรักษาเอกลักษณ์และประเพณีของชุมชน ทำให้ประชาชนรู้สึกภูมิใจในชุมชนของตนและมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม^{๘๒}

๖) การเคารพนับถือผู้อาวุโส ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างผู้อาวุโสและคนรุ่นใหม่ สามารถสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาชุมชน ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อความเจริญของชุมชนอย่างยั่งยืน^{๘๓}

๗) ผู้อาวุโสมักมีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้ในการร่วมคิดค้นหรือหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน^{๘๔}

๘) ผู้ใหญ่นั้นถือเป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน เราจึงต้องมีความเคารพให้เกียรติ และรับฟังความคิดเห็นของท่าน ในฐานะผู้มีประสบการณ์ โดยการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะเราจำเป็นต้องมีผู้นำเป็นศูนย์กลางคนในชุมชน^{๘๕}

๙) การเคารพหรือให้เกียรติผู้สูงอายุของคนในชุมชน ช่วยสร้างการสื่อสารที่ดีในชุมชนระหว่างคนรุ่นใหม่กับผู้สูงอายุ จะช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยและทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน^{๘๖}

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

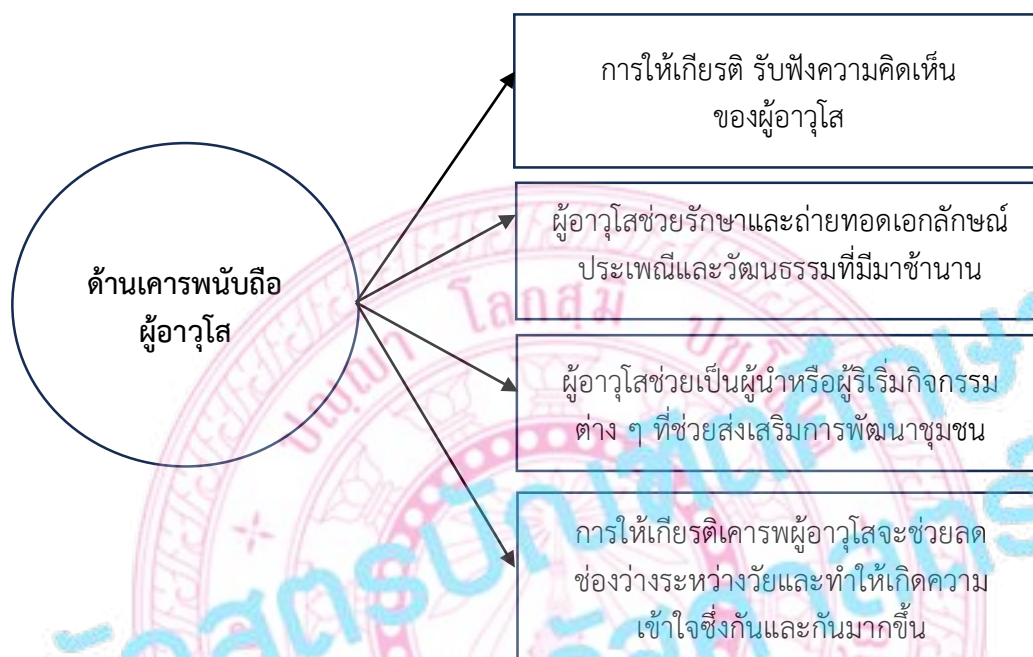
^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

๑๐) ทำให้เกิดความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้อาวุโส มีการรับฟังความคิดเห็นและคำแนะนำของผู้อาวุโส มีความเคารพเชื่อฟัง ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกัน^{๘๗}

สรุปได้ว่า การเคารพผู้อาวุโสในชุมชน การเคารพ ให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็น ผู้อาวุโสมักจะมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำบทเรียนต่าง ๆ มาแบ่งปันเผยแพร่ให้กับคนในชุมชน ทั้งยังถือเป็นผู้สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมที่มีมาแต่อดีตสู่ปัจจุบันอีกด้วย

แผนภาพที่ ๔.๘ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส^{๘๘}

๕. ไม่ลูแก่อ่านาจให้เกียรติสตรี

การไม่ลูแก่อ่านาจให้เกียรติสตรีทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑) การให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ให้อยู่ดี ไม่ให้ถูกล่วงเกิน ช่มเหรงรังแก หรือ ถูกฉุดคร่าขึ้นใจ สตรีเป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่อง ปกป้อง ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกฉุดคร่าช่มขึ้นมาก ๆ ความเสื่อมย่อมนจะเกิดกับสังคมนั้น^{๘๙}

๒) การให้เกียรติสตรีช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตัวเองให้แก่สตรีทั้งหลาย ทำให้พวกเขากล้าแสดงออกความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของสตรี

^{๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๘๘} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พฤษณียงกูร.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

ในกระบวนการตัดสินใจช่วยนำเสนอความคิดเห็นและมุมมองที่หลากหลาย ทำให้การตัดสินใจมีความสมบูรณ์และตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น^{๙๐}

๓) การให้เกียรติสตรี ยอมรับความเท่าเทียมทางเพศ เป็นหลักการในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก นอกจากนี้สตรีมักจะมีบทบาทสำคัญในด้านการดูแลสุขภาพในชุมชน และการพัฒนาชุมชน การให้เกียรติและสนับสนุนสตรีในการเข้ามามีส่วนร่วม จึงทำให้การพัฒนาสามารถเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ^{๙๑}

๔) การให้เกียรติสตรียอมรับสตรี ยอมรับความแตกต่าง และการให้เกียรติซึ่งกันไม่ว่าจะเป็นเพศใด เพื่อบ่มบ่มให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ เปิดโอกาสให้ผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน มีสิทธิ มีเสียง ยุติการกระทำที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิง ทั้งการใช้ความรุนแรงทางร่างกาย และจิตใจ และการล่วงละเมิดทางเพศ ส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงให้มีสิทธิในการเลือกคู่ครองตามวัยที่เหมาะสม รวมทั้งมีสิทธิที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองและเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ การให้ความรู้และการสนับสนุนผู้หญิงในการปกป้องสิทธิของตนช่วยลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และในสังคมส่งผลให้ชีวิตในชุมชนเกิดความสงบสุขมากขึ้น^{๙๒}

๕) การเคารพในสิทธิและเสรีของสตรี ทั้งในเรื่องของการแสดงออก โดยปราศจากอคติไม่เลือกปฏิบัติ ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรีได้เพิ่มมากขึ้น การให้เกียรติและเคารพต่อสตรีช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน^{๙๓}

๖) การไม่ดูแก่อำนาจให้เกียรติสตรี หรือ เพศทางเลือก เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ที่พึงปฏิบัติ การสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ ภาครัฐจะต้องรับเรื่องร้องเรียนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติอย่างเป็นธรรมกับทุกเพศ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และส่งเสริมโอกาส ในการเข้าถึงสวัสดิการและสิทธิต่าง ๆ อย่างแท้จริงต่อไป^{๙๔}

๗) การให้เกียรติสตรี ยอมรับความเท่า มีความสำคัญมากในปัจจุบันและมีผลช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากในปัจจุบัน การเหยียด เพศสิ่งที่ไม่สมควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง การเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาท หรือเป็นผู้นำชุมชนจะมีความคิดสร้างสรรค์และมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น^{๙๕}

๘) เราควรให้เกียรติคุ้มครองสตรี รวมไปถึงเรื่องของการรักษาความปลอดภัยในภาพรวมของชุมชนแก่สตรี เพราะในสังคมหากชุมชนใดผู้หญิงถูกรักษาไม่ดีไม่ร้าย ได้รับอันตราย หรือบาดเจ็บภายในชุมชนก็จะนำความเสื่อมเสียมาสู่ชุมชนได้^{๙๖}

^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

๙) ทุกเพศควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน ทั้งด้านการเข้าถึงการศึกษา การฝึกอบรม และการจ้างงาน ชุมชนเองก็จะสามารถใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุกคนอย่างเต็มที่ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน^{๙๗}

๑๐) ความเท่าเทียมทางเพศช่วยเพิ่มความกล้าในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงมากขึ้น ทั้งกระบวนการตัดสินใจ ทั้งในครอบครัวและในชุมชน ส่งผลให้มุมมองและความต้องการของทุกเพศได้รับการพิจารณาอย่างเท่าเทียม การให้เกียรติซึ่งกันและกัน รับฟังความเห็นสามารถนำไปสู่การหาทางแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพได้^{๙๘}

สรุปได้ว่า การไม่ลู่แก่อำนาจให้เกียรติสตรี การให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ให้อยู่ดี ไม่ให้ถูกล่วงเกิน ช่มเหรงรังแก การให้เกียรติสตรียอมรับสตรี ยอมรับความแตกต่าง และการให้เกียรติซึ่งกันไม่ว่าจะเป็นเพศใด เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ทุกเพศควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน ทั้งด้านการเข้าถึงการศึกษา การฝึกอบรม และการจ้างงาน ชุมชนเอง ก็จะสามารถใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุกคนอย่างเต็มที่ การเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาท หรือเป็นผู้นำชุมชน จะมีมุมมองที่หลากหลายและละเอียดรอบคอบมากขึ้น สามารถนำไปสู่การหาทางพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพได้

แผนภาพที่ ๔.๙ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านไม่ลู่แก่อำนาจให้เกียรติสตรี^{๙๙}

^{๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๙๙} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พุดผิงงาม.

๖. เคารพสถานที่สำคัญ

การเคารพสถานที่สำคัญทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑) การเคารพสถานที่สำคัญ ให้การสักการะ เคารพนับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน โดยทั่วถึงทั้งหมด เพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน^{๑๐๐}

๒) สถานที่สำคัญในชุมชน มักจะมีคุณค่าเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ แฝงอยู่ ดังนั้นการเปิดให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการเยี่ยมชมและกิจกรรมจะส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนได้รับความรู้และรู้คุณค่าสถานที่สำคัญเหล่านั้น ช่วยให้คนในชุมชนรู้สึกผูกพันและมีความรู้สึกภูมิใจในชุมชนตัวเองเพิ่มมากขึ้น^{๑๐๑}

๓) การเคารพสถานที่สำคัญ การรับรู้ถึงคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การร่วมกันเคารพสถานที่สำคัญ ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และสร้างบรรยากาศของการทำงานร่วมกัน เช่น การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการรักษาและสงวนสถานที่สำคัญ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น^{๑๐๒}

๔) เมื่อชุมชนมีความเคารพต่อสถานที่สำคัญ สามารถใช้เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนมีความร่วมมือมุ่งมั่นในการพัฒนาและรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลดีทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สำหรับชุมชนในระยะยาว^{๑๐๓}

๕) การเคารพสถานที่สำคัญคือการรับรู้ถึงคุณค่า ความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ที่สามารถสืบทอดกันรุ่นต่อรุ่น สามารถส่งต่อให้ชุมชนรุ่นหลัง ได้ช่วยกันดูแลรักษา โดยควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อบำรุงการรักษาสถานที่และ วัฒนธรรม ประเพณีอย่างต่อเนื่อง^{๑๐๔}

๖) การมีส่วนร่วมในการดูแลสถานที่สำคัญมาก สามารถผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น แหล่งน้ำ โครงการฟื้นฟูพื้นที่สีเขียว การจัดทำโครงการการศึกษา เป็นต้น ซึ่งส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน^{๑๐๕}

๗) การเคารพสถานที่สำคัญ หมายถึง การรักษาสถานที่สำคัญให้คงอยู่ในสภาพดี เพื่อส่งต่อให้แก่คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ช่วยให้สมาชิกชุมชนเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ช่วยสร้างความรัก ความผูกพัน ความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน^{๑๐๖}

๘) การเคารพนับถือ ช่วยกันดูแลสถานที่สำคัญของชุมชนนั้น เพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน เช่น ประชาชนในชุมชนช่วยกันเก็บกวาดดูแลลานกีฬาของชุมชนที่ถูกใช้เป็นที่นั่งรวมตัวกันของคนในชุมชน^{๑๐๗}

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

๙) การเคารพสถานที่สำคัญช่วยสร้างความรักและความผูกพันในชุมชน ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน^{๑๐๘}

๑๐) สถานที่สำคัญในชุมชน อาจหมายถึงสถานที่พบปะ หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน โดยคนในชุมชนควรช่วยกันดูแลรักษาไม่ให้เสื่อมโทรม ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน^{๑๐๙}

สรุปได้ว่า การเคารพสถานที่สำคัญ การให้การเคารพสักการะ นับถือ บูชา ปกป้อง สถานที่สำคัญในอดีต อาทิเช่น ศาสนสถานต่าง ๆ โดยสถานที่เหล่านี้ ถือเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน ทั้งนี้คนในชุมชนสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ต่าง ๆ ของชุมชนได้ ขณะเดียวกันสถานที่สำคัญไม่จำเป็นต้องเป็นศาสนสถาน หรือมีประวัติศาสตร์มายาวนาน แต่อาจเป็นพื้นที่สำหรับคนในชุมชนที่สามารถเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมกันได้ ซึ่งการเคารพสถานที่สำคัญในที่นี้ คือ การช่วยกัน ดูแลรักษาไม่ให้เสื่อมโทรม และถือเป็นการใช้เวลาาร่วมกันของคนในชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๑๐ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านเคารพสถานที่สำคัญ^{๑๑๐}

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๐} สักร่างภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ พงษ์ยางกูร.

๗. คຸ້ມครอง ป้องกัน อັນชอบธรรม

การคຸ້ມครอง ป้องกัน อັນชอบธรรมทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑) การคຸ້ມครอง ป้องกัน อັນชอบธรรม การจัดการให้ความอารักขา บำรุง คຸ້ມครอง อັນชอบธรรมแก่ ผู้ทรงศีลทรงธรรม ผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน การสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือกคนดีที่มีความสามารถมีคุณธรรมเป็นผู้นำชุมชน รักษาความเป็นธรรมในชุมชน จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง เมื่อประชาชนเห็นว่ามี การดูแลและให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของพวกเขา จะทำให้มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน^{๑๑๑}

๒) การคຸ້ມครองและป้องกันสิทธิอันชอบธรรม ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายทางสังคม ส่งเสริมให้พวกเขามีเสียงในการเรียกร้องสิทธิและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง^{๑๑๒}

๓) การคຸ້ມครองและป้องกันสิทธิของคนในชุมชนช่วยสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในชุมชน เมื่อประชาชนตระหนักถึงสิทธิของตนเองจะส่งผลให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนได้มากขึ้น^{๑๑๓}

๔) การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและการมีส่วนร่วมช่วยให้ประชาชนมีทักษะในการพัฒนาและตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การสร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนช่วยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑๔}

๕) การที่ประชาชนได้รับการคຸ້ມครองจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น รัฐบาลหรือองค์กรที่มีหน้าที่ดูแล จะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด^{๑๑๕}

๖) การที่รัฐหรือองค์กรให้การสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนโดยคำนึงถึงการคຸ້ມครองและป้องกันสิทธิของคนในชุมชนจะช่วยให้มีการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น และประชาชนได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตน^{๑๑๖}

๗) การคຸ້ມครอง ป้องกัน อັນชอบธรรมในชุมชน คือ การกระจายผลประโยชน์ในชุมชนอย่างบริสุทธิ์เท่าเทียม ผู้นำชุมชนต้องมีความเป็นธรรมและให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของชุมชนมากที่สุด^{๑๑๗}

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

๘) ผู้นำในชุมชนต้องปลูกฝัง ให้คนในชุมชน รู้จักสิทธิของตนเอง รู้จักปกป้อง รักษา สิทธิ ประโยชน์ที่ตนพึงได้รับอย่างเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อีกทั้งยังต้องช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของ ชุมชน ป้องกันไม่ให้คนนอกเข้ามามีบทบาท หรือหาผลประโยชน์จากชุมชนได้^{๑๑๘}

๙) ควรตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องส่งเสริมคนดี เลือกคนดี มีความสามารถ มีคุณธรรมเข้ามา ทำงานให้กับชุมชน ไม่ควรมีการกลั่นแกล้ง ชัดแย้งขัดขวางกันในชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ^{๑๑๙}

๑๐) คนในชุมชนช่วยกัน ดูแลชุมชน ปกป้องชุมชนจากคนไม่ดี เลือกคนดีมีศีลธรรม เป็นผู้นำ ชุมชน เลือกผู้นำที่มีความเป็นธรรม ไม่เอินเอียง ไม่แบ่งพวกแบ่งพวก เห็นแก่ผลประโยชน์ของชุมชนโดย แท้จริง^{๑๒๐}

สรุปได้ว่า การคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม หมายถึง การจัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่ผู้บริสุทธิ์ ในหลักอปริหาญธรรมกล่าวไว้เช่นนั้น ซึ่งเราสามารถนำมาปรับใช้ ใน การส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ในการเลือกผู้นำชุมชน เลือกคนดี มีความสามารถ มีคุณธรรม ไม่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตน ทำเพื่อส่วนร่วม ส่งเสริมให้คนในชุมชน รู้จักปกป้อง ป้องกัน รักษาสิทธิที่ประชาชนพึง จะได้รับ และช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของคนในชุมชน

แผนภาพที่ ๔.๑๑ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลอง
ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม^{๑๒๑}

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๑} สักร่างภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ์ พฤษมยางกูร.

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

แผนภาพที่ ๔.๑๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย^{๑๒๒}

จากแผนภาพที่ ๔.๑๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักอภิธานิธรรม ๗ สามารถสรุปได้ว่า

๑. ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ คือ การประชุมอย่างต่อเนื่อง เป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชน เป็นพื้นที่รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม คือ การทำกิจกรรมโดยพร้อมเพรียงกัน เริ่มและเลิกประชุมหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน ในใช้เวลาร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่กระจายข่าวสารข้อมูล ชี้แจงสถานการณ์ปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตัดสินใจและวางแผนร่วมกันพร้อมเพรียงกัน ดังนั้นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนได้อย่างมาก

๓. ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ คือ การไม่บัญญัติข้อบัญญัติใหม่หรือล้มล้างข้อบัญญัติเดิม มีวัตถุประสงค์เพื่อความเสมอภาคกันของคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน ช่วยลดการเกิดปัญหาลุ่ขึ้นภายหลังได้ อย่างไรก็ตามกฎกติกา ก็ควรปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยให้เหมาะสมกับการนำไปใช้

๔. เคารพนับถือผู้อาวุโส คือ การให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโส ผู้อาวุโสมีอายุที่มากกว่า อาจหมายรวมไปถึงมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำบทเรียนมาแบ่งปันกับผู้อื่นในชุมชนได้

๕. ไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี คือ การให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ให้อยู่ดี ไม่ให้ถูกล่วงเกิน ช่มเหรงรังแก การให้เกียรติสตรียอมรับสตรี ยอมรับความแตกต่าง และการให้เกียรติซึ่งกันไม่ว่าจะเป็นเพศใด เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ทุกเพศควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน ทั้งด้านการเข้าถึงการศึกษา การฝึกอบรม และการจ้างงาน ชุมชนเองก็จะสามารถใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุกคนอย่างเต็มที่ การเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาท หรือเป็นผู้นำชุมชนจะมีมุมมองที่หลากหลายและละเอียดรอบคอบมากขึ้น สามารถนำไปสู่การหาทางพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพได้

๖. เคารพสถานที่สำคัญ คือ การให้การเคารพสักการะ นับถือ บูชา ปกป้อง สถานที่สำคัญในอดีต อาทิเช่น ศาสนสถานต่าง ๆ โดยสถานที่เหล่านี้ ถือเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน ทั้งนี้คนในชุมชนสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ต่าง ๆ ของชุมชนได้ ขณะเดียวกันสถานที่สำคัญ ไม่จำเป็นต้องเป็นศาสนสถาน หรือมีประวัติศาสตร์มายาวนาน แต่อาจเป็นพื้นที่สำหรับคนในชุมชนที่สามารถเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมกันได้ ซึ่งการเคารพสถานที่สำคัญในที่นี้ คือ การช่วยกัน ดูแลรักษาไม่ให้เสื่อมโทรมและถือเป็นการใช้เวลาาร่วมกันของคนในชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๗. คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม คือ การจัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่ผู้บริสุทธิ์ ในหลักอภิธานิธรรมกล่าวไว้เช่นนั้น ซึ่งเราสามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริม

การพัฒนาชุมชน ในการเลือกผู้นำชุมชน เลือกคนดี มีความสามารถ มีคุณธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ทำเพื่อส่วนร่วม ส่งเสริมให้คนในชุมชน รู้จักปกป้อง ป้องกัน รักษาสิทธิ์ที่ประชาชนพึงจะได้รับ และช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของคนในชุมชน

ตามตัวแปรทั้ง ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านการตัดสินใจ ๒. ด้านการดำเนินงาน ๓. ด้านการรับผลประโยชน์ ๔. ด้านการประเมินผล สามารถสรุปได้ดังนี้

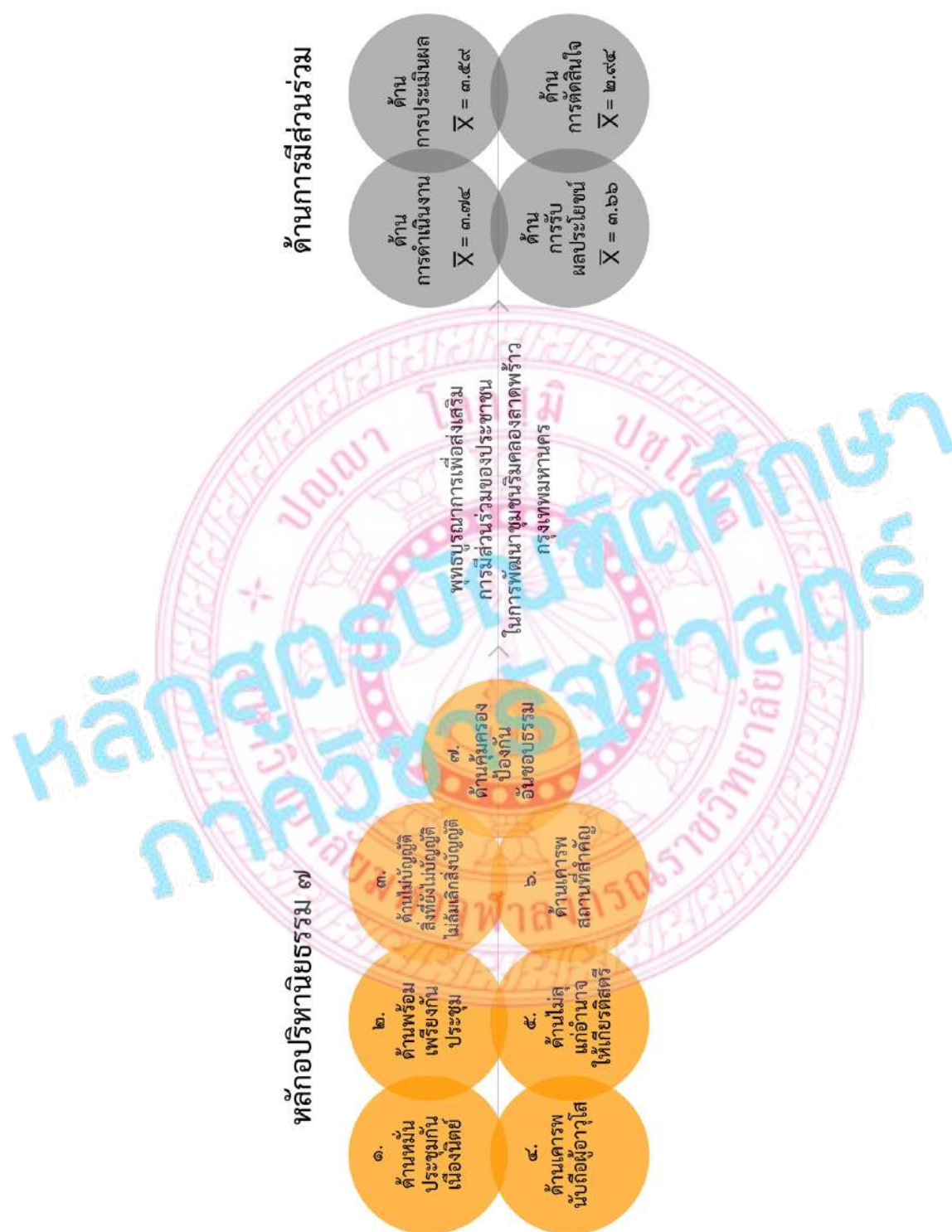
๑. ด้านการตัดสินใจ การตัดสินใจมีความสำคัญอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เนื่องจากการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน โดยการตัดสินใจ ควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน ผ่านการสำรวจความคิดเห็น ทั้งด้านปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้น การตัดสินใจที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าวที่ดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. ด้านการดำเนินงาน การดำเนินงานมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน การดำเนินงานที่ดีควรเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ มีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจน มีการจัดตั้งคณะทำงาน แบ่งหน้าที่และบทบาทของคณะทำงานให้ชัดเจน นอกจากนี้ การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส มีระบบ และสามารถตรวจสอบได้ จะช่วยให้คนในชุมชนมีความเชื่อมั่น และกระตุ้นให้คนในชุมชนอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนยิ่งขึ้น ดังนั้น การดำเนินงานสามารถช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น และยังเป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชนอีกด้วย

๓. ด้านการได้รับผลประโยชน์ การได้รับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ควรมีการแบ่งสรรผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ให้ทั่วถึงมีความเป็นธรรม สามารถตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยการได้รับผลประโยชน์มีทั้งในแง่ของผลประโยชน์ภาครวมของชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมความอยู่ ภาครั้วเรือน ด้านพัฒนาทักษะและความรู้ของคนในชุมชน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชน รวมไปถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๔. ด้านการประเมินผล การประเมินผลจะช่วยชี้วัดว่าการจัดกิจกรรม หรือนโยบายที่ดำเนินการไปแล้ว นั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำมาวิเคราะห์เรียนรู้ทั้งความสำเร็จ หรือข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับแผนการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การประเมินผลยังช่วยให้ผู้นำชุมชน คณะทำงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือ ประชาชนในชุมชนสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีข้อมูลสนับสนุนในการวางแผนและดำเนินการในอนาคต ทำให้สามารถปรับตัวนโยบาย ข้อกำหนด หรือกิจกรรมให้สอดคล้องตรงตามความเหมาะสม ดังนั้นการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องช่วยให้เกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๑๓ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย^{๑๒๓}

^{๑๒๓} สังเคราะห์ภาพโดยผู้วิจัย, นางสาวกัญจน์ณัฐ์ พดุมยางกูร.

จากแผนภาพที่ ๔.๑๓ อธิบายได้ว่า “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการ วิจัย ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ อธิบายละเอียดได้ดังนี้

๑. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เมื่อประชาชนได้รับการเชิญชวนให้เข้าร่วมประชุมของ ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น นำไปสู่การทราบถึงปัญหาและความต้องการที่ แท้จริงของคนในชุมชน และถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชน

๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ประชาชนเห็นประโยชน์ของความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกัน ของการเริ่มและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชน โดยการ ประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจร่วมกัน เกิดความเป็นเอกภาพในชุมชน ช่วย พัฒนาชุมชนให้ประสิทธิภาพและเจริญยิ่งขึ้น

๓. ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งที่บัญญัติ ชุมชนที่มีข้อปฏิบัติร่วมกันของคนใน ชุมชนอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย จะช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน ช่วยลดการเกิดปัญหาภายในชุมชน ประชาชนสามารถที่จะนำเสนอโครงการ หรือกิจกรรมการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์และอยู่ภายใต้ ระเบียบข้อบังคับของชุมชน

๔. ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส การที่ประชาชนในชุมชนให้การเคารพนับถือ ให้เกียรติ และรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโส มองเห็นความดีงามของการสืบทอด เอกลักษณ์ประเพณี และวัฒนธรรมที่มี มาช้านาน จะช่วยให้ลดปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยผู้อาวุโสจะมีวุฒิภาวะ มี ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถช่วยให้คำแนะนำและช่วยเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหภายใน ชุมชนได้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้

๕. ด้านไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี การให้เกียรติและคุ้มครองสตรีให้อยู่ดี ไม่ให้ถูกล่วงเกิน ช่มเหล่งรังแก รวมไปถึงการที่ประชาชนให้การสนับสนุน เคารพ ให้เกียรติ การแสดงออกหรือการให้ความ คิดเห็นของสตรีในชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย

๖. ด้านเคารพสถานที่สำคัญ ประชาชนให้การเคารพสักการะ นับถือ บูชา ปกป้อง สถานที่ สำคัญ ให้ความเคารพขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนสถาน และไม่คิดหลอกลวง ความศรัทธาที่เห็นต่าง ของผู้อื่นในชุมชน ทั้งนี้สถานที่สำคัญไม่จำเป็นต้องเป็นศาสนสถาน หรือสถานที่ที่มีประวัติศาสตร์มา ยาวนาน อาจเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนสามารถเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันได้

๗. ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ประชาชน คือ มีจัดการให้ความอารักขา ทะนุ บำรุง และไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชน เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ให้การคุ้มครอง ชอบธรรม แก่ผู้ บริสุทธิ์ พร้อมทั้งจะเลือกผู้นำชุมชนที่มี คุณงามความดี มีความสามารถ มีคุณธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วน ตน ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนร่วมเป็นลำดับแรก

ตามตัวแปรทั้ง ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านการตัดสินใจ ๒. ด้านการดำเนินงาน ๓. ด้านการ รับผลประโยชน์ ๔. ด้านการประเมินผล สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการตัดสินใจ การตัดสินใจในชุมชน จะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ กำหนดหน้าที่และแนวทางการทำงานของคนในชุมชน ซึ่งการประชุมพูดคุยกันจะช่วยจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชนได้ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ระหว่างคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ด้านการดำเนินงาน การดำเนินงานจะเกิดขึ้นได้ จากการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน ผ่านการประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ มีการแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจนว่าใครจะทำอะไรอย่างไร และจะเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใดจากแผนการดำเนินงานนี้

๓. ด้านการรับผลประโยชน์ การได้รับผลประโยชน์ คือ การกระจายผลประโยชน์ต่าง ๆ แก่คนในชุมชน ทั้งผลที่เกิดในทางบวกและทางลบ ควรมีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์อย่างทั่วถึง โดยการได้รับผลประโยชน์มีทั้งแบบภาพรวมและรายบุคคล หรือครัวเรือน โดยการได้รับผลประโยชน์ในชุมชน ควรส่งผลไปถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และความความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

๔. ด้านการประเมินผล การประเมินผลการ คือ การสำรวจความพึงพอใจของการดำเนินงาน และการได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในชุมชน การสำรวจผลการดำเนินงานว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ อันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ หรือแนวทางในการพัฒนาชุมชนต่อไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อศึกษาแนวทางพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” จากนั้นได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕, มีอายุ ๑๘ – ๓๐ ปี จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒๗, ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๓, รายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๕๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = ๐.๖๗) อยู่ในระดับมาก ด้านเคารพสถานที่สำคัญ ($\bar{X} = ๔.๒๓$, S.D. = ๐.๖๖) อยู่ในระดับมาก ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = ๐.๕๖) อยู่ในระดับมาก ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๗๗) อยู่ในระดับมาก ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ลบล้างสิ่งบัญญัติ ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๖๑) อยู่ในระดับมาก ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๘๖) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๑.๐๖) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.75) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.88) อยู่ในระดับมาก ด้านด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.83) อยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.07) อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ด้านการตัดสินใจ

การตัดสินใจ มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาชุมชน การตัดสินใจจึงควรเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นร่วมกันของคนในชุมชน ผ่านการสำรวจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งด้านปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน ดังนั้น การตัดสินใจที่ประชาชนมีส่วนร่วม จึงจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าวให้ดีขึ้นและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย

๒. ด้านการดำเนินงาน

การดำเนินงาน มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยการดำเนินงานที่ดีควรเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ มีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการทำงาน มีการจัดตั้งคณะทำงาน แบ่งหน้าที่และบทบาทของคณะทำงานให้ชัดเจน นอกจากนี้ การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส มีระบบและสามารถตรวจสอบได้ จะช่วยให้คนในชุมชนมีความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้คนในชุมชนอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนยิ่งขึ้น ดังนั้น การดำเนินงานสามารถช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น และยังเป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชนอีกด้วย

๓. ด้านการได้รับผลประโยชน์

การได้รับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ควรมีการแบ่งสรรผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ให้ทั่วถึงมีความเป็นธรรม สามารถตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยการได้รับผลประโยชน์มีทั้งในแง่ของผลประโยชน์ภาครวมของชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมความอยู่ ภาคร้วเรือน ด้านพัฒนาทักษะและความรู้ของคนในชุมชน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชน รวมไปถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๔. ด้านการประเมินผล

การประเมินผลจะช่วยชี้วัดว่าการจัดกิจกรรม หรือนโยบายที่ดำเนินการไปแล้ว นั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำมาวิเคราะห์เรียนรู้ทั้งความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับแผนการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การประเมินผลยังช่วยให้ผู้นำชุมชน คณะทำงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือประชาชนในชุมชนสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีข้อมูลสนับสนุนในการวางแผนและดำเนินการในอนาคต ทำให้สามารถปรับตัวนโยบาย ข้อกำหนด หรือกิจกรรมให้สอดคล้องตรงตามความเหมาะสม ดังนั้นการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องช่วยให้เกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๕.๑.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

.หลักอภิธานิธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๗๙๐^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๕๖๓^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๕๙๘^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ลบล้างบัญญัติ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($R = .๔๖๒^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๖๕๒^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ด้านไม่ลู่แก่อำนาจให้เกียรติสตรี กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($R = .๔๕๒^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ด้านเคารพสถานที่สำคัญ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๖๑๔^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๖๘๘^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน

หลักหลักอภิธานิธรรม ๗ มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อยมาก ($R = .๗๙๐^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑. ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ หรือการประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชน เป็นพื้นที่รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม

การประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน หรือการทำกิจกรรมโดยพร้อมเพรียงกัน เริ่มและเลิกประชุมหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน ในใช้เวลาาร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่กระจายข่าวสารข้อมูล ชี้แจงสถานการณ์ปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตัดสินใจและวางแผนร่วมกันพร้อมเพรียงกัน ดังนั้น การประชุมโดยพร้อมเพรียงกันช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนได้อย่างมาก

๓. ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ

การไม่บัญญัติข้อบัญญัติใหม่หรือล้มล้างข้อบัญญัติเดิม ควรมีความวัตถุประสงค์เพื่อความสงบสุขและเสมอภาคกันของคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน ช่วยลดการเกิดปัญหาขึ้นภายหลังได้ อย่างไรก็ตามตามกฎกติกา ก็ควรปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยให้เหมาะสมกับการนำไปใช้

๔. ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส

การเคารพผู้อาวุโสในชุมชน คือ การเคารพ ให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็น ผู้อาวุโสมักจะมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำบทเรียนต่าง ๆ มาแบ่งปันเผยแพร่ให้กับคนในชุมชน ทั้งยังถือเป็นผู้สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมที่มีมาแต่อดีตสู่ปัจจุบันอีกด้วย

๕. ด้านไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี

การไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี คือ การให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ให้อยู่ดี ไม่ให้ถูกล่วงเกิน ช่มเหรงรังแก การให้เกียรติสตรียอมรับสตรี ยอมรับความแตกต่างและการให้เกียรติซึ่งกันไม่ว่าจะเป็นเพศใด เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ทุกเพศควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน ทั้งด้านการเข้าถึงการศึกษา การฝึกอบรม และการจ้างงาน ชุมชนเอง ก็จะสามารถใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุกคนอย่างเต็มที่ การเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาท หรือเป็นผู้นำชุมชนจะมีมุมมองที่หลากหลายและละเอียดรอบคอบมากขึ้น สามารถนำไปสู่การหาทางพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพได้

๖. ด้านเคารพสถานที่สำคัญ

การเคารพสถานที่สำคัญ คือ การให้การเคารพสักการะ นับถือ บูชา ปกป้อง สถานที่สำคัญในอดีต อาทิเช่น ศาสนสถานต่าง ๆ โดยสถานที่เหล่านี้ ถือเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน ทั้งนี้คนในชุมชนสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ต่าง ๆ ของชุมชนได้ ขณะเดียวกัน สถานที่สำคัญ ไม่จำเป็นต้องเป็น ศาสนสถาน หรือ มีประวัติศาสตร์มายาวนาน แต่อาจเป็นพื้นที่ สำหรับคนในชุมชนที่สามารถเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมกันได้ ซึ่งการเคารพสถานที่สำคัญในที่นี้ คือ การช่วยกันดูแลรักษา ไม่ให้เสื่อมโทรม

และถือเป็นการใช้เวลาร่วมกันของคนในชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๗. ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม

การคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม คือ การจัดการให้ความอาทร บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่ผู้บริสุทธิ์ ในหลักอุปทานิยธรรมกล่าวไว้เช่นนั้น ซึ่งเราสามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ในการเลือกผู้นำชุมชน เลือกคนดี มีความสามารถ มีคุณธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ทำเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมให้คนในชุมชน รู้จักปกป้อง ป้องกัน รักษาสิทธิที่ประชาชนพึงจะได้รับ และช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของคนในชุมชน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยภาพรวม

๕.๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัย ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินผล ค่าเฉลี่ยรองลงมา อยู่ในระดับมาก ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยรองลงมาอยู่ในระดับมาก และด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานเป็นสิ่งที่คนในชุมชนสามารถปฏิบัติได้ทันที ตามแนวทางที่ผู้นำชุมชนได้ชี้แนะและการประเมินผลเอง ก็ช่วยให้สามารถตรวจสอบความพึงพอใจของคนในชุมชนไปใช้และพัฒนาแนวทางในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและทั่วถึง ก็ช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ร่วมกันตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธวัชชัย สุนติธมโม (วรรณาวิน) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.25$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x}=3.26$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{x}=3.28$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x}=3.12$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{x}=3.35$) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง^๑ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตร เกิดน้อย ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านพฤติกรรมช่วงเลือกตั้ง รองลงมาด้านพฤติกรรมก่อนเลือกตั้ง และด้าน

^๑ พระธวัชชัย สุนติธมโม (วรรณาวิน), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

พฤติกรรมหลังเลือกตั้ง ตามลำดับ^๒ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฐพงษ์ ญญาโส (สุดใจ) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลากองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลากองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานีโดยรวมแตกต่างกัน^๓ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกาญจน์ เข็มนาถ ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคม องค์การทางการเมืองและด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการให้การสนับสนุนพรรคการเมือง ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน^๔ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปัญญา สุจิตโต (สีงาม) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีข้อจำกัดบางประการของข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนยังขาดความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการแสดงออกทางการเมืองไม่ค่อยถ่องแท้ประชาชนส่วนใหญ่ยังมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีความจำเป็นต่อตนเอง เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มบุคคล ไม่ใช่เรื่องสาธารณะ^๕

๕.๒.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม ๗ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R = .๗๙๐^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมีระดับความสัมพันธ์ อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการได้รับผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก มีโอกาสที่จะประเมินผลและตัดสินใจน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ

^๒ วิจิตร เกิดน้อย, “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๓ พระณัฐพงษ์ ญญาโส (สุดใจ), “การกล่อมเกลากองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๔ ณัฐกาญจน์ เข็มนาถ, “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๕ พระปัญญา สุจิตโต (สีงาม), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

งานวิจัยของโสภณ สุพงษ์ ได้ศึกษางานวิจัย “เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า หลักการบริหารนิยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองฯ ด้านการดำเนินการเลือกตั้งและมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยในด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง ด้านการดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยและระดับปานกลางกับด้านการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ^๖ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล) ได้ศึกษางานวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอมะนัง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอมะนัง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามหลักการบริหารนิยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงตามหลักการบริหารนิยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมตามหลักการบริหารนิยธรรมอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ^๗ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาณ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องพุทธธรรมประยุกต์ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่าเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากที่ สุดไปหาน้อย ด้านการมีส่วนร่วมหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ด้านการมีส่วนร่วมคุ้มครองป้องกันอันตราย ด้านการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมเคารพนับถือผู้อาวุโสในพรรค ด้านการมีส่วนร่วมพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านการมีส่วนร่วมไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติสตรี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการมีส่วนร่วมเคารพสถานที่สำคัญตามลำดับ^๘ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติพันธ์ อินทโชติ ได้ศึกษางานวิจัย “เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่าพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด อ่างทองการหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการประชุมออนไลน์ สร้างพื้นที่การประชุม สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประชุมและการสนทนาระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองกับกลุ่มประชาชน สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ สนับสนุนสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน เคารพประเพณี และความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบและการกระทำที่เหมาะสม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน โดยศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎหมายทาง

^๖ โสภณ สุพงษ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๗ พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอมะนัง จังหวัดระยอง” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^๘ พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาณ), “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง” ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

การเมือง อารักขา คุ่มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป^๙ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทน ทองเล็ก ได้ศึกษางานวิจัย “เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่าการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับหลักอภิธานิธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว^{๑๐}

๕.๒.๓ พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัย พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ คือ การประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ๒) การประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน หมายถึง การทำกิจกรรมโดยพร้อมเพรียงกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชนในใช้เวลาร่วมกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตัดสินใจและวางแผนร่วมกันพร้อมเพรียงกัน ๓) การไม่บัญญัติข้อบัญญัติใหม่หรือล้มล้างข้อบัญญัติเดิม มีวัตถุประสงค์เพื่อความสงบสุขและเสมอภาคกันของคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน ช่วยลดการเกิดปัญหาขึ้นภายหลัง ๔) การเคารพผู้อาวุโสในชุมชน คือ การเคารพ ให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็น ผู้อาวุโส มักจะมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ๕) การไม่ลูแก่อ่านาจให้เกียรติสตรี คือ การให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ให้อยู่ดี ไม่ให้ถูกล่วงเกิน ช่มเหรงรังแก ยอมรับความคิดเห็นของสตรี มุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ๖) การเคารพสถานที่สำคัญ หมายถึง การให้การเคารพสักการะ นั้บถือ บูชา ปกป้อง สถานที่สำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบัน ๗) การคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม คือ การจัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่ผู้บริสุทธิ์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ในการเลือกผู้นำชุมชน เลือกคนดี มีความสามารถ มีคุณธรรม เน้นประโยชน์ของส่วนร่วม ส่งเสริมให้คนในชุมชน รู้จักปกป้อง ป้องกัน รักษาสิทธิ์ที่ประชาชนพึงจะได้รับ และช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของพระมหาบรรพต กิตติปญโญ และคณะ บทความวิจัยนี้ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก” วิเคราะห์เนื้อหาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์การมี

^๙ นิตินันท์ อินทโชติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทย ในจังหวัดชัยภูมิ” *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๐} สุทน ทองเล็ก, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้ง ทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ส่วนร่วม หลักการบริหารนิยธรรม ๗ กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน ทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก^{๑๑} ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ**ประกายศรี วิบุล** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนา ชุมชนอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า เพศ อายุ รายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนการศึกษา อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ปัญหาอุปสรรค คือ ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ที่ทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์และรายได้น้อย ข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมการ ดำเนินการเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง”^{๑๒} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**กัญจนพรรณ จุพรมณี** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม้ง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการ ความเข้มแข็งของชุมชน มีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคี^{๑๓} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูวิจิตรวัชชัย (ขวัญชัย วรบุญโญ)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในจังหวัดพิจิตร คือรูปแบบการบูรณาการการดำเนินงานตามภารกิจ ๘ ด้าน ด้วยวิธีจัดการเชิงคุณภาพ PDCA โดยการมีส่วนร่วมของพลัง ๓ ประสาน คือ บ้าน วัด โรงเรียน พบว่า (๑) การวางแผนงาน มีการประชุมร่วมกัน ๓ ประสานวางแผนกำหนดนโยบายการดำเนินกิจกรรม ตามภารกิจ ๘ ประการ (๒) การลงมือปฏิบัติงานร่วมกันปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ คำนึงถึงความคุ้มค่าเชิงทรัพยากร และผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน และ (๓) ด้านการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานการติดตามผล รับทราบการรายงานผลจากผู้มีส่วนร่วมทุกช่องทางในทุกกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ ตามภารกิจ ๘ ประการ ร่วมกันตรวจสอบและประเมินเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงเรื่องที่บกพร่องและพัฒนาสร้างสรรค์ แนวปฏิบัติที่ดีเพิ่มเติมมากขึ้น (๔) ด้านการปรับปรุงแก้ไขคือนำผลประเมินมาหาทางดำเนินการใหม่ให้ได้ผลดีกว่าเดิมในกิจกรรมทั้ง ๘ ประการ รวมถึงการพัฒนาคู่มือการเพื่อเพิ่มพูนทักษะการทำงานให้ทันสมัยมากขึ้น นำนวัตกรรมใหม่ ๆ สอดแทรกไปในภาระงานทุกเรื่อง^{๑๓} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูปริยัติสุวรรณ์วัฒน์ และคณะ** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาชุมชน

^{๑๑} พระมหาบรรพต กิตติปัญโญ และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์กรบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก”, วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕) : ๖๘-๗๔.

^{๑๒} กัญจนพรรณ จุพรมณี, “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม้ง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๑๓} พระครูวิจิตรวัชชัย (ขวัญชัย วรบุญโญ), การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

สร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย“ พบว่า ๑) กระบวนการในการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นตัวแปรที่สำคัญ ๔ ขั้นตอน ประกอบด้วย ๑) การค้นพบสภาพความเป็นจริง ๒) การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ ๓) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ ๔) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ๒) การพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองหนองคาย ได้รูปแบบ คือ KIDPU Model ประกอบด้วย ๑) K :Knowledge Management (การจัดการองค์ความรู้) ๒) I: Identity (การสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์) ๓) D : Development (การพัฒนา) ๔) P : Publication (การเผยแพร่) ๕) U: Utilization (การใช้ ประโยชน์)^{๑๔} ซึ่งสอดคล้องกับของ **สุทน ทองเล็ก** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” พบว่าเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของ ประชาชนจังหวัดสระแก้ว พบว่าโดยภาพรวมปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับหลักการบริหารนิยธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับบริหารนิยธรรมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ด้านสภาพสังคมอยู่ในระดับสูง ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ด้านสื่อมวลชนอยู่ในระดับสูง^{๑๕}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” มีประเด็นที่ผู้วิจัยจะให้ข้อเสนอแนะในภาพรวม ๓ ประการ ประกอบด้วย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนให้ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในตัดสินใจอย่าสม่ำเสมอและเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ระยะวางแผน และระยะดำเนินการตามแผน

๒. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเชื่อว่าสมาชิกในชุมชนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชนตามลำดับขั้นตอน

๓. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนลำดับต่อไป

๔. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเห็นความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน

^{๑๔} พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์ และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย”, วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๕), : ๒๓๘๗-๒๔๐๐.

^{๑๕} สุทน ทองเล็ก, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” คุษณินพนธ์ปรัชญาศึกษบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้รับฟังคำชี้แจงข่าวสาร ประกาศ นโยบาย หรือกิจกรรมอื่นใดในชุมชนที่สามารถซักถามเป็นประโยชน์ได้

๒. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความตั้งใจพร้อมเพรียงกันในการเริ่มและเลิกประชุม และรวมถึงการทำกิจอันสมควรเป็นหมู่คณะ

๓. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเห็นด้วยกับการไม่ควรนำเสนอกฎกติกาที่หมู่คณะหรือชุมชนไม่เห็นด้วย และไม่ควรล้มล้างสิ่งที่มีการบัญญัติไว้แล้ว

๔. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเห็นด้วยกับการสนับสนุนเกื้อกูล สงเคราะห์และการดูแล ตลอดจนการเคารพการตัดสินใจของผู้อาวุโสในชุมชน

๕. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนให้เกียรติสตรี ไม่นินทาว่าร้าย หรือไม่พูดถึงในทางที่ไม่ดี

๖. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนพร้อมที่จะให้การทะนุบำรุงและไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา

๗. สำนักงานเขตและผู้นำชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความชื่นชมต่อผู้ที่ให้ความเคารพต่อเจตีย์หรือสถานที่สำคัญในชุมชน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการได้วิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

๒. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร

๓. ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของประชาชน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานของพัฒนากรและนักวิชาการ
(เล่ม๓) เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐาน. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสการพิมพ์, ๒๕๔๗.
กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย. สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
, มีนาคม ๒๕๖๑.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, ๒๕๔๖.

_____. การคิดเชิงวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมีเดีย, ๒๕๔๖.

_____. การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป การศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมีเดีย, ๒๕๔๓.

โกวิทย์ พวงงาม. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท., ๒๕๔๕.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. การพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒.

จินตวิโร แกษมสุข. การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

เจมส์ แอล. เครย์ตัน. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์. ดร.ถวิลวดี บุรีกุล. ผศ.ดร.เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี. ขอนแก่น :
โรงพิมพ์ ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๕๑.

ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์. การประชุมอย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร :
อมรินทร์ พรินติ้ง, ๒๕๔๗.

ทิตยา สุวรรณขุ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

_____. “สังคมวิทยา” ในวิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนา
บริหารศาสตร์, ๒๕๕๗.

ธีรนารถ กาญจนะอักษร. หญิง ชาย กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอ็ดมันเพรส
โปรดักส์, ๒๕๔๓.

ธีราร บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ธนรัช, ๒๕๔๒.

นันทรัตน์ จำปาแดง. การเป็นลูกน้องที่ดี. กรุงเทพมหานคร : วังอักษร, ๒๕๔๘.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐.

ประเวศ วะสี. "วัดคือทุนทางสังคมอันยิ่งใหญ่". เสขิยธรรม. ฉบับที่ ๔๐, ๒๕๔๒.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๔.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พริดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ. โครงการพัฒนาการเข้าถึงสิทธิคนพิการและการพัฒนา รูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, ๒๕๕๖.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต). อปริหานิยธรรม. กรุงเทพมหานคร : ห้างจำกัดดวงกมลปรินต์, ๒๕๕๐.
- พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก). อธิบายธรรมวิภาค. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๑.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต. พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด. กรุงเทพมหานคร : ช่อระกา, ๒๕๔๘.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). วิธิบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระธรรมญาณมุนี (วรรณ มนฺตโย). วัดช่วยชาวบ้านได้อย่างไร : การแสวงหาเส้นทางพัฒนา ชนบทของพระสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : การประชุมพระสังฆาธิการ กรมการศาสนา, ๒๕๕๖.
- พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์). การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : มหาเถรสมาคม, ๒๕๔๘.
- พระธรรมปิฎก. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๔.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต). พุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม. การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๑ : เรื่อง พุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). ความรู้ประมาณฐานรากของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : พีพีพรินต์, ๒๕๔๘.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ. คู่มือปฏิบัติงานการบูรณาการพันธกิจ. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). ทางสายกลางของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม. เอกสารประกอบการสอนในสาขาวิชาพัฒนาสังคม. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๗.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๓.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ ไทย, ๒๕๒๖.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.
- วศิน อินทสระ. หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการ พิมพ์, ๒๕๔๘.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม หลักสูตรและการเรียนรู้, ๒๕๖๒.
- สนธยา พลศรี. กระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- _____. เครือข่ายของการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐.
- _____. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. “เสวนา ผู้หญิงกับโอกาสสู่การเมือง”. แนวหน้า, (๕ สิงหาคม ๒๕๕๓) : ๕๖.
- สมศรี มงคลชัย. การบริการที่ดี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วังอักษร, ๒๕๔๕.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.
- สาโรช บัวศรี. หนังสือความรู้สำหรับครู เรื่องบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, ๒๕๒๑.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : บิ๊ค พอยท์, ๒๕๔๖.
- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมครการ. การวิเคราะห์สังคมเพื่อพัฒนา : แนววิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การคลังสินค้าและพัสดุ, ๒๕๔๓.
- สุเทพ เขวลิต. หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔.
- สุพัฒนา เดชาตังคณ อัยยุธา. จิตวิทยาของสตรี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๖.
- สุมิตร สุวรรณ. รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๕๔.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. กลยุทธ์การสอนคิดบูรณาการ. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๑.
- อดิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภการพิมพ์, ๒๕๔๗.
- อดิศร วงศ์คงเดช. การพัฒนาสาธารณสุขชุมชน การมีส่วนร่วมและการเตรียมชุมชนขอนแก่น. ขอนแก่น : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสอนสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๓๘.
- อนัญญา ฤชคงกุล. รัฐกับหมู่บ้านในไทยศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓.
- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ: บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม. กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๘.
- อุทัย บุญประเสริฐ. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :

- กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.
- กัญจนพรรณณี จุฬารณิ. “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม้ง ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- ณัฐกาญจน์ เข็มนาท. “พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของ โรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. “การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทางบวรและบรม : เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.
- นิตพันธ์ อินทโชติ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ”. **ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.
- ประกายศรี วิบุละ. “การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอยะลา จังหวัดน่าน”. **สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.
- พีระ พรนวม. “ศรัทธาต่อหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์การบริหาร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาณ). “พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง”. **ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.
- พระครูวิจิตรวัชชัย (ขวัญชัย วรบุญโญ). “การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.
- พระณัฐพงษ์ ญาณโส (สุดใจ). “การกล่อมเกลางานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองนง จังหวัดอุทัยธานี”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).
- พระธวัชชัย สนิตโสม (วรรณานัน). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระปัญญา สัจจิตโต (สีงาม). “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.
- พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.
- วิจิตร เกิดน้อย. “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งใน ตำบลไทยวาสา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- สัณญา เคนาภูมิ. “ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน ๔ จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๑.
- สุทน ทองเล็ก. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้ง ทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒”. **ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- โสภณ สุขพงษ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- (๓) บทความ :
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. “การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. **วารสารรัฐมิตแล**. ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒-๓. (พฤษภาคม- ธันวาคม ๒๕๔๕) : ๑ - ๗.
- ปณัฏฐา ลีลายุทธ. “พระพุทธศาสนากับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติของพลเมือง”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**. ปีที่ ๙ ฉบับพิเศษ, (๒๕๔๖) : ๒๔๖-๒๕๙.
- ผศ.ดร. ปราโมทย์ ยอดแก้ว. “ประชารัฐ : การตลาดตามวิถีพุทธ”. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. ปีที่ ๔ ฉบับพิเศษ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๒๗ - ๓๘.
- พระครูปริยัติสุวรรณ์วัฒน์ และคณะ. “รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย”. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๕) : ๒๓๘๗-๒๔๐๐.
- พระครูปลัดประวิทย์ วรรณโม และคณะ. “การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย”. **วารสารมหาจุฬานาครทรรค์**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๖๔) : ๒๙-๔๓.
- พระมหาบรรพต กิตติปัญญา และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก”. **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕) : ๖๘-๗๙.
- เอกพงษ์ สารน้อย และสุกานดา สารน้อย. “ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”. **วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ๒**, (๒๕๖๓) : ๓๑-๔๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

- กองยุทธศาสตร์ และสารสนเทศที่อยู่อาศัย ฝ่ายวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยการเคหะแห่งชาติ. **ข้อมูลชุมชนผู้มีรายได้น้อย (๒๕๖๐)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://housingkc.nha.co.th/files/article/attachments/90a0cc4aa77df344b52300cbd3a022c3.pdf> [๙ กันยายน ๒๕๖๖].
- การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง. **สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://web.codi.or.th/development_project/20190321-126/ [๙ ตุลาคม ๒๕๖๖].
- ไทยพับบลิค. **ThaiPublica Survey : สำรวจคลองลาดพร้าว...สภาพจริงเมื่อคลองไม่ใช่ทางระบายน้ำ (ท่วม) กทม.จะไหลไปไหน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2019/06/Bangkokpublica10/> [๙ ตุลาคม ๒๕๖๖].
- ธีรวัฒน์ รังแก้ว. **‘๒๑ ปี พอช.’ (๒) พลิกโฉมคลองลาดพร้าว – เปรมประชากรจากชุมชนแออัดสู่บ้านสวนริมคลองราคาหลักแสน – วิว หลักล้าน** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://web.codi.or.th/20211011-27787/> [๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖].
- พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. **อภิธานิยธรรมธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.cybervanaram.net/index.php/2009-12-17-14-44-23-14/830-2012-09-18-14-13-15>. [๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๒].
- ภาสกร พันธุ์รอด. **บูรณาการ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://202.44.34.144/kmit/knowledge_detail.php?IDKM=334 [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖].
- วชิราวัชร งามละม่อม. **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html. [๒๕๖๔, ๑ มิถุนายน]
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. **อ้างใน วารุณี คงมันกลาง. การสอนแบบบูรณาการคืออะไร?**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotoknow.org/posts/400257> [๘ ตุลาคม ๒๕๖๖].

(๕) สัมภาษณ์ :

- สัมภาษณ์ พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, รศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.
- ผศ.ดร.สุริยา รักษาเมือง. เลขานุการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.
- รศ.อนุภูมิ โสวเกษม. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗.
- ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง. เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗.
- นางสาวรุ่งทิพา เกตุสุวรรณ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นายธรรมนันท์ เชาวลิต. นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

นายจำรัส กลิ่นอุบล. ผู้นำวิสาหกิจชุมชนเรือคลองลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

นายสำเนียง บุญลือ. ผู้นำชุมชนพิบูลร่วมใจ ๒ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

นางสาวมน อนันต์ภักดี. ประชนชน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว. ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

นางสาวอภาพร สรรสรเสรี. ประชนชน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว. ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

Armstrong. M. and Baron, A **Managing Performance: Performance management in action**. London: CIPD, 2005.

Arnstien, S.R.. **A Ladder of Citizen Participation**. Journal of the American Institute of Planners, 1969.

Cohen”J.M. and Uphoff. N.T. **Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity**. New York: World Developments, 1980.

Cohen. J.M. & Uphoff. N.T. **Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies**. New York: Cornell University Press, 1981.

Fornaroff, **A Community involment in Health System for Primary Health Care**. Geneva: World Health Organization, 1980.

James A Beane. **Curriculum Planning and Development**. Boston: Allyn and Bacon, 1991.

Putti. **Work values and organizational commitment: A study in the Asian context**. Human Relations, 1987.

United Nations. **Yearbook of International Trade Statistics**. United Nations: UN Press, 1981.

White. Alastair T. **Why Community Participation. A Discussion of the Argument go**. Community Participation: Current Issue and Lesson Learned. n.p. United Nations Children’s Fun, 1982.

William. E. **Electoral Participation in a Low Stimulus Election**. Rural Development, 1976.

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๙๕-๒๙๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เขียน รศ. ดร.อภิณเฑาะ นักร้องฟ้า ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อหลาย นานทางท้องถิ่นมีกลุ่ม นามสกุล พหลโยธินอยู่ มีถิ่นหลักอยู่สุราษฎร์ธานีตามหาปิ่นปัก
 สภาวิชาชีพครูแล้ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขต ใต้ทางศึกษาจึงมีชื่อ "พุทธบูรณาการเพื่อ
 ส่งเสริมการมีวินัยของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีหลักฐานที่รัฐสภาสหภาพโซเวียต สาขาวิชารัฐศาสตร์ จักรวรรดิมา
เห็นว่าเป็นหนึ่งในหัวข้อที่มีชีวิตชีวา มีความเกี่ยวข้องและประสบการณ์ สามารถตรวจสอบกับสิ่งที่แสดงให้เห็น
ที่ชัดเจนมากที่สุด เกี่ยวกับการใช้การทบทวนกรณีในเรื่องนี้ที่เปิดเผยขึ้น ซึ่งไม่ครอบคลุมตามอนุสัญญาว่าด้วยการ
คุ้มครองบุคคลซึ่งอาจกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมระหว่างประเทศ แต่ให้กับการทบทวนกรณีนี้ หลักของ
รัฐสภาสหภาพโซเวียต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมอสโก เป็นสิ่งสำคัญสำหรับ การวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย
อาชญากรรม หรือในอย่างน้อยก็ทำให้ได้รับความสนใจในระดับทั่วถึง ต่ออนุสัญญาว่าเรื่องสิทธิอาชญา
กรรมระหว่างประเทศ โลกสมัยใหม่

จึงเขียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

16/05/2020

sol. no. 004741

Friday

निदेशिका

(รองศาสตราจารย์ ดร.เติมศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์

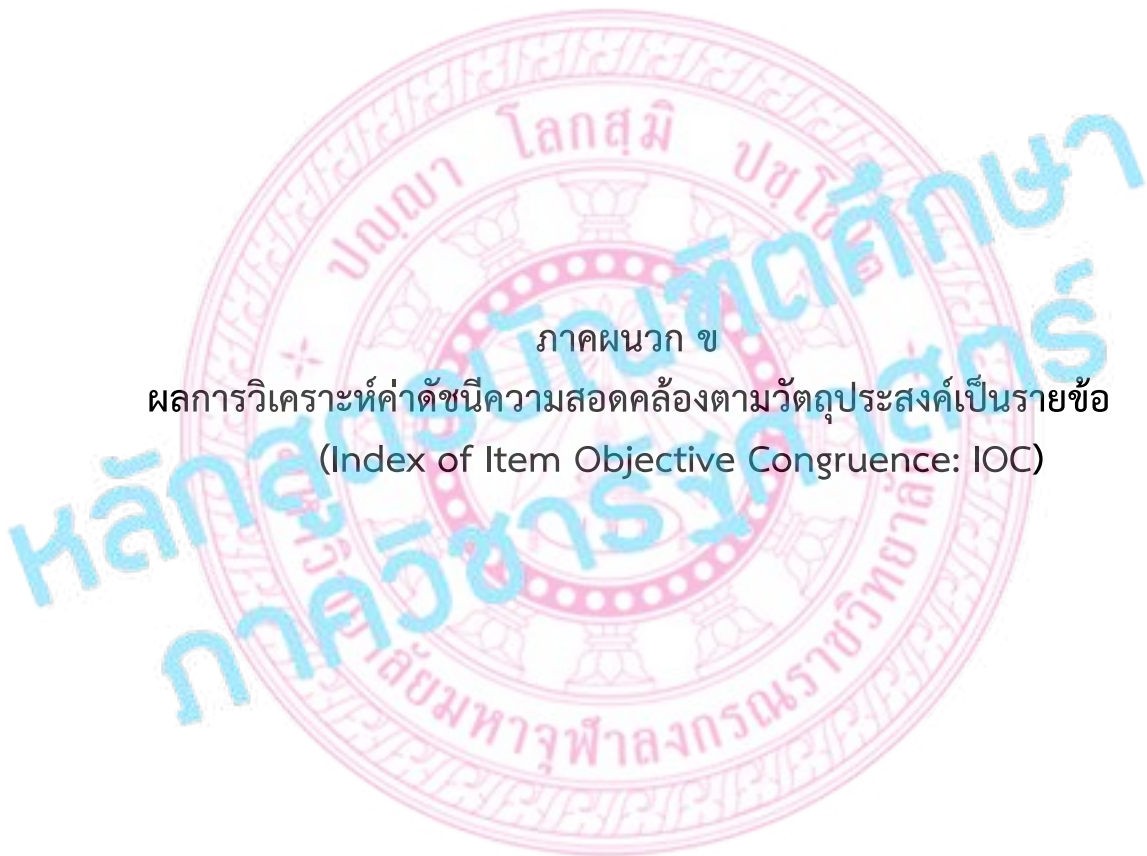
ผู้ประสานงาน : นางสาววิจิตรใจณี พูลสวัสดิ์

Int. obs.-atmosphere

[illegible]

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ
(Index of Item Objective Congruence: IOC)

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ

(Index of Item Objective Congruence : IOC)

เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นางสาวกัญจน์ณัฐ ฤทธิยากร

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักอธิปไตยธรรม ๗

ข้อ	คำถามเกี่ยวกับหลักอภิปราย ธรรม ๗	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
ด้านหมั่นประชุมกันเองนิตย									
๑	ท่านได้รับการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์เชิญชวนเข้าร่วมประชุมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านเห็นด้วยกับการเข้าร่วมประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ในส่วนงานรับผิดชอบ หรือ เรื่องโดยทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านเห็นด้วยกับการเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้รับการฟังคำชี้แจงข่าวสาร ประกาศนโยบาย หรือ กิจกรรมอื่นใดในชุมชน ที่สามารถซักถามเป็นประโยชน์ได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ลงนาม

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม									
๑	ท่านมีความตั้งใจพร้อมเพรียงกันในการเริ่มและเลิกประชุม และรวมถึงการทำกิจอันสมควร เป็นหมู่คณะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านเห็นประโยชน์ของการแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะ ความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกัน ที่เกิดขึ้นในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านเคยประสงค์ที่จะร่วมเป็นกรรมการชุมชน เพื่อร่วมประชุมกันอย่างเป็นเอกภาพ พัฒนาชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้น	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ									
๑	ท่านเห็นด้วยกับการไม่ควรนำเสนอกฎกติกาที่หมู่คณะหรือชุมชนไม่เห็นด้วย และไม่ควรล้มล้างสิ่งที่มีการบัญญัติไว้แล้ว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านสามารถที่จะนำเสนอโครงการหรือกิจกรรมการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์ และอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านชื่นชมสมาชิกชุมชนที่มีการยึดถือความยุติธรรม มีใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ลงมือทำ

ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส									
๑	ท่านมองเห็นความดีงามของการสืบทอดการเคารพนับถือ ให้เกียรติอันควรและยอมรับฟังในความคิดเห็นของผู้อาวุโสในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านเห็นด้วยกับการสนับสนุนแก้อุปสรรคและอุปสรรค ตลอดจนการเคารพการตัดสินใจของผู้อาวุโสในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านเคยชี้แจงหรือเสนอให้บุคคลอื่นเห็นถึงความสำคัญของการเคารพความเห็นต่างของผู้อาวุโสในชุมชน	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านไม่ดูแก่อำนาจให้เกียรติสตรี									
๑	ท่านให้เกียรติสตรี ไม่นินทาว่าร้ายหรือไม่พูดถึงในทางที่ไม่ดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านสนับสนุนการเคารพการแสดงออกหรือการให้ความคิดเห็นของสตรีในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านรับทราบถึงเหตุผลของการเคารพสิทธิและเสรีภาพของสตรีในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านเคารพสถานที่สำคัญ									
๑	ท่านมีความชื่นชมต่อผู้ที่ให้ความเคารพต่อเจดีย์หรือสถานที่สำคัญในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

สงวนลิขสิทธิ์

๒	ท่านให้ความเคารพขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนสถานและไม่ได้คิดทลู่ความศรัทธาที่เห็นต่างของผู้อื่นในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านพร้อมที่จะให้การทะนุบำรุงและไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม									
๑	ท่านร่วมมือกับคนอื่น หน่วยงานอื่น เพื่อให้การคุ้มครอง ป้องกัน ตามหลักอันชอบธรรมของศาสนาเพื่อชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านมีจิตใจมุ่งมั่นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมในการแสวงหาทางป้องกันบรรเทาภัยต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านเห็นความสำคัญของการให้ความคุ้มครอง หรือแสดงความเป็นมิตรแก่ผู้มาเยือนในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ข้อ	คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนา ชุมชน	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
ด้านการตัดสินใจ									
๑	ท่านได้รับทราบถึงแนวทางการมี ส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ อันเกี่ยว กับการตัดสินใจในชุมชน	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๐.๘๐	ใช้ได้
๒	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายแผนปฏิบัติการและการจัด ลำดับความสำคัญในชุมชน	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๐.๘๐	ใช้ได้
๓	ท่านได้รับโอกาสของมีส่วนร่วมใน ตัดสินใจ อันเป็นสิ่งที่ต้องดำเนิน การอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะ เริ่มต้น ระยะวางแผน และระยะ ดำเนินการตามแผน ในชุมชน	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านการดำเนินงาน									
๑	ท่านเชื่อว่าสมาชิกในชุมชนมีโอกาส มีส่วนร่วมในการดำเนินงานใน ชุมชนตามลำดับขั้นตอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านเห็นด้วยและพร้อมให้การ สนับสนุนทรัพยากร การ บริหารงาน รวมทั้งการประสาน งาน และขอความช่วยเหลือ เพื่อ ความเจริญและสงบสุขของชุมชน	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ลงนาม
๒๖/๑๒/๖๖

๓	ท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ เรื่องที่ว่าการดำเนินงานนั้น ต้อง พิจารณาอย่างรอบด้านว่าใครจะ ทำอะไร และจะเกิดประโยชน์มาก น้อยอย่างไร	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านการรับผลประโยชน์									
๑	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผล ประโยชน์ที่เกิดขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับ ผลประโยชน์ในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านให้การสนับสนุนหรือมีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓	ท่านได้รับทราบถึงการกระจาย ผลประโยชน์ต่างๆ แก่ชุมชน ทั้งผล ที่เกิดในทางบวกและทางลบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านการประเมินผล									
๑	ท่านมีใจให้กับการเข้ามามีส่วนร่วม ในการประเมินผลด้านต่างๆ ในการ พัฒนาชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ท่านเคยได้รับการชักชวนให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการประเมินผล และ ท่านคำนึงถึงความเห็น ความชอบ และความคาดหวังของคนในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ท่านรู้สึกยินดีต่อผลการประเมินอัน จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคลกลุ่มต่างๆใน ชุมชน	๐	๐	+๑	+๑	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

ลงชื่อ นาย

ภาคผนวก ค

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผลการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม
เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พุฒยงกูร

หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables
in the procedure

Reliability Statistics

ตัวแปร	Cronbach's Alpha	N of Items
ด้านหลักอธิปไตยธรรม ๗	.926	21
ด้านการมีส่วนร่วม	.934	12
รวม	.939	33

ลงนาม

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
A1	3.2333	.93526	30
A2	2.9333	.98027	30
A3	2.8333	1.01992	30
B1	3.5333	1.00801	30
B2	3.6000	.96847	30
B3	3.4000	.85501	30
C1	3.4667	1.00801	30
C2	3.5667	.93526	30
C3	4.3000	.70221	30
D1	4.1667	.87428	30
D2	4.1000	.84486	30
D3	3.3667	1.18855	30
E1	4.5667	.62606	30
E2	4.4667	.62881	30
E3	4.3667	.76489	30
F1	4.3333	1.12444	30
F2	4.1000	.92289	30
F3	4.2667	.82768	30
G1	4.3000	.70221	30
G2	4.3333	.75810	30
G3	4.4000	.62146	30
H1	3.3667	.85029	30
H2	3.2667	.78492	30
H3	3.3667	.66868	30
I1	3.5667	.72793	30
I2	3.6000	.72397	30
I3	4.0333	.61495	30
J1	3.4667	.86037	30
J2	3.6333	.61495	30
J3	3.6333	.71840	30
K1	3.8667	.73030	30
K2	3.1333	1.04166	30
K3	3.6667	.80230	30

นางสาว งาม

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๒๕-๒๖๔-๐๐๐ ต่อ ๕๑๐๓

ที่ อว ๕๐๐๕๒/ว ๒๕๖๕ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอลงนามอนุญาตให้ใช้สิทธิในข้อมูลเชิงพาณิชย์การวิจัย

เรียน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา, ร.ท. ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ

เนื่องด้วย นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พดุมหาสมุทร วิทยาลัยนานาชาติ ๒๖๐๑๒๐๕๐๐๔ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง "พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นต้นฉบับข้อมูลจากพระคุณเจ้า จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณเจ้า เพื่อให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ใช้สิทธิในการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเก็บเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างไรบ้างก็ได้โปรดพิจารณาจากพระคุณเจ้าด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.ดร.กัญจน์ณัฏฐ์ พดุมหาสมุทร
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา อัครชัชวาล)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ผู้ประสานงาน : นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พดุมหาสมุทร
โทร. ๐๒๕-๒๖๔-๕๒๒๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๒๕-๒๖๔-๐๐๐ ต่อ ๕๑๐๓

ที่ อว ๕๐๐๕๒/ว ๒๕๖๕ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอลงนามอนุญาตให้ใช้สิทธิในข้อมูลเชิงพาณิชย์การวิจัย

เรียน รศ.อนุชิต ใจงาม อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

เนื่องด้วย นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พดุมหาสมุทร วิทยาลัยนานาชาติ ๒๖๐๑๒๐๕๐๐๔ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง "พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นต้นฉบับข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ใช้สิทธิในการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเก็บเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างไรบ้างก็ได้โปรดพิจารณาจากพระคุณเจ้าด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.ดร.อนุชิต ใจงาม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา อัครชัชวาล)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ผู้ประสานงาน : นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พดุมหาสมุทร
โทร. ๐๒๕-๒๖๔-๕๒๒๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๒๕-๒๖๔-๐๐๐ ต่อ ๕๑๐๓

ที่ อว ๕๐๐๕๒/ว ๒๕๖๕ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอลงนามอนุญาตให้ใช้สิทธิในข้อมูลเชิงพาณิชย์การวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สุวิภา รัชชานเมือง และอาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

เนื่องด้วย นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พดุมหาสมุทร วิทยาลัยนานาชาติ ๒๖๐๑๒๐๕๐๐๔ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง "พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นต้นฉบับข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ใช้สิทธิในการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเก็บเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างไรบ้างก็ได้โปรดพิจารณาจากพระคุณเจ้าด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.ดร.สุวิภา รัชชานเมือง
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา อัครชัชวาล)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ผู้ประสานงาน : นางสาวกัญจน์ณัฏฐ์ พดุมหาสมุทร
โทร. ๐๒๕-๒๖๔-๕๒๒๕

ที่ ๒๖ ๕๐๐๕.๒/๗ ๓๐๖

 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารพระราชธาตุนิคม (นคร เขมรปาลี) เลขที่ ๓๒ หมู่ ๑ ตำบลสำโรง อำเภอรังษีไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๑๑๑๑ โทร. ๐-๓๕๒๙-๕๐๐๓๓

๒/ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตสัมภาระกับข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวอาภากร สรรสารเจริญ ประธานชุมชนบริเวณคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
ที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวกาญจนาภรณ์ พุดธยาธูร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๕๐๕๐๐๔ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบริเวณคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเป็นองค์ความรู้ให้กับความอนุเคราะห์จากท่านด้วย และขอขอบคุณในความเมตตาเพื่อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ปัทมา สรรสารเจริญ (รองศาสตราจารย์ ดร.ณิฏฐา นีตรช่อฟ้า)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ผู้ประสานงาน : นางสาวกาญจนาภรณ์ พุดธยาธูร
โทร. ๐๖๒-๕๖๒๕-๕๖๒๖

ที่ ๒๖ ๕๐๐๕.๒/๗ ๓๐๖

 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารพระราชธาตุนิคม (นคร เขมรปาลี) เลขที่ ๓๒ หมู่ ๑ ตำบลสำโรง อำเภอรังษีไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๑๑๑๑ โทร. ๐-๓๕๒๙-๕๐๐๓๓

๒/ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตสัมภาระกับข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวณน ธนินันท์ ประธานชุมชนบริเวณคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
ที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวกาญจนาภรณ์ พุดธยาธูร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๕๐๕๐๐๔ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบริเวณคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเป็นองค์ความรู้ให้กับความอนุเคราะห์จากท่านด้วย และขอขอบคุณในความเมตตาเพื่อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ปัทมา สรรสารเจริญ (รองศาสตราจารย์ ดร.ณิฏฐา นีตรช่อฟ้า)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ผู้ประสานงาน : นางสาวกาญจนาภรณ์ พุดธยาธูร
โทร. ๐๖๒-๕๖๒๕-๕๖๒๖

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร”

ข้อมูลที่ได้จะแปลผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามอธิปไตยธรรม ๗

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวกัญจน์ณัฐ พุฒยงกูร

นิสิตหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับเป็นจริงเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ หญิง

☐ ชาย

๒. อายุ

☐ ๑๘-๓๐ ปี

☐ ๓๑-๔๐ ปี

☐ ๔๑-๕๐ ปี

☐ ๕๑ ปี ขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา

☐ อนุปริญญา (ปวช.-ปวส.)

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

☐ ค้าขาย/เกษตรกร/ประมง

☐ รับจ้างทั่วไป/ธุรกิจส่วนตัว

☐ พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ

☐ รับราชการ

☐ อื่นๆ (ระบุ).....

☐

๕. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

☐ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท

☐ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว
กรุงเทพมหานคร ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้โดยละเอียดและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับ
ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

๕ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิย						
๑	ท่านได้รับการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์เชิญชวนเข้าร่วมประชุมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
๒	ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในส่วนงานรับผิดชอบ หรือ เรื่องโดยทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ					
๓	ท่านเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้รับฟังคำชี้แจงข่าวสาร ประกาศ นโยบาย หรือ กิจกรรมอื่นใดในชุมชน ที่สามารถซักถามเป็นประโยชน์ได้					

ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานครตามหลักอปท.นัยธรรม ๗	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม						
๑	ท่านมีความตั้งใจพร้อมเพรียงกันในการเริ่มและเลิกประชุม และรวมถึงการทักท้วงอันสมควร เป็นหมู่คณะ					
๒	ท่านเห็นประโยชน์ของการแสดงออกถึงเอกภาพของหมู่คณะ ความพร้อมใจเป็นหนึ่งเดียวกัน ที่เกิดขึ้นในชุมชน					
๓	ท่านเคยประสงค์ที่จะรวมเป็นกรรมการชุมชน เพื่อร่วมประชุมกันอย่างเป็นเอกภาพ พัฒนาชุมชนให้เจริญยิ่งขึ้น					
ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ						
๑	ท่านเห็นด้วยกับการไม่ควรนำเสนอกฎกติกาที่หมู่คณะหรือชุมชนไม่เห็นด้วย และไม่ควรล้มล้างสิ่งที่มีการบัญญัติไว้แล้ว					
๒	ท่านสามารถที่จะนำเสนอโครงการหรือกิจกรรมการดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์ และอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของชุมชน					
๓	ท่านชื่นชมสมาชิกชุมชนที่มีการยึดถือความยุติธรรม มีใจเป็นกลางไม่ลำเอียง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น					

ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักกอบริทานิยธรรม ๗	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
ด้านเคารพนับถือผู้อาวุโส						
๑	ท่านมองเห็นความดีงามของการสืบทอดการเคารพนับถือ ให้เกียรติอันควรและยอมรับฟังในความคิดเห็นของผู้อาวุโสในชุมชน					
๒	ท่านเห็นด้วยกับการสนับสนุนเกื้อกูล สงเคราะห์และการดูแล ตลอดจนการเคารพการตัดสินใจของผู้อาวุโสในชุมชน					
๓	ท่านเคยชี้แจงหรือเสนอให้บุคคลอื่นเห็นถึงความสำคัญของการเคารพความเห็นต่างของผู้อาวุโสในชุมชน					
ด้านไม่ดูแก่อำนาจให้เกียรติสตรี						
๑	ท่านให้เกียรติสตรี ไม่นินทาว่าร้าย หรือไม่พูดถึงในทางที่ไม่ดี					
๒	ท่านสนับสนุนการเคารพการแสดงออกหรือการให้ความคิดเห็นของสตรีในชุมชน					
๓	ท่านรับทราบถึงเหตุผลของการเคารพสิทธิและเสรีภาพของสตรีในชุมชน					
ด้านเคารพสถานที่สำคัญ						
๑	ท่านมีความชื่นชมต่อผู้ที่ให้ความเคารพต่อเจดีย์หรือสถานที่สำคัญในชุมชน					
๒	ท่านให้ความเคารพขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนสถานและไม่คิดหลอกล่อความศรัทธาที่เห็นต่างของผู้อื่นในชุมชน					

ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักอปทานิยมธรรม ๗	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๓	ท่านพร้อมที่จะให้การทะนุบำรุงและไม่ปล่อยให้สถานที่สำคัญของชุมชนเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา					
ด้านคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม						
๑	ท่านร่วมมือกับคนอื่น หรือหน่วยงานอื่นเพื่อให้การคุ้มครอง ป้องกัน ตามหลักอันชอบธรรมของศาสนา เพื่อชุมชน					
๒	ท่านมีจิตใจมุ่งมั่นด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และมีคุณธรรมในการแสวงหาทางป้องกันบรรเทาภัยต่างๆ					
๓	ท่านเห็นความสำคัญของการให้ความคุ้มครอง หรือแสดงความเป็นมิตรแก่ผู้มาเยือนในชุมชน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้โดยละเอียดและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

๕ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(๕)	(๔)	(๓)	(๒)	(๑)
ด้านการตัดสินใจ						
๑	ท่านได้รับทราบถึงแนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ อันเกี่ยว กับการตัดสินใจในชุมชน					
๒	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนปฏิบัติการและ การจัด ลำดับความสำคัญในชุมชน					
๓	ท่านได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อันเป็น สิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ระยะวางแผน และระยะดำเนินการตามแผนในชุมชน					
ด้านการดำเนินงาน						
๑	ท่านเชื่อว่าสมาชิกในชุมชนมีโอกาสมิ่ส่วนร่วมในการ ดำเนินงานในชุมชนตามลำดับขั้นตอน					
๒	ท่านเห็นด้วยและพร้อมให้การสนับสนุนทรัพยากร การ บริหารงาน รวมทั้งการประสานงาน และขอความช่วยเหลือ เพื่อความเจริญและสงบสุขของชุมชน					

ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักอภิธานิธรรม ๗	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๓	ท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องกับเรื่องที่ว่า การดำเนินงานนั้น ต้องพิจารณาอย่างรอบด้านว่าใครจะทำอะไร และจะเกิดประโยชน์มากน้อยอย่างไร					
ด้านการรับผลประโยชน์						
๑	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผล ประโยชน์ที่เกิดขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในชุมชน					
๒	ท่านให้การสนับสนุนหรือมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน					
๓	ท่านได้รับทราบถึงการกระจายผลประโยชน์ต่างๆ แก่ชุมชน ทั้งผลที่เกิดในทางบวกและทางลบ					
ด้านการประเมินผล						
๑	ท่านมีใจให้กับการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน					
๒	ท่านเคยได้รับการชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล และท่านคำนึงถึงความเห็น ความชอบ และความคาดหวังของคนในชุมชน					
๓	ท่านรู้สึกยินดีต่อผลการประเมินอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มต่างๆในชุมชน					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความ
 คิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
 พัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑. ด้านการตัดสินใจ คือ การกำหนดความต้อง การและจัดลำดับความสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๒. ด้านการดำเนินงาน คือ องค์ประกอบของ การดำเนินงาน

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓. ด้านการรับผลประโยชน์ คือ การกระจาย ผลประโยชน์ภายในกลุ่ม/ชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๔. ด้านการประเมินผล คือ ความเห็นความชอบและความคาดหวัง

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

-- ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม --

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลอง
ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์นี้ จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยในแบบภาพรวม จะไม่มีผลเสียต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งในหน้าที่และการปฏิบัติงานแต่อย่างใด

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวกัญจน์ณัฐ พฤตยากร

นิสิตหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-ฉายา/นามสกุล.....
 อายุ..... ปี วุฒิการศึกษา..... อาชีพ.....
 ตำแหน่งงาน.....
 หน่วยงานที่สังกัด.....
 วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ตามหลักอปยิหารธรรม ๗

๑. ท่านคิดว่า หน้ันประชุมกันเนืองนิตย์ ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

.....

๒. ท่านคิดว่า พร้อมเพรียงกันประชุม ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

.....

๓. ท่านคิดว่า ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติไม่ล้มเลิกสิ่งบัญญัติ ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

.....

๔. ท่านคิดว่า เคารพนับถือผู้อาวุโส ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

.....

๕. ท่านคิดว่า ไม่รู้แก่อำนาจให้เกียรติสตรี ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๖. ท่านคิดว่า เคารพสถานที่สำคัญ ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๗. ท่านคิดว่า คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ทำให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

๑. ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ในด้านการตัดสินใจอย่างไร

.....

.....

.....

๒. ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ในด้านการดำเนินงานอย่างไร

.....

.....

.....

๓. ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ในด้านการรับผลประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

๔. ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ในด้านการประเมินผลอย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความกรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถาม
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

ภาคผนวก ข

ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑
รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒
เลขานุการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓
อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖
นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม
สำนักเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

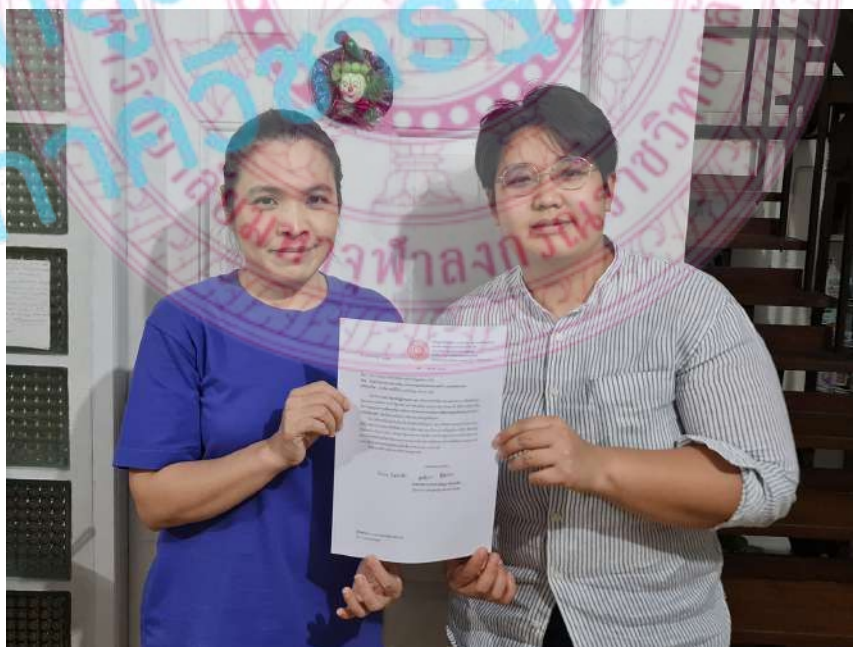
สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗
ผู้นำวิสาหกิจชุมชนเรือคลองลาดพร้าว

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘
ผู้นำชุมชนพิบูลร่วมใจ ๒

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙
ประชาชนชุมชนร่วมมิตรแรงศรัทธา

สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐
ประชาชนชุมชนพิบูลร่วมใจ ๒

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	: น.ส.กัญจน์ณัฐ พุดมยางกูร
วัน/เดือน/ปีเกิด	: ๖ มกราคม ๒๕๓๘
ภูมิลำเนา	: บ้านเลขที่ ๒ หมู่บ้านอมรพันธ์ ๙ ถนนพหลโยธิน ๓๒ เขตลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐
การศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๔๖ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนอานวยศิลป์ : พ.ศ. ๒๕๔๙ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนยุวทูตศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๕ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการ การศึกษาพหุภาษา : พ.ศ. ๒๕๖๑ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมหลัก มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีที่เข้าศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๖
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๗
ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้	: บ้านเลขที่ ๒ หมู่บ้านอมรพันธ์ ๙ ถนนพหลโยธิน ๓๒ เขตลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐๒๓๐
ติดต่อ :	๐๖๒-๔๖๓-๕๒๙๒, kbridhyankura@gmail.com